

IIN KUNTA

**TALOUSARVIO 2019
JA TALOUSSUUNNITELMA 2020-2021**

Khall 3.12.2018
Khall 10.12.2018
Kvalt 17.12.2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEINEN OSA.....	5
1.1. Iin kunnan organisaatio	5
2. IIN KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA KEHITYSNÄKYMÄT	8
2.1. Väkiluvun kehitys.....	8
2.2. Työllisyys ja työllisyyden edistäminen.....	8
2.2.1 Työllisyys.....	8
2.2.2 Työllisyyden edistäminen.....	9
2.3. Maankäyttö ja asuntorakentaminen	10
3. TALOUDELLINEN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT.....	11
3.1. Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntatalouden kehitysnäkymät.....	11
3.2. Kuntatalous	12
3.3. Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen.....	13
3.4. Iin kunnan talous	15
3.5. Iin kunnan kuntastrategia vuoteen 2025	16
3.6. Meidän li Hyvinvointi -malli	17
3.7. Omistajapolitiikka ja ohjaus	17
4. TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE JA SITOVUUS.....	18
4.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus	18
4.2 Talousarvion osat	19
4.2.1 Käyttötalousosa.....	19
4.2.2. Liikelaitokset	20
4.2.3. Investointiosa	21
4.2.4 Tuloslaskelmaosa.....	21
4.2.5 Rahoitusosa	24
4.3 Sitovuus valtuuston nähdessä	24
4.3.1 Sitovuustasot.....	24
4.3.2. Tilivelvollisuus	26
4.4 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	27
5. TALOUSARVIO.....	28
5.1. Kuntastrategia, tavoitteet.....	28
5.2. Tehtäväalueet	28
5.3. Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi	29
5.4. Resurssiviisas li -tiekartta.....	37
5.5. Yleishallinto ja Hallintopalvelut	40
5.6. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut	43
5.7. Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	46
5.8. Kiinteistö- ja ympäristötekniset palvelut	49
6. TULOSLASKELMAOSA.....	52
7. INVESTOINTIOSA	54
8. RAHOITUSOSA	57
9. Iin ateria- ja tilapalveluliikelaitos	57
10. Iin instituutti -liikelaitos	61
11. Iin Vesiliikelaitos.....	66
12. IIN KUNNAN MERKITTÄVIMMÄT RISKIT JA NIIDEN HALLINTAKEINOT	71
13. IIN KUNNAN HANKKEET JA PROJEKTITOIMINTA	72
14. IIN KUNNAN KONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	75
14.1 Vastuu omistajapolitiikan toteuttamisesta	75
14.2. Iin kunnan konserniin kuuluvat yhteisöt:	75
14.3 Konsernin omistajaohjaus, sisäinen valvonta ja riskien hallinta	76
14.3.1. Iin Vuokratalot Oy	76
14.3.2. Kuivaniemen Vuokratalot Oy	77
14.3.3. Kiinteistö Oy Rinmanni	77
14.3.4. Iilaakso Oy.....	78
14.3.5. Iin Micropolis Oy	78
14.3.6. Iin Energia Oy.....	80
14.3.7. Kuiva-Turve Oy.....	81

Kunnanjohtajan katsaus

Suomen talous on ollut vahvassa kasvussa nyt pari vuotta. Talousennusteet vaihtelevat tämän vuoden kasvun osalta 1,5 – 3,0 % välillä ja ensi vuodelle ennusteet näyttävät 1,5 – 2,5 % kasvua. Sekä euroalueen että maailmantalouden kasvun ennustetaan olevan hidastumassa. Osa ennusteista ennakoivat jo talouden alamäkeä. Kuluttajien luottamus on ennätyskorkealla ja lisää velkaa otetaan.

Suomalaisten palveluiden ja tuotteiden vienti on kasvussa ja investointeja tehdään aikaisempaa enemmän. Erityisesti asuntorakentaminen (yksityinen kulutus) on kasvukeskuksissa kiihtynyt. Myös teollisuuden investoinnit ovat kasvussa.

Kuntatalous vahvistui selkeästi vuonna 2017, vaikka kuntien välillä on toki suuria eroja. Kustannusten ja tarkistusten alentaminen alentaa valtionosuutta vuonna 2019. Kuntatalous heikkenee toimintamenojen kasvun nopeutuessa ja verotulojen kasvun hidastuessa. Investointitarpeet, korjausvelka ja kasvukeskusten palvelujen ja infrastruktuurin laajentaminen haastavat kuntataloutta. Jotta investoinnit voitaisiin rahoittaa myös jatkossa, on kuntien tulokehityksen oltava vahvaa ja menot pidettävä kurissa.

Valtio on leikkanut kuntien valtionosuuksia reippaasti. Vuosien 2012 – 2018 aikana tehtyjen leikkausten vaikutukset ovat kuntatalouteen vuositasolla 2,1 Mrd €. Valtiontalouden ollessa edelleen alijäämäinen, on leikkauksia myös jatkossa odotettavissa. Kunnan on pystyttävä kompensoimaan tämä muilla tuloilla. Vuoden 2019 valtionosuus pienenee lin kunnan osalta arviolta 387 000 euroa (- 39 €/as) suhteessa tähän vuoteen.

Lainojen korot ovat pysyneet ennätysalhaalla. Talousennusteissa ennakoidaan korkojen maltillista nousua. Kunta hyötyy merkittävästi matalista koroista.

Työttömyystilanne on parantunut edellisestä vuodesta, mutta on edelleen lin kunnan ja kuntalaisten merkittävin ongelma. Lin työttömyydelle on ominaista, että lissä on paljon pitkäaikaistyöttömiä ja yli 50-vuotiaita työttömiä. Työllistyminen on vaikeaa. Työttömyys on laskenut niin, että työttömyysaste on ensimmäistä kertaa alle 10 % työttömiä on noin 403 henkilöä (syyskuu 2018). Suunta on oikea.

Kunnan ensi vuoden talousarvioon sisältyy investointeja yli 9 M€ arvosta. Merkittävin yksittäinen investointi on liikuntakeskuksen rakentaminen. Liikuntakeskuksen rakentamisella parannetaan kuntalaisten hyvinvointia lisäämällä liikuntalajien ja -harrastajien määrää, innostamalla kuntalaisia liikumaan sekä luomalla kuntalaisille korkeatasoinen kokoontumis- ja harrastuspaikka.

Ojakylän koulun lisärakennus ja Alarannan uusi koulu ovat ensi vuoden investointiohjelmassa. Käyttökelvottomiksi osoittautuneita rakennuksia korvataan uusilla. Sekä työntekijöillä että koululaisilla on oikeus terveelliseen työympäristöön. Investointiohjelma on raskas, mutta välttämätön.

Lin kunnan talous on ollut useita vuosia ylijäämäinen. Aiemmat alijäämät on saatu katettua ja pus-kuriakin on saatu kerättyä. Tuloja on kasvattanut pitkään jatkunut myönteinen verokehitys, joka näyttäisi jatkuvan tänäkin vuonna. Verokehitys kertoo siitä, että niillä iiläisillä, jotka ovat olleet töissä, on mennyt hyvin. Tuulivoimaverotus on merkittävä osa kiinteistöveroista. Toisaalta menokehitys on ollut maltillista. Talouden pitäminen ylijäämäisenä ja velan määrän kääntäminen laskuun teettää työtä jatkossakin. Pikavoittoja ei tässä lajissa ole saatavilla.

Vuoden 2018 taloutta rasittaa Jakkukylän kuntaliitoksen yhteydessä saamatta jääneet vero- ja valtionosuustulot. Vuonna 2019 tilanne korjaantuu ja kunta saa jakkukyläläisten verotulot ja valtionosuudet täysimääräisenä.

Keskustelu sote- ja maakuntauudistuksesta on jatkunut. Hallitus päätti siirtää uudistuksen alkua jälleen vuodelle eli uudistukseen sisältyvät palvelut siirtyvät maakuntien järjestämisvastuulle vuoden 2021 alusta. Odottavan aika on pitkä. Uudistustarve on yleisesti tunnustettu yli puoluerajojen, mutta ensi vuoden eduskuntavaalit voivat muuttaa sote-uudistusta merkittävästi.

lin näkökulmasta on huolta aiheuttanut palvelujen jatkuminen sekä lissä että Kuivaniemellä uudistuksen käynnistyessä. Toiseksi kysymys siitä, mitä tapahtuu palvelujen laajuudelle palvelujen siirtäessä maakunnan hoidettavaksi, on arvoitus.

Nelostien perusparannus Oulu – Kemi -välillä ja tien muuttuminen sen myötä aikaisempaa nopeammaksi ja turvallisemmaksi, tulee lisäämään lin kiinnostavuutta ja saavutettavuutta. Uudet kaavoittavat alueet, Seljänperä ja Karhu, tuovat esiin lin merellisyyttä ja ainutlaatuisuutta. Toivomme ja uskomme, että turvallisempi saavutettavuus ja monipuolinen tontti- ja palvelutarjonta lisää lin veto-voimaisuutta asuinpaikkana.

Etelä-lilaaksoon ollaan kaavoittamassa lisää kaupalle sopivaa aluetta. Nyt jo vetovoimainen alue kiinnostaa uusia yrityksiä, kunhan saamme edellytykset yritysten sijoittumiselle kuntoon.

Kunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat monet asiat. Kaiken tämän ylhäältä tulevan muutoksen keskellä on hyvä muistaa, että kunta luo itse omaa tulevaisuuttaan. li on viime vuosina kasvanut omiin vahvuuksiinsa luottaen. Profiloituminen vähähiilisenä ja omavaraisena kuntana, josta li sai merkittävän eurooppalaisen Regio Stars 2017 -tunnustuksen sekä vahvaan kulttuuriperintöön ja -elämään rakentavana tulevaisuuden kuntana, jossa on hyvä asua ja elää, on tuonut paljon alueellista ja kansallista näkyvyyttä ja mainetta. Sieltä se kasvu on tulevaisuudessakin löydettävissä.

lissä 2.11.2018

Ari Alatossava
kunnanjohtaja

1. YLEINEN OSA

1.1. Iin kunnan organisaatio

Iin kunnan päätöksenteko-organisaatio muodostuu kunnanvaltuustosta, kunnanhallituksesta, tarkastuslautakunnasta, lauta- ja johtokunnista sekä kunnan johtajistosta. Kunnanhallituksella on henkilöstöjaos, maapoliittinen jaos sekä elinkeino- ja konsernijaos. Iin kunnan lautakuntia ovat opetus- ja varhaiskasvatustalautakunta, yhdyskuntalautakunta ja rakennuslautakunta. Liikelaitoksissa on johtokunnat.

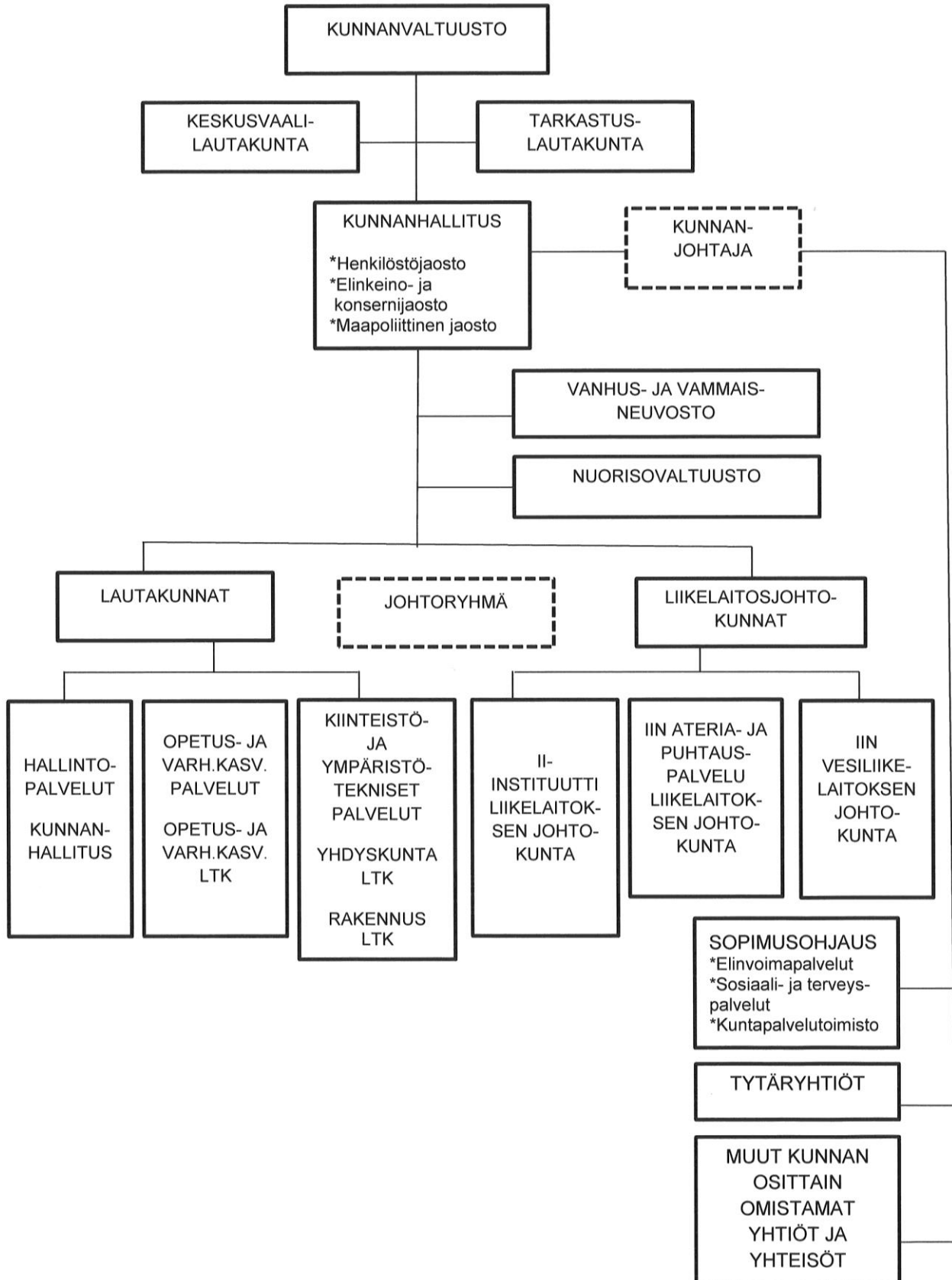
Kunnan palveluorganisaatioita ovat hallintopalvelut, opetus- ja varhaiskasvatustalautakunta sekä kiinteistö- ja ympäristötekniiset palvelut. Li-instituutti -liikelaitos tuottaa vapaan sivistystyön, vapaa-aika- sekä kirjastopalvelut. Iin ateriala- ja tilapalveluliikelaitos tuottaa tukipalveluista ateriala-, puhtaus- ja kiinteistönhoitopalvelut. Iin vesiliikelaitos tuottaa vesihuoltolain mukaiset talousvesi- ja jätevesihuollon palvelut toiminta-alueillaan.

Iin kunnan sosiaali- ja terveystalautakunta sekä kuntapalvelutoimiston palvelut (talous- ja palkkahallinto- sekä tietopalvelut) tuottaa Oulunkaaren kuntayhtymä. Elinkeinopalveluista vastaa Micropolis Oy. Oulu-Koillismaan pelastuslaitos tuottaa Iin kunnalle palo- ja pelastustoimen palvelut. Ympäristöpalvelut järjestää Pudasjärven kaupunki ja maaseutuviranomaispalvelut sekä joukkoliikenteen Oulun kaupunki.

Palvelualueiden ja palvelutuottajien yli hallintorajoja ylittävää toimintaa on työllistäminen, jota kehitetään yhdessä kaikkien toimijoiden kanssa.

IIN KUNNAN ORGANISAATIO- JA TOIMINTAMALLIKAAVIO

Johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistus v. 2019 alusta

II-KONSERNI

lin kunta

Tytäryhtiöt

Energialiiketoiminta

omistusosuus

lin Energia Oy 100 %

Kiinteistöyhtiöt

lilaakso Oy 100 %

Muut yhtiöt

Kuiva-Turve Oy 50 %

Asunto-osakeyhtiöt

omistusosuus

lin Vuokratalot Oy 100 %

Kuivaniemen Vuokratalot Oy x)
100 %

Kiinteistö Oy Rinmanni x)
95,83 %

Kiinteistö Oy Kuivaniemen So-
taveteraani 57,14 %

x) Kuivaniemen Vuokratalot Oy ja
Kiinteistö Oy Rinmanni
fuusioidaan lin Vuokratalot Oy:hyn
vuoden 2019 aikana

Osakkuusyhtiöt

omistusosuus

Kiinteistö Oy Vatingin
Pooki 26,32 %

lin Micropolis Oy 46,15 %

Säätiöt

lin palvelusäätiö 80 %

Kuntayhtymät

Oulun seudun koulutuskunta-
yhtymä 1,9 %

Oulun Ammattikorkea-
koulu Oy 3,91 %

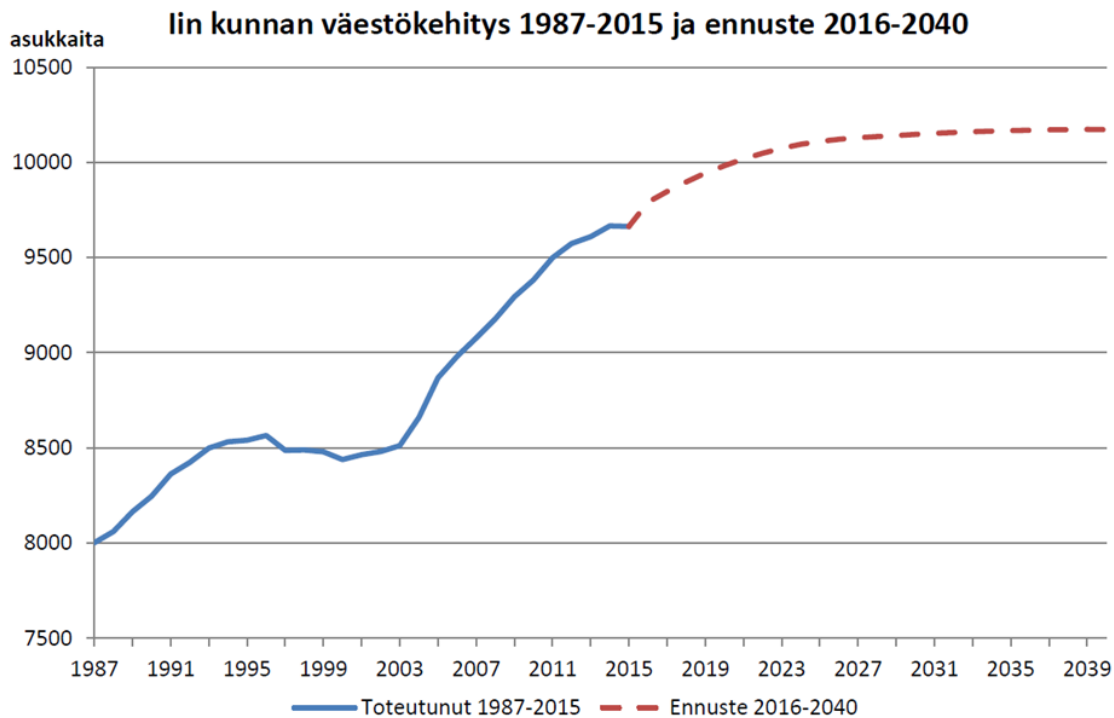
Pohjois-Pohjanmaan
SHP ky 2,59 %

Pohjois-Pohjanmaan
liitto 1,99 %

Oulunkaaren kunta-
yhtymä 30,92 %

2. IIN KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA KEHITYSNÄKYMÄT

2.1. Väkiluvun kehitys

(Asukasmäärään on laskettu takautuvasti yhteen myös entisen Kuivaniemen kunnan asukasmäärät)

vuosi/ikäkertymä	yhteensä	0-4 v	5-14 v	15-29 v	30-49 v	50-64 v	65-74 v	75-
31.12.2013	9 609	770	1 536	1 488	2 205	1 959	867	784
31.12.2014	9 664	767	1 561	1 469	2 182	1 961	911	813
31.12.2015	9 659	740	1 562	1 432	2 184	1 960	963	818
31.12.2016	9 634	704	1 557	1 430	2 151	1 954	992	846
31.12.2017	9 797	701	1 587	1 445	2 187	1 972	1 042	863

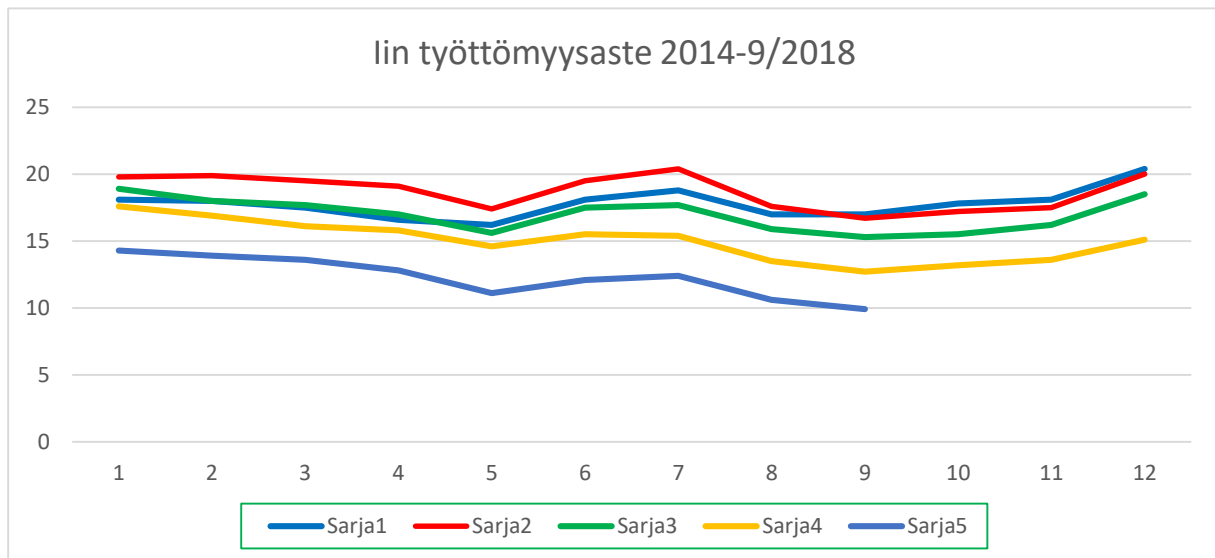
Jakkukylän osakuntaliitoksen myötä 1.1.2018 kunnan väkiluku lähentelee 10 000 asukkaan rajaa.

2.2. Työllisyys ja työllisyyden edistäminen

2.2.1 Työllisyys

Työllisyyden kehityksessä lissä vuonna 2016 tapahtunut käänne parempaan suuntaan jatkuu edelleen. Keskimääräinen työttömyysaste lissä vuonna 2016 oli 17 %, vuonna 2017 15 % ja ajalla 1.1.-30.9.2018 12,3 %. Työttömyysaste oli pienimmillään tällä vuosikymmenellä syyskuussa 2018, jolloin työttömyysaste lissä oli 9,9 %. Edellisvuoden syyskuuhun verrattuna työttömien määrä väheni 121 henkilöllä (-2,8%). Työttömyys on laskenut vuoden takaisesta tilanteesta kaikissa ryhmissä, eniten miesten (-77) ja pitkäaikaistyöttömien (-66) ryhmissä. Syyskuussa 2018 työttömien osuus koko maassa oli 8,8 % ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan Pohjois-Pohjanmaalla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,5 %, mikä on 2,1% vähemmän kuin vuosi sitten. Oulunkaaren kuntayhtymän alueella työttömyysaste syyskuussa 2018 oli 10,4%. Työvoiman kysyntä ja työllisyyden kasvu ovat seurasta valtakunnallisesta ja Oulun talousalueen talouskasvun positiivisesta kehityksestä. Oulun talousalueen suurhankkeiden vaikutus heijastuu positiivisesti alueen talouteen. Työttömyyden vähenemistä hidastaa kuitenkin piilo- ja rakennetyöttömien suuri määrä. Positiivisesta työllisyydenkehityksestä huolimatta pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen tarvitaan edelleen tukitoimia.

	Tammikuu	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
2014	18,1	18,0	17,5	16,6	16,2	18,1	18,8	17,0	17,0	17,8	18,1	20,4
2015	19,8	19,9	19,5	19,1	17,4	19,5	20,4	17,6	16,7	17,2	17,5	20,0
2016	18,9	18,0	17,7	17,0	15,6	17,5	17,7	15,9	15,3	15,5	16,2	18,5
2017	17,6	16,9	16,1	15,8	14,6	15,5	15,4	13,5	12,7	13,2	13,6	15,1
2018	14,3	13,9	13,6	12,8	11,1	12,1	12,4	10,6	9,9			

Työllisyyskatsaus työvoimasta ja työttömistä työnhakijoista syyskuussa 2015-2018

	Työvoima	Työttömien työnhakijoiden osuus% työvoimasta	Työttömät työnhakijat yhteensä	Miehet	Naiset	Alle 20 v	Alle 25 v	Yli 50 v	Pitkäaik. työttöm.	Vamm. ja pitkäaik. sairaat	Avoimet työpaikat
9/2018	4084	9,9	403	223	180	9	36	183	114	67	35
9/2017	4132	12,7	524	300	224	21	68	234	180	86	37
9/2016	4141	15,3	632	353	279	22	70	275	216	98	33
9/2015	4086	16,7	682	369	313	18	79	280	244	121	18

lin työttömyysaste verrattuna Pohjois-Pohjanmaan ja Oulunkaaren seutukunnan tilanteeseen vuosina 2015-2018 syyskuun tilanteen mukaan

Työttömyysaste %	9/2015	9/2016	9/2017	9/2018
Pohjois-Pohjanmaa	14,5	13,8	11,6	9,5
Oulunkaaren sk	16,3	15,2	13,8	10,4
li	16,7	15,3	12,7	9,9

2.2.2 Työllisyysedistäminen

Kuntien vastuu pitkäaikaistyöttömyydestä on taloudellisesti merkittävä. Kunnat ovat maksaneet vuoden 2015 alusta lukien työttömyyden perusteella työmarkkinatukea yli 300 päivää saaneiden henkilöiden työmarkkinatuen kustannuksista 50 % ja yli 1 000 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta 70 %. Kunnan työllistämispalvelut koordinoivat, seuraavat ja kehittävät työttömien aktivointiin ja työllistymisen edistämiseen liittyviä palveluita ja toimintoja yhteistyössä sidosryhmien kanssa ensisijaisesti pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden ja työttömien nuorten työelämävalmiuksien lisäämiseksi. Kunnan työllistämispalveluihin kuuluvat mm. kuntouttava työtoiminta, työkokeilut, työpajatoiminta, työhönvalmennus sekä työllistämistoimintaa harjoittavien yhteisöjen ja yritysten tukeminen pitkään työttömänä olleiden henkilöiden ja nuorten työllistämässä työllistämisen kuntalisällä ja liRekry-tuella. Työllistämishankkeilla kehitetään uusia toimintamalleja edistämään pitkään työttömänä olleiden henkilöiden ja nuorten työllistymistä. Kunnan työllistämispalvelut ja Micropolis Oy pyrkivät yhteistyössä edistämään myös työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamista mm. järjestämällä liRekry-messuja ja ylläpitämällä liRekry-sivustoa.

Kunta työllistää palkkatuella ensisijaisesti pitkäaikais- ja osatyökykyisiä työttömiä ja alle 29-vuotiaita työttömiä, joita uhkaa pitkäaikaistyöttömyys tai syrjäytyminen työmarkkinoilta. Työ- ja elinkeinotoimisto harkitsee tapauskohtaisesti, milloin työnhakijan sijoittumista työhön voidaan edistää myöntämällä palkkatukea. Palkkatuetun työn tulee parantaa työttömän työnhakijan ammattitaitoa ja työmarkkina-asemaa sekä edistää pitkään työttömänä olleen pääsemistä avoimille työmarkkinoille.

Vaikka työllisyyden kehityksen suunta on ollut vuonna 2018 noususuuntainen ei Kelan työmarkkinatuen kuntaosuus ole vähentynyt samassa suhteessa työttömyysasteen laskun kanssa. Vuoden 2017 alusta kunnan velvoitetyöllistettävien piiriin ovat kuuluneet myös 60 vuotta täyttäneet, mikä on lisännyt velvoitetyöllistettävien määrää. Vuonna 2018 kunnan velvoitetyöllistämisen piirissä on ollut edellisvuosia huomattavasti enemmän työllistettäviä.

Avoimet työpaikat lissä syyskuussa 2015-2018

	9/2015	9/2016	9/2017	9/2018
Pohjois-Pohjanmaa	1758	2127	2751	3260
Oulunkaaren sk	76	81	95	115
li	18	33	37	35

Palkkatuella työllistetyt henkilöt vuosina 2015-2017 ja syyskuussa 2018

	2015	2016	2017	9/2018
li	78	102	98	81
Oulunkaaren ky (li)	19	25	25	15
Yht. henkilöitä	97	127	123	96

Muut työllistymistä edistävässä toimenpiteissä olleet henkilöt vuosina 2015-2017 ja syyskuun loppuun mennessä 2018

	2015	2016	2017	9/2018
Työkokeilu	30	22	22	20
Kuntouttava työtoiminta	90	80	70	59
Yht. henkilöitä	120	102	92	76

Kunta työllistää vuosittain talousarvioissa vahvistettujen määrärahojen puitteissa koululaisia kahden viikon ajaksi (60 h) omiin ja Oulunkaaren kuntayhtymän toimipisteisiin sekä tukee yrityksiä ja yhteisöjä iiläisten nuorten kesätyöllistämässä myöntämälle avustusta työllistämiseen KesäRekrysetelin muodossa. Vuonna 2017 ja 2018 nuoria on kannustettu myös kesäyrittäjyyteen yhteistyössä lin Micropolis Oy:n ja Business Oulun Kesäyrittäjä -hankkeen kanssa.

Koululaisten kesätyöllistäminen vuosina 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Kunta	113	119	120	119
Yrityksille ja yhteisöille myönnetty kesäseteli	87	85	90	94
Kesäyrittäjyystuki	--	--	1	5
Yhteensä	200	204	211	218

2.3. Maankäyttö ja asuntorakentaminen

lin kunnan tavoitteena on positiivinen väestönkehitys sekä vireä ja monipuolinen elinkeinorakenne. lin kuntastrategiassa 2025 ja maapoliittisessa ohjelmassa 2018-2022 asetettujen tavoitteiden toteutumiseen varaudutaan maankäytön suunnittelulla ja maa-alueiden hankinnalla. Elinkeinoiminnalle kaavoitettuja aluevarauksia on noin 45 ha. Asuinrakentamiselle varattuja asemakaava-alueita on eri puolilla kuntaa, joista merkittävin on Liesharjun alue. Tonttivaranto riittää tämän hetken näkymien mukaan useiden vuosien tarpeisiin, mutta tarjontaa on syytä monipuolistaa. Maanhankintaan vuoden 2019 talousarvioon varataan 200 000 euron määräraha, ja kunta jatkaa neuvotteluja maankäyt-

tösopimuksista ja mahdollisista maanhankinnoista. Maanhankinnan painopistealueita ovat osayleiskaavassa esitetyt taajaman laajenemisalueet ja Etelä-lilaakson alue.

Vuoden 2019 merkittävimmät kaavahankkeet ovat jo tällä hetkellä vireillä olevat Pentinkankaan asemakaavan muutos, Karhun osayleiskaavan muutos ja asemakaava, Seljänperän asemakaava sekä Jakkukylän osayleiskaavan muutos. Uutena kaavahankkeena vuoden 2019 lopussa käynnistetään Illinsaaren asemakaavan laajennus.

3. TALOUDELLINEN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT

3.1. Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntatalouden kehitysnäkymät

Suomen talous on ollut nopeassa kasvuvaiheessa pari viime vuonna. Ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa v. 2019 edelleen, minkä jälkeen kasvuvauhti hidastuu kahden prosentin tuntumaan. Lähivuosina talouden toimintaa lisäävät sekä kotimainen että ulkomainen kysyntä.

Julkisen talouden alijäämä on pienentynyt asteittain viime vuosina. Julkista taloutta ovat vahvistaneet hallituksen päättämät sopeutustoimet sekä viime vuosien talouskasvu. Alijäämän supistumisen odotetaan jatkuvan lähivuosina. Myönteisestä suhdannetilanteesta huolimatta julkisen talouden saaminen ylijäämäiseksi edellyttää sopeutustoimia jatkossakin.

Julkisen velan määrä on yli kaksinkertaistunut vuoden 2008 jälkeen. Kansantalouden kasvu ja alijäämän pieneminen alentavat velkasuhdetta lähivuosina. Väestön ikääntymisestä johtuen julkisessa taloudessa on pitkällä aikavälillä tulojen ja menojen välinen epätasapaino eli kestävyysvaje. Vajeesta johtuen velkasuhde uhkaa kääntyä tulevina vuosikymmeninä nousuun.

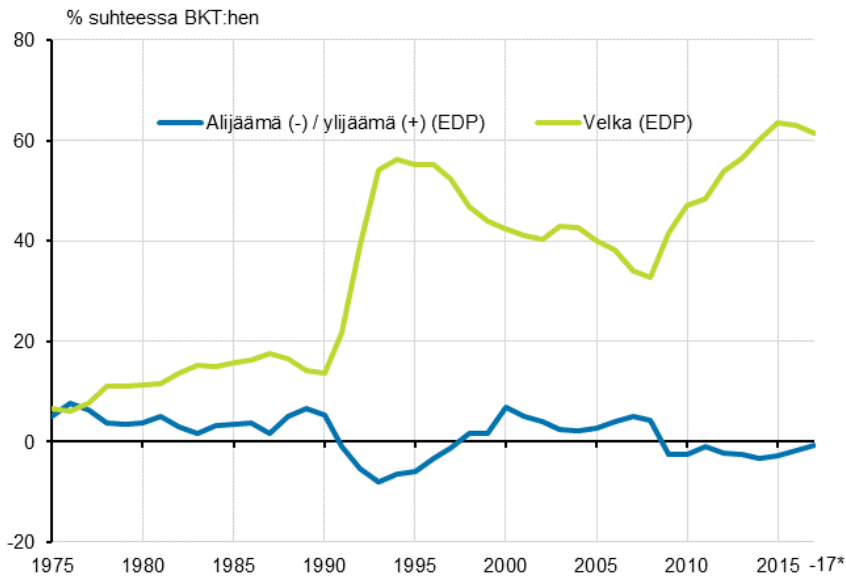
Jotta julkinen talous selviäisi ikääntymisen aiheuttamista menopaineista tulevina vuosikymmeninä ilman lisätoimia, tulisi julkisyhteisöjen rahoitusjäämän olla n. 2 % ylijäämäinen suhteessa BKT:hen ensi vuosikymmenen alussa.

Hallitusohjelman mukaan julkisen talouden tasapainottamisessa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen osuus säästöistä on kolme miljardia. Kuntien lakisääteisten tehtävien ja velvoitteiden keventämisellä tulee lisäksi saavuttaa miljardin euron säästö.

Sote- ja maakuntauudistusta valmistellaan ja maakunnat aloittavat toimintansa vuoden 2021 alusta. Lakiesitykset tulevat eduskuntaan talvella 2018 - 19, maakuntavaalit pidetään nykyarvion mukaan syksyllä 2019 ja maakuntavaltuustot aloittavat toimintansa vuoden 2020 alusta. Kuntasektorilta siirtyy noin 220 000 henkilöä maakunnan tai sen omistaman yhtiön palvelukseen liikkeenluovutuksen periaattein.

Julkisen sektorin henkilöstön lomarahaleikkaukset (30 %) toteutetaan vuosina 2017-2019 ja samalla työaika on pidennetty 24 tuntia vuodessa. Palkkamenojen pieneminen hidastaa kustannusten kasvua. Kilpailukyky sopimuksen kokonaisvaikutusta kunnan talouteen on vaikea ennustaa, koska sopimus vaikuttaa moneen asiaan samanaikaisesti esimerkiksi kuluihin pienentävästi ja samalla vaikutus kunnan verotuloihin on pienentävä.

Julkisyhteisöjen alijäämä/ylijäämä ja velka

* ennakkotieto Lähde: [Tilastokeskus, Julkisyhteisöjen alijäämä ja velka](#)

Sote- ja maakuntauudistusta valmistellaan edelleen mutta voimaantulo on siirtynyt vuoden 2021 alkuun.

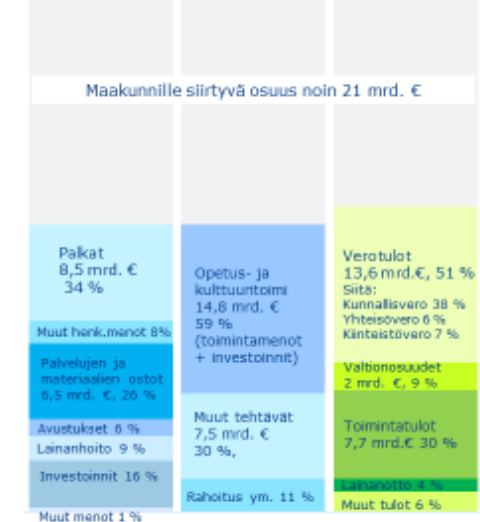
Kuntien ja kuntayhtymien talous nyt ja tulevaisuudessa

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.
ARVIO VUODELLE 2017 noin 44 mrd. €

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

HAHMOTELMA VUODESTA 2021 noin 25 mrd. €

Kuntaliitto
Kommunförbundet

17.9.2018 / mm

17.9.2018 / mm

Lähde: Kuntaliitto/VM/Tilastokeskus

3.2. Kuntatalous

Valmisteilla oleva sote- ja maakuntauudistus myllertää perusteellisesti kuntien tehtävät, ohjauksen ja talouden. Uudistuksen piiriin kuuluvista organisaatioista jäljelle jäävät kunnat ja valtio. Muut lakaavat, mukaan lukien valtiollinen alue- ja paikallishallinto. Maakunnat muotoutuvat meidän oloisamme täysin uudenaikaisina toimijoina.

Uudistuksen vaikutuksia ei voida nähdä etukäteen, mikä asettaa toimeenpanolle poikkeuksellisen suuret haasteet. Kuntatalouden ennakoitavuus kasvaa sote-kustannusten siirtyessä maakunnille. Samalla kuntien talouden liikkumavara supistuu, kun toiminnan volyymit pienenevät. Suhteellisen

velkaantuneisuuden kasvu ja rahoitukseen liittyvät riskitekijät aiheuttavat suuria kysymysmerkkejä kuntatalouden toiminnalle ja tulevaisuuden investoinneille.

Kuluvana vuonna kuntien verotulojen kehitys on ollut odotettua heikompaa. Lomarahaleikkaukset painoivat elokuussa kunnallisveron tilityksiä alaspäin. Odotettua parempi talouskehitys, joka näkyi vuoden 2017 kertymässä, ei ole tuonut tälle vuodelle enää lisätuloa. Vuodelle 2019 ennakoitaan yli 5 % kasvua.

Yhteisöverotulot kasvoivat viime vuonna odotettua paremmin. Syitä tähän olivat työnantajamaksujen alennus, myönteinen talouskehitys ja noin 700 milj. euron yllättävä ennakon täydennysmaksupotti (kunnille noin +200 milj. €). Tälle vuodelle vastaavasti ennustetaan yhteisöverotuottojen laskua (- 3%) ja vuodelle 2019 nousua (+ 9%).

Kiinteistöverojen osalta ennakoitaan tälle vuodelle 6 % nousua ja vuodelle 2019 nolllakasvua.

Palvelutarpeen kasvu aiheuttaa kuitenkin edelleen menopaineita kuntatalouteen. Myös investointitarpeet, korjausvelka ja kasvukeskusten palvelujen ja infrastruktuurin laajentaminen, pysyvät mittavina. Kuntien tulorahoitus ei riitä kattamaan nettoinvestointeja, ja kuntatalouden velkaantuminen jatkuu.

Kuntien talouskehitykseen liittyy merkittäviä riskejä, joita myönteinen talouskehitys vaimentaa. Valtiontalouden heikko tilanne johtaa kuntien valtionosuuksien tarkasteluun, koska kunnat ovat kuitenkin julkisen sektorin osa, joka tuottaa suurimman osan kansalaisille tarjottavista palveluista. Valtionosuusmuutokset kohtelevat kuntia hyvin eri tavoin. Kuntien valtionosuudet vähenevät -85 milj. euroa (-1,0 %, 16 €/asukas) vuodesta 2018 vuoteen 2019.

Kuntien lainakanta on kasvanut yhtäjaksoisesti kuudentoista vuoden ajan. Velkataakan kantamista on helpottanut historiallisen alhainen korkotaso, jonka tuleva kehitys on myös iso riski kuntataloudelle.

Kuntaliiton asiantuntijoiden mukaan kilpailukyky sopimuksen rahoitusratkaisu kiristää kuntataloutta eikä tulevaisuus näytä niin valoisalta kuin mitä valtiovarainministeriö on talousarviossaan antanut ymmärtää. Työllisyys on parantunut, mutta kunnat velkaantuvat edelleen. Kuntaliiton tuoreen selvityksen mukaan hallituksen kuntasopeutustoimet ovat jääneet murto-osaan tavoitteista. Esimerkiksi työajanpidennys ei ole tuonut säästöjä lainkaan ja maakuntauudistuksen valmistelusta on odotettavissa noin 24 milj. euron lisälasku kunnille.

3.3. Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen

Kunnallisvero

Veroperustemuutokset

Valtiovarainministeriön julkaiseman kuntatalousohjelman vuodelle 2019 mukaan ansiotuloveroperusteisiin tehdään vuonna 2019 hallitusohjelman mukaisesti indeksitarkistus ansiotasoindeksiin muutosta vastaavasti. Muutoksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 155 milj. eurolla vuonna 2019. Työtulovähennystä korotetaan ja sen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 19 milj. eurolla vuonna 2019. Perusvähennyksen korotuksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 54 milj. eurolla vuonna 2019. Valtion ja kunnallisverotuksen eläkevähennyksen korottaminen pienentää kuntien verotuottoa yhteensä arvioilta 7 milj. eurolla vuonna 2019. Työasuntovähennyksen enimmäismäärää korotetaan nykyisestä 250 eurosta 450 euroon. Toimenpiteen arvioidaan pienentävän verotuottoja noin 3 milj. euroa vuodesta 2019 alkaen, josta kuntien osuus on 2 milj. euroa. Asuntolainan korkojen vähennyskelpoisen osuuden pienentämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti siten, että vuonna 2019 asuntolainan koroista on vähennyskelpoista 25 prosenttia.

Muutoksen arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa 13 milj. eurolla. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien verotulomenetykset kompensoidaan täysimääräisesti.

Näillä toimenpiteillä hallitus linjasi budjettiriihessä keventävänsä ansiotuloverotusta. Veronkevenysten arvioidaan alentavan kunnallisveron tuottoa yhteensä noin -236 miljoonalla eurolla.

Vuodelle 2019 kunnallisverojen ennakoitaan kasvavan 5,7 %. Kova kasvuvauhti aiheutuu monien tekijöiden yhteisvaikutuksena. Suurin syy kovaan kasvuun on luonnollisten henkilöiden poikkeuksellisen suuret ennakonpalautuksen kuluvana vuonna, minkä vuoksi vuoden 2018 taso jää alhaiseksi. Myös jäännösverot selittävät osan muutoksesta, sillä verovuoden 2018 jäännösverot tilittyvät kunnille verotuksen joustavan valmistumisen myötä pääosin vuoden 2019 aikana. Työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksun alentuminen 0,4 %-yksiköllä vuonna 2019 nostaa omalta osaltaan verotuloja vuonna 2019, kuten myös parantunut työllisyystilanne.

Vuodelle 2020 on myös ennustettu reipasta kasvua, mutta tähän pitää kuitenkin suhtautua varauksellisesti. Uuden hallitusohjelman verolinjaukset ovat vielä hämärän peitossa ja vähennysten kasvu on tästä johtuen erittäin maltillista. (Lähde: Kuntaliitto)

Yhteisövero

Elinkeinoverolain korkovähennysrajoitusta koskevaa sääntelyä muutetaan vuodesta 2019 alkaen syksyllä 2018 annettavan hallituksen esityksen mukaisesti. Tämän arvioidaan lisäävän yhteisöveron tuottoa vuonna 2019 noin 10 milj. eurolla, josta kuntien osuus on 3 milj. euroa. Toimenpiteellä ei kuitenkaan ole vaikutusta kuntien verotulotuottoon, sillä kuntien osuutta yhteisöveron jakoosuudesta alennetaan verotuoton lisäystä vastaavasti.

Kiinteistövero

Kiinteistöverouudistus maapohjien verotusarvojen uudistamiseksi on ollut työn alla vuodesta 2016 alkaen. Hankkeessa ovat mukana VM:n lisäksi Kuntaliitto, Verohallinto, Maanmittauslaitos sekä maa- ja metsätalousministeriö. Hintavyöhykkeiden laskennasta vastaa Maanmittauslaitos muiden mukana olevien tahojen ohjatessa projektia ohjausryhmän kautta.

Hankkeen tavoitteena on luoda uusi hintavyöhykekartta maapohjien verotusarvojen määrittämistä varten kiinteistöverotuksessa koko maan kattavasti. Yhtenäisen hinnan alueet perustuvat markkinahintoihin eli toteutuneisiin kiinteistöjen ja kaupunkiseudulla osin myös asuntojen kauppahintoihin. Hankkeen on saada uudet arvot kiinteistöille vuoden 2020 kiinteistöverotukseen.

Kuntien valtionavut

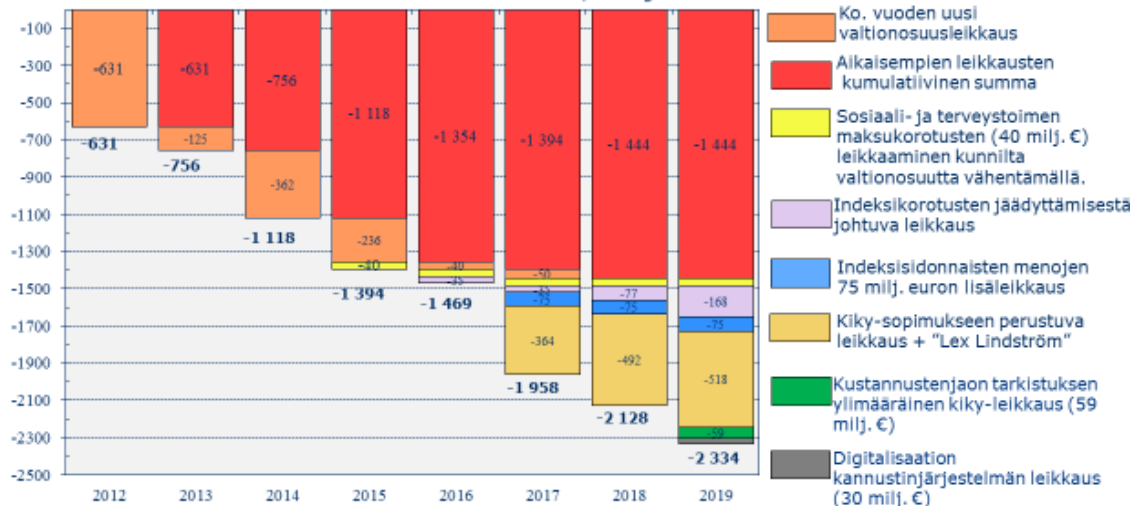
Valtion talousarvioesityksessä kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen ehdotetaan noin 8 491 milj. euroa, joka on 86 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2018 varsinaisessa talousarviossa. Eniten valtionosuutta vähentää valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus koskien vuotta 2016. Valtionosuutta vähentävät lisäksi muun muassa hallitusohjelman mukaiset esitykset kuntien tehtävien vähentämisestä: erikoissairaanhoidon alueellinen keskittäminen, vanhuspalveluiden laatusuositus, omais- ja perhehoidon kehittämisestä seuraava säästö kuntien menoissa sekä varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen muutos. Lisäksi kilpailukykyopimukseen liittyvä valtionosuidenvähennys kasvaa 29,5 milj. eurolla vuoden 2018 talousarviosta. Valtionosuutta vähentää myös 30 milj. euron siirto kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän Hallitusohjelman mukaisesti kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen ei tehdä indeksikorotusta vuodelle 2019.

Julkisen talouden suunnitelman 2019 – 2022 mukaista 10 milj. euron siirtoa kriisikuntien harkinnanvaraiseen yhdistymisavustukseen ei esitetä, koska vuodelle 2019 ei ole tulossa yhtään kuntaliitosta. Valtionosuudesta on tarkoitus käyttää 10 milj. euroa kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen.

Julkisen talouden suunnitelman 2019—2022 mukaan kustannustenjaon tarkistuksesta johtuva kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkauksen ylimääräinen leikkaus koskien vuotta 2016 kompensoidaan kunnille vuonna 2020. Samassa yhteydessä kompensoidaan myös vuosien 2017—2019 ylimääräinen lomarahaleikkaus. Yhteensä kompensatio on siten 237 milj. euroa.

Valtionosuutta lisäävät suhteessa vuoden 2018 talousarvioon muun muassa kuntien verotulomenetysten kompensatio 224 milj. eurolla, asukasluvun ja laskentatekijöiden muutos 25,2 milj. eurolla sekä 15 milj. euron lisäys lastensuojeluun ja lapsiperheiden kotiapuun ja 1 milj. euron lisäys vanhusten kotihoitoon ja veteraanien kotiin vietäviin palveluihin.

Vuosien 2012-2019 leikkausten vaikutus kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen, milj. €

Yhteenveto euromäärinä valtionosuutta vähentävistä eristä mm. hallitusohjelman mukaiset toimet kuntien tehtävien vähentämiseksi (33 milj. euroa), kiky-sopimukseen liittyvä valtionosuuden vähennys (29,5 milj. euroa lisävähennyistä vuoden 2018 tasoon verrattuna) ja valtion ja kuntien välinen kustannusjaon tarkistus (213 milj. euroa). Vuoden 2019 indeksikorotuksen jäädyttäminen pienentää valtionosuutta 91 milj. euroa. Kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen on varattu 10 milj. euroa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että valtionosuusprosentti nousee 25,37 prosenttiin, joka on 0,03 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2018. Korotus johtuu kuntien uusista ja laajenevista tehtävistä, joihin myönnetään 100 prosentin valtionosuus. (Lähde: Kuntaliitto)

3.4. lin kunnan talous

lin kunnan taseessa on ylijäämää vuoden 2017 tilinpäätöksessä 5,9 milj. euroa. Koko lin konsernissa ylijäämää oli 14,5 miljoonaa euroa. lin kunta on pystynyt viime vuoden tilinpäätöksessä kattamaan investointimenoista 53,42 % tulorahoituksella. Vuoden 2019 talousarviossa vuosikate on negatiivinen 1,2 miljoonaa euroa. Näin ollen ei vuosikate riitä kattamaan poistoja ollenkaan. Nettoinvestoinnit ovat 9,6 milj. euroa. Tässä taloudellisessa tilanteessa kunta on varautunut ottamaan ensi vuoden aikana lisää pitkäaikaista lainaa 10,7 milj. euroa.

Kuluvan vuoden talousarviossa on nähtävillä, että kunnan talous heikkenee valtionosuusleikkausten ja verotuloihin tehtävien vähennysten johdosta. Tämä kehitys jatkuu myös ensi vuonna. Talousarvioon on kuitenkin arvioitu maltillista verotulojen nousua yleisen taloudellisen tilanteen parantumisen perusteella.

Vuoden 2019 talousarvion laadinnassa on otettu huomioon varhaiskasvatuspalveluiden kysynnän kasvu ja oppilaiden lisääntymiseen on varauduttu opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden talousarviossa. Talousarvion käyttötalousmenot on arvioitu nousevan 7,3 % ja käyttötalousmenojen kasvuksi on arvioitu 3,4 %. Verotulojen ja valtionosuuksien kasvuprosentti on verrattuna edellisen vuoden korjattuun talousarvioon 2,9 %. Kaikki kunnan tulot yhteenlaskettuna ovat 69,3 milj. euroa ja menot ovat 70,2 miljoonaa euroa eli kunnan menoista katetaan 98,8 % tulo- ja valtionosuuksilla. Loput menoista katetaan lainarahoituksella.

3.5. lin kunnan kuntastrategia vuoteen 2025

Strategia määrittää lin kunnan kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Visio ja päämäärät kuvaavat tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä millaiseksi lin halutaan kehittyvän. Strategiatyössä on tehty valintoja eli etsitty ja valittu keinoja, joilla visio ja päämäärät tullaan saavuttamaan. Strategiaa tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Strategia luo pohjan kunnan johtamiselle ja kehittämislle. Lin kunnanvaltuuston asettamat linjaukset ja tavoitteet tehdään todeksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden päätösten sekä henkilökunnan työn kautta.

Strategia huomioidaan talousarviokäsittelyssä kaikissa lautakunnissa ja johtokunnissa. Strategian saavuttamiseksi ovat kaikki toimielimet nostaneet omasta toiminnastaan mittareita strategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

lin kunnanvaltuusto hyväksyi kuntastrategian 19.3.2018 § 24.

Kuntalain mukaan kuntastrategia on käsiteltävä valtuustokausittain. Seuraava kuntastrategia tulee valtuuston käsiteltäväksi keväällä 2022.

PÄÄMÄÄRÄT

1. Mahdollistava ja rohkea li: Yritysten liikevaihto ja uusyritysperustanta ovat kasvussa
Keinot
  - 1.1. Nopeat yhteydet: Liikenne- ja viestintäyhteydet ovat maan huippua.
  - 1.2. Rohkaiseva maankäyttö: lissä kaavoitetaan reippaasti.

2. Viihtyisä koti: Kuntalaiset kokevat elämänsä hyväksi ja kunnan väkiluku kasvaa.
  - 2.1. Terve elämä: Ympäristö ja tarjonta kannustavat toimintaan.
  - 2.2. Meidän li: Yhdessä tekeminen on iiläinen elämäntapa.
3. Vahva kunta: Talous on tasapainossa ja henkilöstö sitoutunutta.
  - 3.1. Kestävä konsernitalous: Kunta kasvaa kehittämällä.
  - 3.2. Osallistuvat kuntalaiset: Aito kuuleminen ja yhdessä tekeminen vahvistavat kuntaa.
  - 3.3. Osaavat tekijät: Kuntaa johdetaan tiedolla.

3.6. Meidän li Hyvinvointi -malli

Pohjois-Pohjanmaan hyte-tiekartan 2017-2023 valmistelu aloitettiin 2017. Iin kunta on ollut alusta asti aktiivisesti mukana uuden hyvinvointimallin rakentamisessa Pohjois-Pohjanmaalle. Ns. vanha sähköinen hyvinvointikertomus indikaattoreineen ei palvele tavoitetta: Kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen. Hyte-työssä korostuu ihmisen hyvinvointi arkisessa elämässä, yhteisöllisyys ja osallisuus ovat merkittävässä roolissa. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointityöpajoissa kehitettiin maakunnan hyvinvointikertomukseen tulevaa kuntakorttia. Iin kunta on mukana maakunnallisessa kyläkortti-pilotissa, ja syksyllä on pilottikylinä olleet Pohjois-li ja Oijärvi.

Iin kunnan valmistelussa oleva Meidän li Hyvinvointi -malli täyttää lakisääteisen hyvinvointikertomuksen kriteerit. Pohjana on Iin kunnan Kuntastrategia 2018-2025. Meidän li -hyvinvointimallissa kuntalaisten osallisuus on pääroolissa. Jokaiselta iiläiseltä kylältä/alueelta kootaan hyte-kortit, joista käy ilmi nykytila, hyvinvoinnin vahvuudet ja haasteet, hyvinvoinnin tavoitteet ja hyvinvointilupaukset/-sopimukset. Iin kunnan jokainen osasto tuottaa hyvinvointipalveluita ja nämä kaikki toimenpiteet ovat mukana kuntalaisten hyvinvointia rakentamassa.

Iin kunnan uudessa Meidän li -hyvinvointimallissa lasten ja lapsiperheiden hyte-asiat valmistellaan LAPE-työryhmässä, nuorten hyte-asiat valmistellaan nuorisovaltuustossa ja nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa, työikäisten hyte-asiat kylien neuvottelukunnassa ja liikunta-asiain neuvottelukunnassa ja ikäihmisten asiat vanhus- ja vammaisneuvostossa.

Iin kunnan hyte-työryhmä koostaa aineistosta vuosittain hyvinvointikertomuksen sekä raportin ja kerran valtuustokaudessa laajan hyvinvointikertomuksen. Mittareiksi valitaan THL:n suosittamat indikaattorit, jotka jatkossa ovat Pohjois-Pohjanmaan alueella yhteneväiset. Jokaisen kunnan hyte-kortti liitetään osaksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointikertomusta.

Vuonna 2019 laaditaan uudet järjestöavustussäännöt, jotka tukevat Iin kuntastrategian tavoitteita, edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja ottavat huomioon Resurssiviisauden tiekartan kestävä kehityksen periaatteet. Järjestöavustuksilla rahoitetaan yhdistysten hyvinvointisopimuksia.

Iin kunnan Meidän li -hyvinvointimallista raportoidaan Iin kunnan talousarvio- ja tilinpäätösrytmissä. Viestinnällisesti Meidän li hyvinvointimallista tehdään näkyvä käyttämällä aktiivisesti sosiaalista mediaa ja julkaisemalla IiSanomissa yhdistysten, kunnan ja yritysten hyvinvointijuttuja.

3.7. Omistajapolitiikka ja ohjaus

Kunnan omistajapolitiikka on kunnan johtamisen väline. Omistajapolitiikan tavoitteena on tukea kunnan strategian toteutusta. Omistajapolitiikka määrittelee missä tehtävissä ja hankkeissa kunta on mukana omistajana ja sijoittajana. Samalla määritellään omistukselle asetettavat tuotto- ja muut tavoitteet, pääoman käytön ja palvelutuotannon tuotantovälineiden hankinnan periaatteet sekä se, kuka omaisuuden käytöstä vastaa ja miten omaisuuden hallinnan johtaminen ja raportointi on järjestetty.

Valtuusto päättää kunnan omistajapoliittisista linjauksista. Linjaukset ovat toimintaa suuntaavia ja näin ollen suhteellisen pysyviä. Omistajapoliittisia linjauksia voidaan täydentää esimerkiksi kunnan maapoliittisessa ohjelmassa tai asuntopolitiikassa. Omistajapoliittisia ratkaisuja sisältyy muun muassa kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaan sekä yksittäisiin investointipäätöksiin.

Omistajaohjaus ja -valvonta kuuluu valtuustolle, toimeenpano hallitukselle sekä valvonta tarkastuslautakunnalle. Toimihenkilöorganisaatiossa omistajaohjaus kuuluu kunnanjohtajalle. Kunnan tytäryhteisöjen toiminnasta vastaavat näiden omat hallintoelimet. Henkilöiden ja toimielinten työn- ja vastuunjako sekä raportointijärjestelmät on määriteltävä yksiselitteisesti. Yhteistyö ja sitoutuminen tavoitteisiin ovat ehdoton edellytys kunnan menestykselle.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt omistajapoliittiset linjaukset kokouksessaan 12.9.2016 § 71.

Omistajapoliittiset tavoitteet 2019

- 1) Toteutetaan vuokra-asuntoyhtiöiden toimintojen yhdistäminen sekä käynnistetään vuokra-asuntotuotannon uudistaminen.
- 2) Kunnan rakennusomaisuuden luokittelu, käyttötarpeen ja kunnan päivittäminen sekä tarpeettomien kiinteistöjen myynti
- 3) Maanhankinnassa keskitytään raakamaan hankintaan lin kuskustajaman osayleiskaavassa sekä Asemakylän osayleiskaavassa osoitetuilta alueilta
- 4) Metsäomaisuuden inventointi

4. TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE JA SITOVUUS

4.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus

Kuntalaissa säädetään kuntien talousarvion rakenteesta. Kuntalain mukaan talousarviossa on käytötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosa. Sama rakenne on taloussuunnitelmassa ja tilinpäätöksen talousarvion toteutumisvertailussa. Lin kunnan liikelaitokset esittävät erilliset talousarviot osana kunnan talousarviokirjaa. Liikelaitosten luvut sisältyvät koko kunnan lukuihin. Peruskunnan luvut ja sitovuustasot esitetään erikseen. Talousarviossa on koottuna talousarviovuoden ja suunnitelmakauden kehittämishankkeet ja projektit. Investointimäärärahoille on määritetty sitovuustasot. Tytäryhtiöiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on esitetty erikseen.

Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma ovat laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä suunnittelukaudella.

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Lin kunnan määrärahat ovat pääosin bruttomääräisiä poikkeuksena Oulunkaaren sosiaali- ja terveystalouden sopimus, joka on nettomääräinen. Lisäksi Micropoliksen kanssa tehty elinkeinobudjetti on nettomääräinen.

Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarvioita. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden valvontavälineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto. Kuntalain mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta.

Talousarvion ja -suunnitelman laadinnan keskeisiä perusteita ovat kuntastrategian toiminnalle ja tavoitteille asetetut tavoitteet.

4.2 Talousarvion osat

4.2.1 Käyttötalousosa

Talouden ohjaaminen tapahtuu vuosittain tehtävällä talousarviolla ja suunnitelmakauden kattavalla taloussuunnitelmalla. Erilliset yhteistyösopimukset tehdään kunnan ulkopuolisten palvelutuottajien kanssa. Iin kunnan strategia vuoteen 2025 on talousarvion laadinnan pohjana, jonka perusteella laaditaan vuoden 2019 talousarvio.

Tuloarviot ja määrärahat osoitetaan vain niiden tehtävien suorittamisesta aiheutuvien menojen kattamiseen, joihin toimielin voi vaikuttaa. Näin ollen ns. vyörytys- ja muut laskennalliset erät eivät sisälly määrärahalla katettaviin menoihin. Kunnan palvelualueet hallinto, lautakunnat ja liikelaitosten johtokunnat vastaavat palveluprosessien laadukkaasta ja taloudellisesta toimivuudesta, jossa henkilöstön osaaminen ja motivoituminen korostuvat. Talousarvioon huomioidaan sisäiset käyttötalousmenot sekä kunnan ja liikelaitosten väliset sisäiset maksut ja korvaukset sekä talousarvioon otetaan mukaan kaikki arvioitavissa olevat kalenterivuoden tulot ja menot bruttomääräisinä. Käyttötalousosasta euroina laskettuna noin puolet palveluista tuotetaan kunnan ja liikelaitosten omana toimintana. Toisesta puolesta tehdään vuosittain palvelusopimukset ulkoisten tuotantoorganisaatioiden kanssa.

Tehtävän käyttötalousosaan otetaan tuloarviot tehtävälle varainhoitovuoden aikana suoritteiden luovuttamisesta saatavista tuloista ja muista lopullisesti tehtävälle kuuluvista tuloista. Lisäksi tehtävään budjetoidaan erikseen valmistus omaan käyttöön tulona, jos tehtävä valmistaa aktivoitavan hyödykkeen kunnan omaan käyttöön eikä valmistuskustannuksia budjetoida menonsiirtona tehtävän menoja vähentäen.

Tavoitteisiin liittyvät talousarviovuotta koskevat toimenpiteet ovat valtuustoon nähden sitovia. Lautakunnissa ja liikelaitosten johtokunnissa voidaan käyttösuunnitelmien yhteydessä määrittää tulosalue- ja tulosityksikkökohtaisesti yksityiskohtaisempia ja määrältään useampia tavoitteita/toimenpiteitä, joita talousarviovuoden aikana lautakunnat ja johtokunnat voivat seurata.

4.2.2. Liikelaitokset

LIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN

	Sitovuustarkastelu		Eliminoinnit		Kunnan tuloslaskel- maosa ml. Liikelaitok- set
	Kunnan tuloslaskel- maosa pl. liikelaitok- set	Liikelaitok- set yhteensä	Kunta	Liikelaito- s	
Toimintatuotot					
Myyntitulot, ulkoiset	463 079	3 212 424			3 675 503
Myyntitulot, sisäiset	4 133	2 496 684	-2 304 798	-196 019	0
Tuet ja avustukset	1 030 778	98 600			1 129 378
Tuet ja avustukset, kunnalta	2 500	2 475 957	-2 478 457		0
Maksutuotot	649 500	127 000			776 500
Muut toimintatuotot, sisäiset	1 722 803	2 721 942	-2 456 206	-1 988 539	0
Muut toimintatuotot, ulkoiset	440 900	1 756 436			2 197 336
Valmistus omaan käyttöön		6 000			6 000
Toimintatuotot ja omakäyttö yht.	4 313 693	12 895 043	-7 239 461	-2 184 558	7 784 717
Toimintamenot					
Henkilöstömenot	-16 545 780	-4 500 180			-21 045 960
Palvelujen ostot, sisäiset	-2 304 798	-136 019	136 019	2 304 798	0
Palvelujen ostot, ulkoiset	-39 070 850	-2 008 589			-41 079 439
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, sisäiset		-60 000		60 000	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-873 357	-2 623 064			-3 496 421
Avustukset	-2 895 350	-120 040			-3 015 390
Avustukset, liikelaitoksille	-2 478 957			2 478 957	0
Muut toimintakulut, ulkoiset	-1 295 531	-280 069			-1 575 600
Muut toimintakulut, sisäiset	-2 456 206	-1 988 539	2 456 206	1 988 539	0
Toimintamenot yhteensä	-67 920 829	-11 716 500	2 592 225	6 832 294	-70 212 810
Toimintakate	-63 607 136	1 178 543	-4 647 236	4 647 736	-62 428 093
Verotulot	34 500 000				34 500 000
Valtionosuudet	27 000 000				27 000 000
Rahoitustulot ja -menot					0
Korkotulot, ulkoiset	14 500				14 500
Korkotulot, sisäiset	7 000			-7 000	0
Muut rahoitustulot, ulkoiset	19 300	7 700			27 000
Muut rahoitustulot, sisäiset	104 489			-104 489	0
Korkomenot, ulkoiset	-305 000	-1 100			-306 100
Korkomenot, sisäiset		-7 000	7 000		0
Korvaus peruspääomasta		-104 489	104 489		0
Muut rahoituskulut, ulkoiset	-2 000				-2 000
Vuosikate	-2 268 847	1 073 654	-4 535 747	4 536 247	-1 194 693
Poistot ja arvonalentumat					0
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 591 122	-473 792			-3 064 914
Varausten ja rahastojen muutokset	71 431	14 545			85 976
Tilikauden tulos	-4 788 538	614 407	-4 535 747	4 536 247	-4 173 631

Kun valtuusto on hyväksynyt kunnan talousarvion ja siinä olevat liikelaitosten toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, vahvistavat johtokunnat liikelaitosten talousarviot. Liikelaitosten talousarviot ovat sitovia valtuustoon nähden bruttoperiaatteella tulot, menot ja netto sekä liikelaitokseen sijoitetun pääoman korko kunnalle. Lisäksi li-instituutti -liikelaitoksen kunnan avustus on sitova valtuustoon nähden. Sitovista tavoitteista poikkeaminen edellyttää valtuuston päätöstä. Kunnanvaltuusto päättää liikelaitosten investoinneista.

4.2.3. Investointiosa

Investointiosassa ovat palvelualueittain tärkeimmät hankkeet erillisinä, pienet hankkeet on koottu hankeryhmiiksi. Investointiosan määrärahan valtuusto hyväksyy hankeryhmittäin tai hankkeittain. Investointiraja on 10 000 euroa.

Jos investoinnin toteutuminen kohdistuu kahdelle tai useammalle suunnitteluvuodelle, ilmoitetaan investoinnin kokonaiskustannusarvio ja sen jaksotus suunnitteluvuosille. Hankkeen perusteluissa valtuusto voi antaa toimielimelle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottamista myöhemmin kokonaiskustannusarvion rajoissa.

Investointiosaan budjetoidaan investointiin saatu rahoitusosuus, joka voi olla valtionosuutta tai muuta rahoitusosuutta. Rahoitusosuus budjetoidaan tuloksi sille vuodelle, jonka aikana oikeus tuloon arvioidaan syntyvän.

Investointiosaan budjetoidaan aktivoitujen pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnistä saatavat tulot.

4.2.4 Tuloslaskelmaosa

lin kunnan tuloslaskelmassa (ns. virallinen tuloslaskelma) esitetään ulkoiset erät eli tuotot, jotka on saatu kunnan ja liikelaitosten ulkopuolelta ja kulut, jotka ovat mm. henkilöstömenot ja hankinnat kunnan ja liikelaitosten ulkopuolelta. Virallisessa tuloslaskelmassa on peruskunnan lisäksi liikelaitokset, tuloksesta on eliminoitu pois kaikki kunnan ja liikelaitosten keskinäiset tulot ja menot.

Tuloslaskelmaosassa osoitetaan, kuinka kunnan tilikauden tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, rahoitusmenoihin ja omaisuuden poistoihin. Tuloslaskelman välituloksena saatava toimintakate ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Tasapainoinen talous on edellytys kunnan kehitykselle.

Peruskunnan tuloslaskelma
(ei sisällä liikelaitoksia)

	TP2017	TA2018**)	TA2019	TS2020	TS2021
Toimintatulot					
Myyntitulot	1 122 186	517 604	467 212	471 884	476 603
Maksutulot	565 030	572 700	649 500	655 995	662 555
Tuet ja avustukset	865 408	926 828	1 033 278	1 043 611	1 054 047
Muut toimintatulot	1 940 536	2 082 419	2 163 703	2 185 340	2 207 193
Toimintatulot yhteensä	4 493 160	4 099 551	4 313 693	4 356 830	4 400 398
Valmistus omaan käyttöön	2 643	10 000	0	10 000	10 000
Toimintamenot					
Henkilöstömenot	-14 474 386	-15 622 026	-16 545 780	-16 711 238	-16 878 350
Palvelujen ostot	-38 213 637	-41 184 390	-41 385 648	-41 799 504	-42 217 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-794 727	-891 930	-873 357	-882 091	-890 911
Avustukset muille	-2 170 571	-2 265 500	-2 888 350	-2 917 234	-2 946 406
Avustukset liikelaitoksille	-1 975 988	-2 162 053	-2 475 957	-2 500 717	-2 525 724
Muut toimintamenot	-3 208 765	-3 542 128	-3 751 737	-3 789 254	-3 827 147
		-65 668		-68 600	-69 286
Toimintamenot yhteensä	-60 838 074	027 -61 558	-67 920 829	037 -64 233	038 -64 875
Toimintakate	-56 342 271	476 32 400	-63 607 136	207	639
Verotulot	31 638 780	000 27 385	34 500 000	35 535 000	36 601 050
Valtionosuudet	27 676 603	000	27 000 000	27 270 000	27 542 700
Rahoitustulot ja -menot:					
Korkotulot muilta	19 506	6 000	14 500	14 645	14 791
<i>Korkotulot liikelaitoksilta</i>	4 562	7 000	7 000	7 000	7 000
Muut rahoitustulot muilta	116 950	16 000	19 300	19 493	19 688
<i>Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta</i>	106 812	104 489	104 489	107 067	107 067
Korkomenot	-296 786	-290 300	-305 000	-308 050	-311 131
Muut rahoitusmenot	-595	-2 600	-2 000	-2 020	-2 040
Rahoitustulot ja -menot yhteensä	-49 551	-159 411	-161 711	-161 865	-164 624
Vuosikate	2 923 561	-1 932 887	-2 268 847	-1 590 072	-896 514
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 337 283	-2 322 442	-2 591 122	-2 850 234	-3 135 258
Kertaluonteiset poistot	-292 119				
Arvonalentumiset			0		0
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tulot			0		0
Satunnaiset menot			0		0
Tilikauden tulos	294 159	-4 255 329	-4 859 969	-4 440 307	-4 031 771
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	64 419	71 431	71 431	71 431	71 431
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-700 000				0
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)			0		0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-341 422	-4 183 898	-4 788 538	-4 368 876	-3 960 340

**) Sisältää myönneetyt lisämäärärahat

lin kunnan talousarvio 2019 sisältää laskelmat alla olevien veroprosenttien mukaan
(Laskelmissa otettu huomioon osakuntaliitos Jakkukylän kanssa)

	TP2016	TP2017	TA2018	TA2019
Tuloveroprosentti	21,25	21,25	21,25	21,25
Kiinteistöveroprosentit				
-vakituinen asuinrakennus	0,55	0,55	0,55	0,55
-muu asuinrakennus	1,00	1,00	1,10	1,10
-yleinen kiinteistövero	1,00	1,20	1,20	1,20
-voimalaitos	2,85	3,10	3,10	3,10
-yleishyödyllinen yhteisö	0,00	0,00	0,00	0,00
-rakentamaton rakennuspaikka	3,00	3,00	3,00	5,00

Verotulojen kehittyminen Kuntaliiton vero-
kehikon mukaan (18.11.2018)

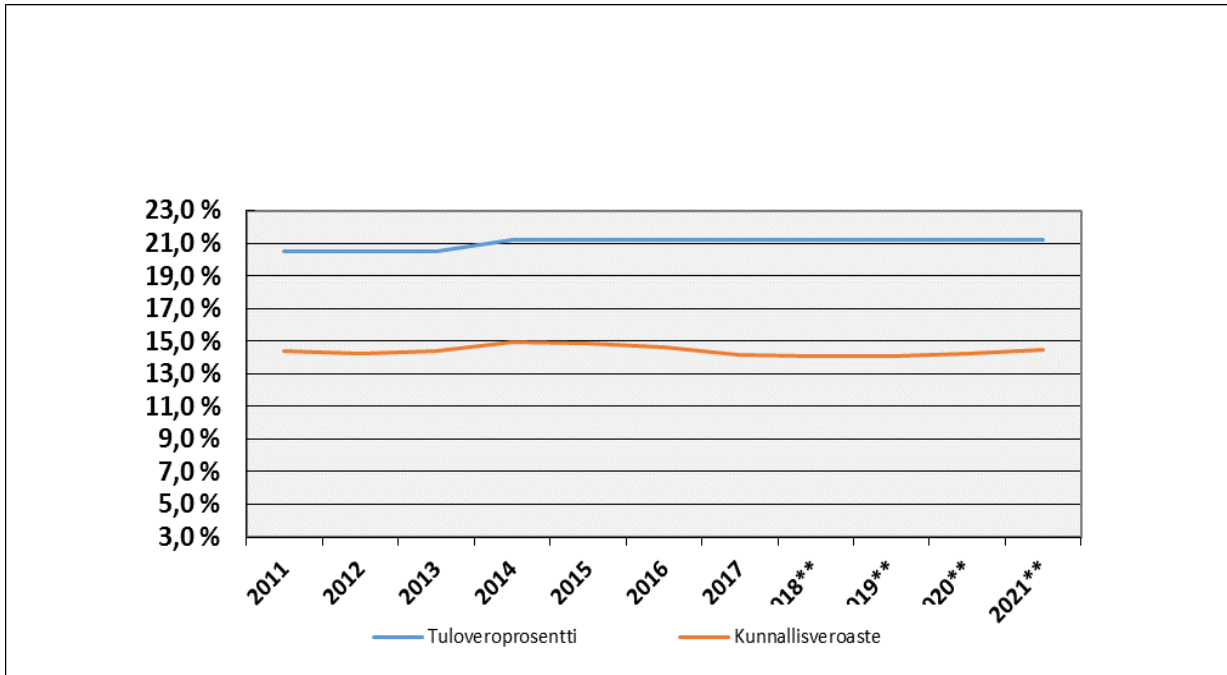
1 000 €	TP2016	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021
Kunnallisvero	26 310	26 595	27 525	28 350	29 389	30 513
Muutos %	-3,1	1,1	3,5	3,0	3,7	3,8
Yhteisövero	1 318	1 526	1 352	1 515	1 552	1 604
Muutos %	-7,8	15,8	-11,4	12,1	2,5	3,4
Kiinteistövero	3 595	3 520	4 218	4 218	4 218	4 218
Muutos %	17,7	-2,1	19,8	0,0	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	31 223	31 641	31 702	34 083	35 159	36 335
Muutos %	4,4	1,3	0,2	7,5	3,2	3,3

1 000 €	TP2016	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021
Valtionosuudet yhteensä	27 663	27 717	27 385	26 958	26 958	26 958
Muutos %	5,12	0,20	1,20	-1,6	0,0	0,0

1 000 €	TP2016	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021
Verot ja valtionosuudet yhteensä	58 886	59 358	59 087	61 041	62 117	63 293
Muutos %	0,8	0,80	-0,46	3,31	1,76	1,89

Tuloveroprosentti ja efektiivinen kunnallisveroaste	1 000 €					
li						
Verovuosi	TP2016	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021
Ansiotulot	181 806	185 508	195 502	200 996	207 253	212 946
Maksettava vero	26 669	26 247	27 545	28 323	29 562	30 762
Tuloveroprosentti	21,25 %	21,25 %	21,25 %	21,25 %	21,25 %	21,25 %
Kunnallisveroaste	14,67 %	14,15 %	14,09 %	14,09 %	14,26 %	14,45 %
	6,58 %	7,10 %	7,16 %	7,16 %	6,99 %	6,80 %

*verotulot Suomen Kuntaliitto * valtionosuudet VM

4.2.5 Rahoitusosa

Rahoituslaskelmassa osoitetaan, kuinka paljon tulorahoituksen lisäksi tarvitaan pääomarahoitusta investointeihin ja lainan lyhennyksiin ja miten rahoitustarve katetaan tai kuinka suuri rahoitusjäämä on ja miten sitä käytetään. Rahoituslaskelmassa vuosikatteen riittävyyttä arvioidaan suhteessa investointeihin ja lainanlyhennyksiin.

lin kunnan rahoituserät sisältävät ulkoiset tulot ja menot. Korkomenot ovat otettujen ja suunnitelma-kaudella nostettavien lainojen korkomenoja.

Talousarvion tasapainoperiaatteen mukaan talousarviossa osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan. Tulorahoituksen riittämättömyys tarkoittaa lisääntyvää lainanottotarvetta ja korkomenojen kasvua, joka näkyy tuloslaskelmassa.

4.3 Sitovuus valtuuston nähden

4.3.1 Sitovuustasot

PERUSKUNNAN JA LIIKELAITOSTEN TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO			
	SITOVUUS	Määrärahat	Tuloarviot
		TALOUSARVIO 2019	TALOUSARVIO 2019
KÄYTTÖTALOUSOSA			
Yleishallinto ja elinvoimapaalvelut			
Yleishallinto	B	-4 418 906	48 000
Elinvoimapaalvelut	B	-554 695	20 000
Siitä: Micropoliksen ja lilaakson sopimus	N	-540 000	
Hallintopaalvelut			
Asia-, tieto- ja talouspalvelut	B	-1 170 219	15 533
Henkilöstöpalvelut	B	-434 398	100 000
Työllistäminen	B	-2 538 671	693 453
Sosiaali- ja terveystaloudet			

Sosiaali- ja terveystalvet			
Siit: Oulunkaarun sopimus	N	-32 426 534	41 544
Muut	B	-449 465	
Opetus- ja varhaiskasvatustalvet			
Opetus- ja varhaiskasvatustalvujen hallinto	B	-459 440	
Varhaiskasvatus- ja p:iv:ahoito	B	-7 703 912	393 500
Opetustalvet	B	-14 532 017	470 904
Kiinteist: - ja ymp:arist:otekniset talvet			
Yhdyskunta- ja ymp:arist:otekniset talvujen hallinto	B	-242 180	0
Kiinteist:ot:alvet	B	-765 713	1 681 259
Maank:ayt:un suunnittelu	B	-554 037	590 000
Ymp:arist:otekniset talvet	B	-1 433 511	19 500
Rakennustarkastus		-237 131	240 000
LIIKELAITOKSET			
li -instituutti -liikelaitos	B	-2 732 995	2 740 157
lin ateria- ja tilalvetuliikelaitos	B	-7 950 288	8 229 186
lin vesiliikelaitos	B	-1 033 217	1 920 200
K:AYTT:OTALOUS YHTEENS:Y		-79 637 329	17 203 236
TULOSLASKELMAOSA			
VEROTULOT	B		34 500 000
VALTIONOSUUDET	B		27 000 000
KORKOTULOT	B		21 500
MUUT RAHOITUSTULOT	B		131 489
KORKOMENOT	B	-313 100	
MUUT RAHOITUSMENOT	B	-106 489	
INVESTOINTIOSA			
Yleishallinto			
-maanhanhinta	B	-200 000	
-lijoen voimaloiden investoinnit	B	-25 000	
-Luottamushenkil:oiden It-laitteet	B	0	
-lisiverkko	B	-150 000	
Sosiaali- ja terveystalvet			
Rakennusten korjausinvestoinnit	B		
Terveyskeskus		-70 000	
Kuivaniemen terveyskeskus		-50 000	
Ty:opaja /li			
Startti			
Hoivaosaston lis:aty:t			
Hoivaosaston kalusto	B		
P:iv:atoimintakeskus	B		
Opetus- ja varhaiskasvatustalvet/ Kulttuuri- ja muu sivistys-toimi			
Uudisrakentaminen			
Ojakyl:an koulu	B	-850 000	
Ojakyl:an koulu kalusteet	B	-60 000	
Pohjois-lin koulu/ Liikuntasali, tekninen luokka	B	-30 000	
Alarannan koulun suunnittelu	B	-500 000	
Korjausrakentaminen			
Koulu- ja p:iv:akotirakennusten korjaukset	B	-750 000	

Teknisten palveluiden investoinnit			
Uusinvestoinnit			
Uimahalli ym lisäselvitys	B	-20 000	
Liikuntakeskus	B	-4 900 000	525 000
Liesharju	B		
Kevyenliikenteen väylät	B	-120 000	
Kuntakeskuksen ja yleisten alueiden suunn./keh.	B	-40 000	
Jakun riippusilta	B	-550 000	275 000
Terveyspuisto		-50 000	
Kulttuuripolku		-50 000	
Seljänperä / kaava rakentaminen		-50 000	
Illinsaari / kaava rakentaminen		-250 000	
Liikennevalot		-150 000	
Korjausrakentaminen			
Rakennukset	B	-930 000	
Kaavateiden valaistuksen uusiminen	B		
Katujen parantaminen/ päällystäminen	B		
Ulkoilualueiden parantaminen	B		
Satamat	B		
Kuivaniemen liikuntahallin lattian korjaus	B		
lin ateria ja tilapalveluliikelaitos	B	-40 000	
lin vesiliikelaitos	B	-525 000	

RAHOITUSOSA			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	B		
Antolainasaamisten vähennykset	B		44 000
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		14 900 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-4 205 273	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N		
Oman pääoman muutokset	B		
Vaikutus maksuvalmiuteen			
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		-94 622 191	94 600 225

N=sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B=bruttomääräraha/-tuloarvio

4.3.2. Tilivelvollisuus

Kuntalain 125 § mukaan tilivelvollisiksi määritellään toimielimen jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisuus ei tuo viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin – esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että viranhaltijan toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa muistutus tilintarkastajan antamasta tilintarkastuskertomuksessa ja viranhaltijalle voidaan myöntää tai olla myöntämättä vastuuvapaus. Tilivelvollinen vastaa toiminnan ja talouden osalta sekä omasta että alaisensa tekemisestä ja siitä mitä jää hoitamatta.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan koh-

distaa tilivelvolliseen. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Viranhaltijoiden kohdalla rajanveto on vaikeaa, koska laissa ei ole määritelty, ketkä ovat toimieli-
men tehtäväalueen johtavia viranhaltijoita. Iin kunnassa tilivelvollisiksi viranhaltijoiksi on määritelty
kunnanjohtaja, hallintojohtaja, tekninen johtaja, opetusjohtaja ja varhaiskasvatusjohtaja sekä liike-
laitosten johtajat. Tilivelvollisuuden puuttuminen ei vapauta esimiestä valvontavastuusta.

Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat. Kuntalain 31.1
§:n mukaan kunnan toimielimiä ovat valtuuston lisäksi kunnanhallitus, lautakunnat, valiokunnat,
johtokunnat, niiden jaostot sekä toimikunnat.

Lain mukaan tilintarkastajan on tilintarkastuskertomuksessa otettava kantaa siihen, voidaanko tili-
velvolliselle myöntää vastuuvapaus. Tällöin tilintarkastajan on myös yksilöitävä asianomainen tili-
velvollinen. Viime kädessä harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia, voidaan katsoa olevan tilin-
tarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla.

4.4 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain 14 §:n mukaan kunnanvaltuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen val-
vonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamista ja hallintaa,
joilla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja niitä uhkaavia riskejä.
sisäiseen valvontaan kuuluu muun muassa sisäinen tarkastus, jonka tehtävänä on varmentaa si-
säisen valvonnan toimivuus. Sisäisen valvonnan merkitys korostuu kunnan toiminnan tullessa mo-
nimuotoisemmaksi. Perusteista päätettäessä valtuusto ohjaa sitovasti kunnanhallitusta sen huoleh-
tessa kunnan sisäistä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kuntalain mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee perustua järjestelmälliseen ja doku-
mentoituun toimintatapaan. Perusteluissa voidaan myös todeta, että sisäisestä valvonnasta ja ris-
kienhallinnasta on voimassa, mitä kunnan hallintosäännössä on määrätty tai muutoin ohjeistettu.

Kuntalain mukaan valtuuston tulee hyväksyä hallintosääntö, jossa on tarpeelliset määräykset sisäi-
sestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalaissa on myös määrätty, että kunnan liikelaitosten
sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä vastaa johtokunta ja johtaja.
Sisäisen valvonnan toteutumisesta ja riskienhallinnasta pitää tehdä selonteko tilinpäätöksen yhtey-
dessä toimintakertomukseen.

Vastaavasti Kuntalain 123.1 § 4 kohta mukaan on tilintarkastajan tarkastettava, onko kunnan ja
kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukai-
sesti. Jotta tilintarkastaja pystyy todentamaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konserni-
valvonnan toimeenpanoa ja tuloksellisuutta täytyy kunnanhallituksen, lauta- ja johtokuntien rapor-
toida toimenpiteet.

Iin kunnan riskien kartoitus ja priorisointi on otettu osaksi talousarvionlaadintaprosessia. Kartoituk-
sen yhteydessä määritellään vastuuhenkilöt ja toimenpiteet riskien poistamiseksi tai pienentä-
miseksi. Riskienhallintatoimenpiteet raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Riskienhallinnan on-
nistuminen vaatii päämäärätietoista johtamista, joka konkretisoituu tehokkaana toimintana asioiden
eteenpäin viemiseksi ja riittävällä viestinnällä. Koko kuntakonsernin tasolla onnistumisen edellytyk-
senä on konsernijohdon sitoutuminen asiaan. Kuntalaki edellyttää, että konsernitalinpäätöksen laa-
dinnan yhteydessä tulee toimintakertomukseen sisällyttää tietoa riskienhallinnan järjestämisestä ja
keskeisistä johtopäätöksistä.

5. TALOUSARVIO

5.1. Kuntastrategia, tavoitteet

Li on ja haluaa olla kasvukunta. Tavoiteltava väestönkasvu on vähintään 1 % vuodessa. Työttömyys on saatu laskettua koko maan keskiarvon tasolle, alle kymmenen prosentin. Iissä asuva saa peruspalvelut omasta kunnasta kaikissa elämän eri tilanteissa. Iin kunnan talous on ylijäämäinen ja velkamäärä on saatu käännettyä laskuun. Iissä on hyvä asua, elää ja yrittää.

Päästäkseen tähän tavoitteeseen Iin tulee onnistua määrätyissä asioissa, jotka ovat onnistumisen kannalta keskeisiä menestystekijöitä. Iin tulee onnistua seuraavissa asioissa:

- Vetovoimaisuuden turvaaminen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö
- Työllisyyden hoito ja osaaminen
- Peruspalveluiden turvaaminen
- Talouden tasapainottaminen

Jokaiseen näistä asetetaan vuoteen 2020 ulottuvat tavoitteet.

5.2. Tehtäväalueet

Yleishallinto

Yleishallinto: vaalit, kunnanvaltuusto, kunnanhallitus jaoksineen, kuntayhteistyö, verotus, ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu, maaseutuviranomaispalvelut, rahoitus, tarkastuslautakunta.

Elinvoimapaalvelut: Micropoliksen sopimus, Oulun Seudun Leader- ja hankerahoitus.

Hallintopalvelut

Asia-, tieto- ja talouspalvelut: arkisto, kopiointi ja postitus sekä yhteis- ja etäpalvelupiste, tietohallinto- ja talouspalvelut.

Henkilöstöpalvelut: henkilöstöpalvelut, työkykyä ylläpitävä toiminta, työterveyshuolto, yhteistoiminta ja työsuojelu.

Työllistäminen: palkkatuki, työkokeilu ja kuntouttava työtoiminta, työpajatoiminta, nuorten kesätyöllistäminen, yhteisöjen ja yritysten tukeminen työttömien työllistämiseksi, kehittämishankkeet.

Sosiaali- ja terveyspalvelut (Oulunkaari)

Perhepalvelut: Pääsääntöisesti lakisääteiset sosiaalihuollon palvelut, joilla tuetaan lasten, nuorten ja aikuisten hyvinvointia: sosiaalityö, toimeentuloturva, lastensuojelu, perheneuvola, lapsioikeudelliset palvelut, vammais- ja kehitysvammahuolto ja neuvolapalvelut sekä erityisryhmien asumispalvelut.

Terveyspalvelut: Vastaanotto-, kuntoutus-, mielenterveys-, osastohoito- ja työterveyspalvelut sekä suun terveydenhuollon palvelut.

Vanhuspalvelut: Kotihoito, asumispalvelut ja laitoshoidot.

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden hallinto

Opetuspalvelut: Perusopetus ja lukio.

Varhaiskasvatuspalvelut: Kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut ja avoin varhaiskasvatus, yksityisen varhaiskasvatuspalveluiden valvonta ja yksityisen hoidon tuki.

Yhdyskuntatekniset palvelut

Teknisten palvelujen hallinto ja rakennuttaminen

Maankäytön suunnittelu: Yleis- ja asemakaavoitus. Kunnan omistamien metsätilojen hoito, tonttivaranto sekä mittaus- ja kartoitus.

Yhdyskuntatekniikka: Asemakaavateiden, liikunta-alueiden, satamien, puistojen ja muiden yleisten alueiden hoito ja kunnossapito sekä yksityistieavustukset.

Valvonta: Rakennustarkastus ja valvonta.

5.3. Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

li 2025

Läpileikkaavat teemat ja tavoitetilat

Kunnan kehityksessä on mukana kolme läpileikkaavaa teemaa. Ne ohjaavat arjen työtä kuten arvot kiinnittäen lin ympäröivään maailmaan omalla erikoistumisellaan.

Kestävä kehitys

li sitoutuu kestäväan kehitykseen. Kunta toimii resurssiviisaasti paremman, puhtaamman ja eettisen yhteiskunnan nimissä. Paikalliset ratkaisut ja lähipalvelut tukevat aluetaloutta niin ruoan- kuin energiantuotannossakin. Hankinnoissa hyödynnetään paikallista osaamista. Rakentamista ohjaavat kestävät säännöt ja infra tukee kestäväa arkea. Liikkuminen on vähäpäästöistä. Vedet puhtaita. Turha kulutus karsitaan ja materiaalien osalta tehostetaan kiertoja. Muovittomuus on arkea. Kaikki osallistuvat ilmastotalkoisiin. Ilmastomuutokseen valmistaudutaan. li toimii viisaasti.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Hallinto	Sähköiset kokoukset Kopioinnin vähentäminen	- postimaksukulut - kopioiden määrä
Elinvoimapaalvelut	Resurssiviisas li -työn koordinointi. Kiertotaloudesta liiketoimintaa ja työtä. Uusiutuvien energioiden hyödyntäminen. Markkinavuoropuhelu. Älyliikenne. Paikallistamerkki. Kuntalaisten, yritysten ja yhdistysten osallistumisen aktivointi kekseliäällä ilmastoviestinnällä ja säännöllisillä kampanjoilla. Ympäristöteoista ja edelläkävijyydestä viestiminen kansainvälisissä julkaisuissa ja tapahtumissa.	- kestävästä kehityksestä syntyvien työpaikkojen lkm - paikallistamerkin yrityslkm, - kampanjoiden lukumäärä, - verkkoseuranta
Työllistämispalvelut	Kunnan käytöstä poistettujen tai poistuvien materiaalien inventointi ja uusiokäyttömahdollisuuksien selvittely. Varastohallintajärjestelmän käyttöönotto.	- käyttöönottovalmiin kaluston määrä
Sosiaali- ja terveystoimen palvelut	Liikkumisessa hyödynnetään yhteiskäyttöautoja ja uudet yhteiskäyttöautot ovat mahdollisuuksien mukaan sähköautoja. Hyödynnetään etäyhteyksiä esim. kokouksissa ja muissa tapaamisissa aina, kun se on mahdollista. Jätteiden lajittelua ja kierrätystä vahvistetaan	- yhteiskäyttöautojen ajokilometrit - sähköautojen lukumäärä

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	50-50 toiminta Jätteiden lajittelu ja kierrätys yksiköissä Kasvisruoan lisääminen ja markkinointi Käyttötavaroiden kierrättäminen Tutkitaan mahdollisuuksia kierrätykseen ja kompostointiin kouluilla ja varhaiskasvatuksen yksiköissä	- energian ja veden kulutus - kiinteistöjen käyttökulut
Kiinteistö- ja ympäristö- tekniset palvelut	Kestävä metsätalous vesistöjen kunnostus, energiatehokkuus kunnan kiinteistöissä ja rakenteissa	- kunnan metsienhoito-suunnitelma
lin ateria- ja tilapalvelu- liikelaite	Elintarvikkeiden hankinnoissa lisätään paikallisten raaka-aineiden ja tuotteiden käyttöä. Kiinteistöpalveluissa uusien tavaroiden hankinnan sijasta korjataan ja kunnostetaan. Otetaan käyttöön inventointityökalu. Pesu- ja puhdistusaineissa suositaan ympäristömerkin saaneita tuotteita.	- käyttö-% - valmiusaste-% - käyttö-%
lin vesiliikelaite	Verkostojen kunnan ylläpito Kuivaniemen jätevedenpuhdistamon hoitaminen lupaehtojen mukaisesti	- kokonaisvesimäärien suhde laskutettuihin määriin - velvoitetarkkailujen tulokset - ohjuoksutusten määrä
lilaakso Oy	Asuntoremonteissa käytössä paikallisia	Laskutus

Digitalisaatio

Palvelujen uudelleen järjestäminen digitalisaation avulla on osattu hyödyntää lissä. Kömpelöt ja aikaa vievät palvelurakenteet on muokattu yhteensopiviksi ja kuntalaisia laadukkaasti hyödyttäviksi palvelupoluiksi. Erillisten ohjeiden ja lomakkeiden rinnalla lissä toimivat älykkäästi ohjautuvat ja keskustelevat digitaaliset palvelut. Sähköiset järjestelmät sujuvoittavat palvelua, mikä vähentää rutiinityötä, jolloin henkilöstöllä on aikaa kuntalaisten kohtaamiseen. Kuntalaiset ja yritykset osaavat käyttää sähköisiä palveluita. Kattava digitaalisuus tarjoaa yrityksille liiketoimintamahdollisuuksia ja lille kilpailuetua. Valokuitua hyödynnetään tehokkaasti.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Hallinto	Asia-, tieto ja talouspalveluiden automaatio	- sähköisten prosessien määrä
Elinvoimapaalvelut	Verkkosivustojen ja asiointipalveluiden kehittäminen (saavutettavuusdirektiivi, kunnan digiagenda), intranetin kehittäminen, yritysten digiosaamisen nosto, älykkäät järjestelmät kehittämistoimissa, avoimen datan tukeminen	- asiointipalaute - verkkoseuranta - digitalisaation hyödyntämiseen osallistuneiden yritysten lkm
Työllistämispalvelut	Digitaalisen varastojärjestelmän luominen (Tuunataan työtä-hanke) Työllistämispalveluiden asiakkaille (hankkeet, palkkatukityöllistäminen, työpajatoiminta ja kuntouttava työtoiminta) järjestetään koulutusta ja opastusta tietotekniikkataitojen kehittämiseen ja sähköisten asiointipalveluiden käyttöön osana valmennusprosesseja.	- digitaalisen varastojärjestelmän hyödyntäminen - koulutusten/opastusten osallistujamäärä/opiskelijatyöpäivien määrä
Sosiaali- ja terveystalvet	Palveluja pyritään tarjoamaan ensisijaisesti digitaalisesti.	- Omahaito-palvelun käyttäjien määrä - sähköisten terveystarkastusten määrä - sähköisten ajanvarauspyyntöjen määrä - muiden digitaalisten palvelujen käyttäjien ja käytettyjen palvelujen määrä.
Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	Sähköinen asiointi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa Digitaalisaation kasvatuksellinen ulottuvuus	- sähköisten hakemusten ja päätösten määrä

	Sähköinen työkalu kodin ja varhaiskasvatuk- sen yhteistyöhön Toimiva ja riittävä laitekanta sekä yhteydet TVT-strategian laatiminen	- TVT-strategian hyväksyminen
Kiinteistö- ja ympäristö- tekniset palvelut	Sähköinen lupapalvelu sähköinen varausjärjestelmä talotekniikan sähköinen valvonta	- käyttöaste
li-instituutti -liikelaitos	Tarjotaan kuntalaisten käyttöön monipuoli- nen valikoima kirjaston e-aineistoa Sosiaalisen median hyödyntäminen institu- tin palveluviestinnässä	- e-aineistojen määrä - seuraajien määrä
lin ateria- ja tilapalvelu- liikelaitos	Sähköiset ruokalistat mahdollistavat kunta- laista valitsemaan terveellisen aterian eri palvelujen tarjoajien ruokailupaikoista. Kiinteistönhoidon sähköinen palautejärjes- telmä palvelee käyttäjäasiakkaiden arjessa. Puhdistuspalveluissa kokeillaan siirtymistä digi-aikaan asiakaspalautejärjestelmän käyttöönoton testaamisella.	- valmiusaste-%
lin vesiliikelaitos	Otetaan käyttöön sähköinen laitosten huol- to-ohjelma	- käyttöönottoaste
lilaakso Oy	Valokuituverkkoon liittyminen	kiinteistöjen määrä
lin Vuokratalot	Liitytään iisi-verkkoon	liittymät

Elinkeinoelämä edellä

li on tunnettu kasvun keskus. lillä on vahva vetovoima, jota rakentavat avoin viestintä ja muutok-
sessa mukana oleva, luova ja kansainvälinen markkinointi. Elinkeinoelämän kehittäminen on mu-
kana kaikessa päätöksenteossa ja menestyvät yritykset tukevat kunnan kasvua. lihin on tervetullut-
ta niin perinteisten kuin kehittyvienkin alojen yritystoiminta ja tiloja on tarjolla ketterästi myös pienille
tulijoille. Uusia kiertotalousratkaisuja, liikkumisen palveluja ja älykästä erikoistumista hyödynnetään
kunnan kaikilla osa-alueilla. liiläiset yritykset ovat verkottuneet ja yritysilmapiiri kannustaa kestävään
kasvuun. lissä on reipas myyntiote yritys yhteistyössä.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Elinvoimapaalvelut	Yritysviestintä- ja markkinointi eri medioissa (uutiskirje, verkkosivut, sosiaalinen media, Paikallista -yritysyhteisö ja kasvuyrittäjätarinat), Invest in li, toimitilojen räätälöinti, yritystilaisuudet, yrittäjäyryskurssi, kevytyrittäjäyrysmalli	- uusyrityisperustanta - yritysten liikevaihdon kehitys - verkkoseuranta - toimitilojen käyttöaste - yritysneuvonnan ja tilaisuuksien tavoittamat yritykset
Työllistämispalvelut	Tuunataan työtä -hankkeessa selvitettyjen materiaalisi- vuvirtojen ja palveluiden tuotteistaminen. Yritysyhteistyön kehittäminen työpajatoiminnassa (mm. alihankintatyöt).	- syntyneet tuotteet ja palvelut - yhteistyösopimukset
Sosiaali- ja terveystal- velut	Tiedotetaan alueen yrittäjiä mm. maakunta- ja sote- uudistuksen luomista mahdollisuuksista yrittäjyyteen ja palvelujen tuottamiseen liittyen.	- pidettyjen yhteistyöti- laisuuksien määrä
Opetus- ja varhaiskas- vatuspalvelut	Yrittäjäyryskasvatus opetuksessa Yhteistyö liiläisten yritysten kanssa: vierailut kouluilla ja yrityksissä Yrityskylän hyödyntäminen Yhteistyötoiminnan lisääminen kouluille ja varhaiskasva- tuksen yksiköihin Lukion messut, rekry-messut Kansainväliset hankkeet	- osallistuminen yrittä- jäyryskasvatus-tapahtu- miin - kummiyritysyhteistyön määrä - tapahtumien ja osallis- tujen määrä
Kiinteistö- ja ympäristö- tekniset palvelut	Paikallisten yrittäjien huomiointi hankinnoissa.	- %/hankinnat
lin ateria- ja tilapalvelu- liikelaitos	Työllistetään liiläisiä yrittäjiä korjaus-, kunnostus- ja eri palvelualueiden tehtävissä. Aktivoidaan yrittäjiä osallistumaan kunnan tarjouskilpai-	- %/ hankinnat - yritys esittelytilaisuudet

	luihin ja tarjoamaan palveluita.	
lilaakso Oy	Helpotetaan lihin sijoittautumista	asiakkaat
lin Vuokratalot Oy	Paikallisten käyttäminen rakentamisessa yms.	laskutus

Mahdollistava ja rohkea li

lissä uskalletaan olla mukana muutoksessa. Li tarjoaa elinkeinoelämälle puitteet toimia kestävästi osana globaalia taloutta. lissä on lupa kokeilla ja iiläiset yritykset ovat rohkeasti mukana kasvussa.

Tavoite: *uusyrityksperustanta ja yritysten liikevaihdon kehitys kasvussa*

Mittari: *uusyrityksperustanta ja yritysten liikevaihto*

Päämäärän saavuttamiseksi lin tulee varmistaa:

Nopeat yhteydet

lissä liikenne- ja viestintäyhteydet ovat maan huippua. Valtatie neljä on kunnostettu ja lin rautatie-asema on avattu lähiliikenteelle. Oulun kansainväliselle lentokentälle on nopea yhteys. Suorien linjojen joukkoliikenne ja jakamistalouden hyödyntäminen mahdollistavat laajan työssäkäynti- ja opiskelualueen iiläisille. Liikenneväylät ovat selkeitä, nopeita ja turvallisia mahdollistaen yhteydet etelään ja pohjoiseen Pohjois-Ruotsi huomioiden. Kestävä liikkuminen vaihtoehtoisten polttoaineiden tankkausasteineen ja reippaasti käyttöön otetut uudet liikkumisen palvelumallit ovat lin kilpailuvaltti. Alueita yhdistävä älyliikenne nostaa elintasoja ja tarjoaa yrityksille uutta liiketoimintapotentiaalia. Valokuitu ja 5G ovat kaikkien kuntalaisten ja yritysten käytettävissä. Liiketoiminta kasvaa netin avulla. Työvoiman saatavuus on hyvä, koska yhteydet pelaavat monensuuntaisesti.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Elinvoimapolvelut	Lähijunaliikenneselvitys, älyliikenne, 5G-pilotti VTT:n ja Oulun yliopiston kanssa (lilaakso) jakamistalouden mallit kuten kimpakyydit	- pendelöintimäärät - yritysten liikevaihdon kehitys
Sosiaali- ja terveystalvelut	Sote-palveluja kehitetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisiksi, jotta palvelujen käyttö on nopeaa ja joustavaa ja jotta palveluverkko pysyy mahdollisimman laajana ja jopa laajenee.	- digitaalisten palvelujen ja käyttäjien määrä
Kiinteistö- ja ympäristö- tekniset palvelut	Toimiva joukkoliikenne.	- käyttöaste
lilaakso Oy	Valokuituverkkoon liittyminen, 5G alustan luonti	liittymät
lin Vuokratalot Oy	Valokuituun liittyminen	liittymät

Rohkaiseva maankäyttö

lissä kaavoitetaan reippaasti ja ennakoivasti hyödyntäen kaavoituksen profiloitinta. Maankäytön suunnittelu ja maanhankinta tukevat kasvavia asumisen ja palvelujen keskuksia. Etelä-lilaakson alueelle on rakentunut monipuolinen kaupan, teollisuuden ja logistiikan keskus, joka hyötyy uuden nelostien liittymästä. Keskustan uudelleen rakentaminen on alkanut ja pysäyttää tarjonnallaan, sekä kiinnostavalla ja nykyaikaisella ilmeellä ohikulkuliikenteen käyttämään iiläisiä palveluita. Laajentuva päivittäistavarakauppa vastaa monipuolisesti kuluttajien tarpeisiin keskustassa. Ympäristö on siistiä ja kaunista.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Elinvoimapolvelut	Asuinalueiden, kylien ja -tonttien markkinointi eri medioissa, Toiveidesi koti lista -konseptin kehittäminen (asukastarinat), Pentinkankaan kehittäminen, yritystonttien markkinointi, keskustan kehittämisen pientoimi yhteistyössä yrittäjien kanssa, matkailutuloselvitys	- markkinointikampanjojen tehokkuus - verkkosivustojen kävijäseuranta - matkailutulo

Sosiaali- ja terveystal- velut	Toimitaan tarvittaessa asiantuntijoina mm. esteettö- myyteen liittyen maankäyttöä ja kaavoitusta koskevis- sa asioissa.	- yhteistyöhankkeiden/ tapaamisten määrä, kun- nan teknisen toimen kanssa
Kiinteistö- ja ympäristö- tekniset palvelut	Keskitetty maanhankinta, uudet asemakaava-alueet, yleis- ja asemakaavojen uusiminen	- uudet asemakaavatontit asumiseen ja kaupalle
lilaakso Oy	Mahdollinen rakentaminen asiakkaalle	asiakkaat
lin Vuokratalot Oy	Rakentaminen tulevaisuudessa	kiinteistöt

Viihtyisä koti

lissä on hyvä elää. Kunta on kuntalaisia varten. Kaikista pidetään huolta – naapureista, ympäristös-
tä ja yhteisestä hyvästä. Viihtyisät puitteet ja monipuolinen tekemisen tarjonta innostavat aktiiviseen
elämään. Kaikkia kannustetaan hyvän elämän polulla. li on onnellisten asukkaiden koti.

Tavoite: *kuntalaisten kokemus hyvästä elämästä, nouseva positiivinen väestönkasvu*
Mittari: *kuntalaisbarometrin hyvän elämän arviointi*
tulo- ja lähtömuuttotilasto

Päämäärän saavuttamiseksi lin tulee varmistaa:

Terve elämä

lissä on monipuolisesti erilaista asuintarjontaa elämän kaikkiin vaiheisiin. Terveellinen elinympäristö
kannustaa omaehtoiseen toimintaan koko kunnan kattavine pyöräilybaanoineen ja monipuolisine
liikuntamahdollisuuksineen. Liikuntatilojen käyttöä tuetaan monipuolisin käytäntein ja jokaisella
asuinalueella on lähiliikuntatarjotin. Luonto on kaikkien saavutettavissa ja ympäristöarvot näkyvät
taajamien siistityssä ilmeessä. Laajat vesistöalueet näkyvät kuntalaisten arjessa ranta-asumisen ja
virkistäytymisen alueina. Raasakka – Vihkosaari – Vanha Hamina – Rantakestilä - Karhu -akselille
avataan inspiroiva rantojen elämyskokonaisuus, joka tukee kuntalaisten viihtymistä. Keskustasta
pääsee rannalle. Jokisuistot ovat vetovoimaisia vapaa-ajanviettoalueita. Joet on ennallistettu ja
kalastus kannattaa. lin rannat tunnetaan valtakunnallisesti ja kaikki pääsevät niistä nauttimaan.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Elinvoimapaalvelut	Visit li -markkinointi (alueopasteet, esitekartat, verkkosivut), lijoen yhteistoiminnan koordinointi, kala- ja vesistöalayritysten aktivointi	- markkinointikampanjoiden tehokkuus - verkkosivustojen kävijäseu- ranta
Työllistämispalvelut	Tuunataan työtä -hanke jatkaa Työtä luonnosta lissä -hankkeen hyviä toimintatapoja, joilla kun- nostetaan ja ylläpidetään virkistysalueita. Kuntouttavassa työtoiminnassa ja työpajatoimin- nassa oleville asiakkaille tarjotaan työkykyä edis- tävää ja ylläpitävää liikuntaa ja ravitsemus- ja terveysvalistusta. Asiakkaita kannustetaan oma- ehtoiseen liikkumiseen luonnossa ja lähiliikunta- paikoissa.	- kunnostettujen kohteiden määrä - työllistettyjen määrä kunnos- tushankkeissa - ohjaukset/ osallistujamää- rät
Sosiaali- ja terveystal- velut	Asiakkaiden mielekästä ja turvallista elämää ko- tona tuetaan kotiin annettavilla palveluilla. Erityisryhmien asumispalveluissa asiakkaiden kanssa ulkoillaan luonnossa ja lähiympäristössä. Lähde! Taiteesta voimaa arkeen -hankkeessa luotu hyvinvointipuisto on aktiivisessa käytössä ja mahdollistaa luonnossa liikkumisen myös erityis- ryhmille.	- kotona asuvien yli 75- vuoti- aiden määrä - hyvinvointipuiston aktiivinen käyttö
Opetus- ja varhaiskas- vatuspalvelut	Liikkuva koulu -hankkeen jatkaminen Lähiluonnossa liikkuminen	
Kiinteistö- ja ympäristö- tekniset palvelut	Monipuolinen tonttitarjonta, kevyenliikenteenväylien parantaminen,	- erilaisten tonttien määrä - parannetut /rakennetut kilo- metrit

	Liikuntapaikkasuunnitelman laatiminen, liikuntapaikkojen kunnostaminen.	- liikuntapaikkasuunnitelman hyväksyminen - kunnostetut liikuntapaikat
lilaakso Oy	lilaakso osana kuntalaisten energiatietoudessa	tapahtumat
lin Vuokralatol Oy	Uuden rakentaminen	kiinteistöt

Meidän li

Yhdessä tekeminen on iiläinen elämäntapa. Yhteisölliset asuinalueet yhdistävät eri-ikäisiä ja eri elämänvaiheissa olevia kuntalaisia. Kyläkulttuuri kyläkouluineen-, yhdistyksineen ja -tupineen tuo esiin maalaismaisen elämän parhaat puolet. Vapaaehtoistoimintaa ja osallisuutta tuetaan, kansalaisopiston kautta tavoitetaan kuntalaiset ja kulttuurista nautitaan integroituna eri toimialoille. Jokaiselle iiläiselle löytyy oma harrastus. Lapsia ja nuoria kannustetaan koko kylän voimin ja kunnan kaikissa palveluissa poikkihallinnollisesti hyvän elämän kasvuun. Kaikille mahdollistetut varhaiskasvatuspalvelut avoin varhaiskasvatus mukaan lukien tukevat sitä, että jokainen lapsi saa hyvän alustan ponnistaa elämässään. Omaa lukio vahvistaa nuoria kasvussa. Lapsille ja nuorille tarjotaan palveluja yli lakimääräisen. Kukaan ei jää yksin. Jokainen iiläinen tietää olevansa tärkeä.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Elinvoimapaalvelut	Uuden asukkaan tervetulo-paketin sekä li tutuksi -oppaan tuottaminen yhteistyössä alueen yritysten ja yhdistysten kanssa. 50/50-mallin koordinointi opetus- ja varhaiskasvatusyhteistyössä.	- tavoitettavuus ja sisällöllinen palaute
Työllistämispalvelut	Yhteistyömuotojen kehittäminen eri toimijoiden kanssa: yhdistykset, oppilaitokset. Femtofem+-mallin pilotointi.	- yhteistyökumppaneiden määrä. - toimintamalli
Sosiaali- ja terveystalvelut	Yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa tehdään palvelujen sisältöjen rikastamiseen mm. asumispalveluyksiköissä. Tuen polku- toimintamalli ja Lapset puheeksi -menetelmä tukevat lasten ja nuorten kasvua poikkihallinnollisesti.	- järjestöjen ja vapaaehtoisten käynnit yksiköissä - käytyjen Lapset puheeksi -keskustelujen määrä.
Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	Avoin varhaiskasvatus Ikäihmiset mukaan koulujen ja päiväkotien arkeen Yhteistyö erilaisten kyläyhdistyksen, urheilu- ja metsästysseurojen ja vanhempainyhdistysten kanssa Kerhotoiminnan kehittäminen Laadukas perusopetus ja lukiokoulutus	- lasten määrä - kouluvierailujen määrä -kerhotunnit - peruskoulun päättötodistuksen saaneet % - peruskoulun jälkeisen jatko-opintopaikan saaneet % - ylioppilastutkinnon suorittaneet %
li-instituutti -liikelaitos	Järjestetään yhteisöllisiä ja osallistavia tapahtumia kunnan eri alueilla/kylillä Kuntalaisten hyvinvointia tuetaan eri alueiden/kylien asukkaiden tarpeiden mukaisesti, osallistetaan asukkaat ja yhdistykset hyvinvointityöhön Tehdään listä järjestöystävällinen kunta Etsivän nuorisotyön järjestäminen koko kunnan alueella, suunnitelma ohjaamo -mallista yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Järjestetään kuntalaisille liikuntaneuvontaa ja ns. matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia Kansalaisopisto ja taidekoulu tarjoavat laadukkaita, edullisia ja monipuolisia harrastus- ja opiskelumahdollisuuksia kaikenikäisille kuntalaisille koko kunnan alueella,	- kävijöiden määrä - järjestö- ja kyläiltojen osallistujien lkm - hyvinvointisopimusten lukumäärä - työn ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (%) - liikuntaan liittyvä neuvonta ja ohjaus, kävijöiden määrä ja % asukkaista - kansalaisopiston opiskelijoiden lkm - kansalaisopiston opetustuntimäärä/vuosi ja /asukas

	Tuotetaan monipuoliset, saavutettavat ja laadukkaat kirjastopalvelut koko kunnan alueella Tuotetaan laadukkaita taidepalveluita kuntalaisille Taiteesta hyvinvointia kuntalaisille, uusien toimintamallien pilotointi	- toimipisteiden lukumäärä - kokonaislainaus ja kokonaislainaus/asukas - kirjastokäynnit/asukas - kirjaston tapahtumiin osallistuneiden lkm ja lkm/asukas - osallistujien lukumäärä
lin ateria- ja tilapalveluliikelaitos	Kannustetaan koulujen ja päiväkotien lapsia/nuoria osallistumaan ruokaraateihin ateriapalvelun kehittämiseksi.	- perustetut ja toimivat ruokaraadit
lilaakso Oy	Pidetään lukio hyvässä kunnossa	oppilaat
lin Vuokratalot Oy	Mahdollistetaan asuminen lissä	asukasmäärät

Vahva kunta

Kuntakonsernissa on terve talous ja kunta seisoo vahvalla osaamisen perustalla.

Tavoite: talouden tasapaino ja sitoutunut henkilöstö

***Mittari: ylijäämäinen tilinpäätös
parempi työyhteisö -kysely***

Päämäärän saavuttamiseksi lin tulee varmistaa:

Kestävä konsernitalous

Talous, arvot ja strategia kulkevat lissä käsi kädessä. Kunnan luottamushenkilöt ja henkilöstö sitoutuvat talouden, arvojen ja strategian kolmikantaan ja jokainen voi vaikuttaa talouden hallintaan omalla työpanoksellaan. Omistajapolitiikka- ja ohjaus ovat kestäväällä pohjalla. Velkaantuminen on katkaistu ja investoinnit tukevat kasvua, joka on vahvan talouden kivijalka. Tulopohjaa on laajennettu. Kunta kasvaa kehittämällä.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Koko kunta	Henkilöstön sitouttaminen strategiaan kehityskeskusteluihin	- konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde yli 80 % - tuloveroprosentti vähintään 2,0 %-yksikköä alempi kuin kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti - konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate yli 0,8 - ylijäämäinen tilinpäätös Kehityskeskustelujen toteuma-%
Elinvoimapaalvelut	Toiminnan rahoituksessa hyödynnetään monipuolisesti eri kanavia, strategia tavoitteita ohjaavana osana kehityskeskusteluja	- ulkopuolisen rahoituksen aste - kehityskeskustelujen toteuma-%
Työllistämispalvelut	Kunnan ulkopuolisen rahoituksen hankkiminen toiminnalle (palkkatuki, valtionavustus, hankerahoitukset, korvaus kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, työpaikan toimintatuotot).	- ulkopuolisen rahoituksen määrä/osuus toimintakustannuksista
Sosiaali- ja terveystalvet	Soten osalta taloutta seurataan kuukausittaisilla taloustiedotteilla ja kolme kertaa vuodessa tehtävillä laajemmilla toiminnan ja talouden käsittävillä osavuositarkastuksilla. Toimintaa kehitetään jatkuvasti, jotta resurssit ovat tehokkaassa käytössä.	- suorite- ja eurotiedot (Horisontti)
lin vesiliikelaitos	Toimitaan vesihuoltolain mukaisesti. jolloin vesihuollosta	- yominnan ja investoin-

	aiheutuvat kustannukset peritään maksuina asiakkailta	tien rahavirta positiivinen
Ilaakso Oy	Energia ratkaisut kiinteistöissä	energian kulutus
Iin Vuokratalot Oy	Yhtiöiden järjestelyt. Fuusio 2019	

Osallistuvat kuntalaiset

Kuntalaiset saavuttavat kunnan palvelut. Kunnan toiminta on avointa ja päätöksenteko perustuu aitoon kuulemiseen. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia kehitetään jatkuvasti vastaamaan nopeasti muuttuvan ympäristön edellytyksiä. Helposti käytettävät ja ennakoivat digipalvelut ovat yksinkertaistaneet kuntalaisten palveluja siten, että asiointi kunnan kanssa on helppoa, nopeaa ja miellyttävää. Kuntalaiset pääsevät itse suunnittelemaan palveluitansa ja kyläyhdistysten aktiivisuuden tukemiseksi käytössä on osallistava budjetointi osana kunnan talousarviota.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Hallinto	Kuntalaisaloitepalvelu	- toimenpiteisiin johtaneiden aloitteiden määrä
Elinvoimapaalvelut	Osallistumismahdollisuuksista tiedottaminen (Osallistuva li -konsepti), kuntalaisbarometrin toteutus, kunnan tiedotelehden toimittaminen, palvelumuotoiluun kytkeminen kehittämistöimiin	- kuntalaisbarometrin osallistumisaste - palveluiden muotoiluun osallistuneet kuntalaiset
Työllistämispalvelut	Asiakkaiden osallistaminen työllistämispalveluiden toiminnan kehittämistyöhön (mm. tutor-toiminta, kehittäjä-asiakkaat, asiakaspalautteet)	- palautteet
Sosiaali- ja terveystalvet	Sote-palveluista kerätään asiakaspalautetta ja kehitetään toimintaa sen pohjalta. Kehittäjäasiakkaat, asiakasraadit ja -foorumit toimivat aktiivisesti. Palveluja kehitetään niin, että digitaaliset palvelut ovat joustavia ja laajassa käytössä. Digipalvelujen käytössä tarjotaan tukea kuntalaisille.	- asiakastyytyväisyys - asiakasraatien, asiakasfoorumien koontumiset - uusien digitaalisten palvelujen käyttäjämäärät
Opetus- ja varhaiskasvatustalvet	Osallisuuden toteuttaminen valmisteluvaiheessa Asiakastyytyväisyyskyselyjen tulosten ja toimenpiteiden käsittely päätöksenteossa Huoltajien osallisuus toiminnan suunnittelussa Tiedottaminen	- vastausprosentit ja tulokset asiakaskyselyissä
Kiinteistö- ja ympäristö- tekniset talvet	Kuntalaisia osallistuvat maankäytön ja lähipalveluiden suunnitteluun.	- kaavoitusvalitusten määrä
Ii-instituutti -liikelaitos	Pilotoidaan kuntalaisia osallistavaa budjetointia	- osallistujien lukumäärä
Iin vesiliikelaitos	Uusissa asemakaavoissa merkitään tarpeelliset johtalueet kaavamerkinnoin. Asemakaavojen ulkopuolella putkien ja niihin liittyvien laitteiden sijoittamiseen pyritään saamaan maanomistajien lupa sopimuksin.	- MRL:n mukaiset sijoituspäätökset (tavoite 0 kpl)
Iin Vuokratalot Oy	Saavutettavuus sosiaalisessa mediassa	käyttömäärät

Osaavat tekijät

Kuntaa johdetaan tiedolla. Henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista kehitetään jatkuvasti. Jokainen on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin, joita kohti kuljetaan työyhteisöjen välisellä yhteistyöllä. Jokainen voi vaikuttaa omaan työhönsä ja kokea ylpeyttä siitä, että työ tuottaa laadukasta tulosta. Uuden henkilöstön perehdytys on selkeää ja kaikki toiminta perustuu avoimuudelle. Osaava henkilöstö tuottaa kustannustehokasta ja laadukasta työn tulosta, joka palvelee kuntalaisia entistä paremmin.

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Koko kunta	Osaamisen kehittäminen (perehdyttäminen, työhön opastus, koulutus, työnohjaus) Sisäinen tiedotus Kehityskeskustelut Yhteistoiminta	Party-kokonaisluku 15,5 (parillisina vuosina) Sairauspoissaolot Koulutuspäivien määrä/työntekijä vähintään

		kolme Käydyt kehityskeskuste- lut 100 %
--	--	---

Strategian toteutumista arvioidaan tilinpäätöskäsittelyn yhteydessä ja kuntalaisbarometrissa. Tilinpäätösten ja talousarvioiden sanalliset palvelukohtaiset suunnitelmat rakennetaan vastaamaan tämän strategian tavoitteita.

5.4. Resurssiviisas li -tiekartta

Tavoitteena:

1. Ei ilmastopäästöjä – kunta toimii hiilineutraalisti eikä tuota ilmastomuutosta aiheuttavia kasvihuonepäästöjä.
2. Ei jätettä – kunta toimii kiertotaloudessa, jossa materiaalit kiertävät eikä jätettä synny.
3. Ei ylikulutusta – kunnassa kulutetaan luonnonvaroja maapallon kantokyvyn rajoissa.

Energiantuotanto ja kulutus

- Fossiiliton ja hiilineutraali sähkön- ja lämmöntuotanto
- Energian säästäminen kotitalouksissa, julkisella sektorilla ja yrityksissä
- Energiatehokkuus. Tilatehokkuus.

lin tavoitetila 2050

- *uusiutuva energia on halvin vaihtoehto kaikkiin tarpeisiin*
- *suurten energiamäärien teknisesti ja taloudellisesti kannattava varastointi lissä laajasti käytössä*
- *uudet rakennukset tuottavat vähintään käyttämänsä energian*
- *lilaakso on uusiutuvan energian globaali yritystoiminnan keskittymä*

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Koko kunta	Energian säästäminen	- toimitilojen kulutus
Elinvoimapalvelut	Uusiutuvan energian investointien kannattavuuslaskelmat ja älykkäiden järjestelmien kehittäminen yhdessä yritysten kanssa, uusien energiansäästötoimenpiteiden testaus (lilaakso), yritysten vähähiilisyysneuvonta, Paikallista-merkin ympäristölupaukset, energianvarastoinnin selvitykset, energiatehokkuussopimuksen koordinointi, yrityskeskittymän markkinointi 5G-ympäristö	- CO2-päästövähennys - Paikallista-yritykset
Sosiaali- ja terveyspalvelut	Yhteistyössä kunnan kanssa arvioidaan sote-tilojen tehokasta, muuntojoustavaa ja energiatehokasta käyttöä.	- muutokset sote-tilojen kokonaisneliömäärässä
Opetus- ja varhaiskasvatus	Energian tuotanto ja kulutus paikallisesti tasapainossa Tilat tehokkaassa käytössä	- energiankulutuksen seuranta opetussuunnitelmassa - tilojen käyttöaste
Kiinteistö- ja ympäristötekniiset palvelut	Kaavoja laadittaessa otetaan huomioon pienilmasto ja esim. kortteleiden ja rakennusten sijoittelussa uusiutuvan energian (maalämpö ja aurinkoenergia) hyödyntämismahdollisuudet. Isompien kiinteistöhankeiden yhteydessä tehdään sähköautolastauspisteiden tarvetarkastelu. Rakennusvalvonta antaa opastusta ja neuvoja energiataloudelliseen rakentamiseen. Kunnan katuvalaistus uusitaan energiatehokkaaksi	-15 % katuvalaistuksen energiankulutuksesta

lin ateria- ja tilapalvelu	Aurinkoenergian tuottaminen kiinteistöjen sähkön käyttöön	Kwh/v
----------------------------	---	-------

Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

- Älykäs, uusiutuvilla polttoaineilla toimiva liikenne
- Turvallisen, terveellisen ja kestäväen liikkumisen mahdollista yhdyskuntarakenne

lin tavoitetila 2050

- *Liikenne on halvinta uusiutuvista luonnonvaroista valmistetuilla polttoaineilla*
- *lissä on käytössä uudet edulliset vähäpäästöisten ajoneuvojen haltijamallit*
- *lissä on säilynyt monimuotoista luontoympäristöä ja lähivirkistysalueita*

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Koko kunta	Sähköautojen käyttö työajoissa	- sähköautoilla ajatut kilometrit
Elinvoimapaalvelut	Sähköautot, kartoitus sähköautojen käytön laajentamisesta, toimet biokaasubussin saamiseksi lihin, älyliikenne, jakamistalous liikkumisessa	- sähköautoilla ajatut km:t, liikkumisen kokeilut/pilotit
Sosiaali- ja terveyspalvelut	Soteen liittyvissä henkilö- ja tavarakuljetuksissa pyritään logistiikan tehostamiseen ja vähäpäästöisyyteen. Hyödynnetään esim. palveluliikenteen uudet mahdollisuudet ja kumppanuudet kuljetuksissa. Luontoympäristö ja lähivirkistysalueet toimivat osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Lähde! Taiteesta voimaa arkeen –hanke tekee yhteistyötä kunnan kanssa mm. Suvantolan hyvinvointipuistoon liittyen.	- soten yhteiskäyttöautojen hyödyntämisaste - sote-palveluihin liittyvät henkilöstön ja asiakkaiden matkat - kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmän mittarit - palveluliikenteen käyttöaste - hyvinvointipuiston suunnittelun eteneminen
Kiinteistö- ja ympäristötekniiset palvelut	Kaavoituksella täydennetään yhdyskuntarakennetta. Liikunta ja -virkistysalueet sijoitetaan tiiviiseen yhdyskuntarakenteeseen. Uudishankinnoissa sekä kunnossapitourakoissa suositetaan vähäpäästöisiä ajoneuvoja ja koneita. Kunnan puisto- ja talousmetsät hoidetaan luonnon monimuotoisuus huomioon ottaen ja säilytetään metsien hiilinielutaso.	- puisto- ja viheralueiden hoito- ja metsätalous- suunnitelmat ja niiden toteuttaminen

Kulutus ja materiaalikierrot

- Neitseellisten raaka-aineiden kulutus kestäväää ja kierrätysmateriaalien käyttö maksimoitu. Uudelleenkäyttö ja uusiokäyttö otettu huomioon jo tuotesuunnittelussa.
- Uudet kulutusmallit kotitalouksissa ja julkisessa taloudessa; tuotepalvelut, yhteisomistaminen, vuokraus ja lainaus

lin tavoitetila 2050

- *Resurssiviisauden ja teollisen ekologian esimerkkialue*

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Koko kunta	Sähköinen kokousjärjestelmä käytössä kaikissa luottamuselimissä	- tulosteiden määrä - postimaksujen määrä
Elinvoimapaalvelut	Resurssiviisas li -mallin koordinointi, työllisyyden edistäminen kiertotaloudella (Tuunataan työtä -yritysyhteistyö), kuntalaistiedotus, jakamistalouden edistäminen,	- kiertotaloudesta syntyvät työpaikat - kuntalaistiedotuksen saavutettavuus

Työvoimapalvelut	Kierrätysmateriaalien hyödyntäminen ja uusiokäyttö työpajan tuotannossa Sähköisten järjestelmien hyödyntäminen kokous- ja koulutuskäynneissä	- säästöt materiaalikustannuksissa - säästöt matkakustannuksissa
Sosiaali- ja terveyspalvelut	Kierrätys toteutuu myös sote-palveluissa. Arvioidaan yhteistyössä kunnan kanssa mahdollisuuksia uusien kulutusmallien hyödyntämiseen.	- kierrätystä toteuttavien sote-toimintayksiköiden määrä ja kierrätyksen laajuus - uusien kulutusmallien käyttöönotto ja nykyisten mallien hyödyntämistä
Opetus- ja varhaiskasvatus	Yhteishankinnat / kierrättäminen koulujen ja päiväkotien materiaalihankinnoissa, olemassa olevien materiaalien hyödyntäminen	- säästöt euroissa
Kiinteistö- ja ympäristötekniset palvelut	Rakennusmateriaalien ja kalusteiden elinkaaren suunnitelmallinen jatkaminen Kierrätysmateriaalien käyttö infrarakentamisessa mahdollisuuksien mukaan	- tuotetaan sisäinen rekisteri
li -instituutti	Kansalaisopisto tarjoaa kuntalaisille lukuvuodelle 2019-2020 vähintään 6 kulutukseen ja materiaalikiertoihin liittyvää kurssia	- osallistuneiden lukumäärä
lin ateria- ja tilapalvelu	Aloitetaan pilottina kompostoinnin kokeilu kolmessa kohteessa yhteistyössä kiinteistön käyttäjien kanssa	- aloitetut kokeilupaikat/kpl

Ruoan tuotanto ja kulutus

- Yhden maapallon rajoissa tuotettu ja kulutettu ruoka luo hyvinvointia, terveyttä ja taloudellista kasvua

lin tavoitetila 2050

- *li on keskeinen toimija pohjoissuomalaisen ruokatuotannon renkaassa etenkin kalan osalta*
- *li:ssä tuotettujen ja kulutettujen elintarvikkeiden hiili- ja vesijalanjälki huipputasoa*

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Elinvoimapalvelut	ruokahävikkiyhteistyö, kalatalouden edistäminen	
lin ateria- ja tilapalvelu	Seurataan biojätteeseen menevän ruoan määrää kaikissa toimipisteissä. Käytetään ruoanvalmistuksessa paikallisia raaka-aineita. Ylijäämäruoan myynti kasvaa	kg/v €/v % ylijäävästä

Veden käyttö ja luonnonvedet

- Puhtaat luontovedet, kestävä vedenkulutus, ravinteiden talteenotto ja kierrätys

lin tavoitetila 2050

- *lin jokien biologinen ja kemiallinen tila vastaava kuin 1950*
- *li tunnetaan puhtaiden vesien antimista*

Toimialue	Toimenpiteet	Mittari
Koko kunta		Vedenkulutus
Hallinto	Vanhan Uoman -kehittämishanke	
Elinvoimapalvelut	ljoen yhteistyöverkoston koordinointi, selvitys kalastuksen sivuvirtojen hyödyntämisen ja vesiviljelyn klusterin synnyttämisestä lihin	
Vesiliikelaitos	Avustetaan ja opastetaan talousveden säästämiseen Verkostojen saneeraaminen, muu ylläpito verkostojen laajentaminen	Laskutettu talousvesimäärä Jätevedenpuhdistamoiden toteutuneet vuosihuollot Asiakasmäärien kehittyminen

5.5. Yleishallinto ja Hallintopalvelut

Sitovat tavoitteet:

Yleishallinto:

Vuonna 2019 järjestettäviin eduskunta-, eu-parlamentti- ja maakuntavaaleihin on varattu noin 72 000 euroa, josta valtion avustus kattaa noin 48 000 euroa. Vaalit sitovat merkittävän osan toimisto- ja henkilökunnan työajasta, vaikka talousarvioon on resursoitu kahden ulkopuolisen vaalivirkailijan työpanos vaalia kohti. Kunnanvaltuusto siirtyy sähköisen kokousjärjestelmän käyttöön.

Hallintopalvelut:

Asia-, tieto- ja talouspalvelut:

Asia-, tieto ja talouspalveluiden digitalisointia jatketaan (mm. sopimushallinta, automaattinen talousraportointi, sähköinen asiakastili) etupäässä valtion asettamien kriteereiden saavuttamiseksi. Uusia projekteja ei aloiteta, eikä määrärahoja nosteta. Postitus- ja kopiointikuluja on edelleen vähennetty kunnanvaltuuston sähköiseen kokoushallintoon siirtymisen myötä. Sisäisen postin kuljetus omana työnä lopetetaan ja palvelu ostetaan, jolloin vapautuu yksi sähköauto henkilöstön käyttöön, mikä vähentää matkakorvausten maksamista. Taloushallintoa vahvistetaan palkkaamalla talousassistentti. Määrärahoja nostaa Oulunkaaren kuntapalvelutoimiston hintojen nousu. Yhteispalvelupisteessä tehtävien painopiste siirtyy toimistotehtävistä tukitoimintoihin ja toimistosihteeri korvataan oppisopimussuhteisella virastomestarilla.

Henkilöstöpalvelut:

Henkilöstövoimavarojen kehittämistä jatketaan edelleen (mm. osaamiskartoitus, kehityskeskustelut, koulutussuunnittelu). Määrärahat pidetään vuoden 2018 tasolla. Yhteistoiminnan ja työsuojelun määrärahoissa luottamusmiesten ajankäytöstä aiheutuvia palkka- ja sivukulut pysyvät ennallaan. Hallinnon muutosta ja henkilöstön jaksamista tuetaan hankkeilla, joihin on budjetoitu noin 30 000 euroa.

Oulunkaaren Kuntapalvelutoimiston kustannustenjakoa perustuu tuotteistamiseen, joka on otettu käyttöön vuoden 2015 alusta. Taulukossa on koko kunnan osuus kuntapalvelutoimiston menoista.

Ostot Oulunkaarelta	TA2018	TA2019	Nousu-%
Henkilöstöpalvelut	101 240	109 876	8,5
Talouspalvelut	186 548	216 618	16,1
Tietopalvelut	397 084	388 533	-2,1
Yhteensä	684 871	715 027	4,4

Elinvoimapalvelut:

Lin elinvoimapalveluista vastaavat toimijat toteuttavat lin kuntastrategia 2025:n tavoitteita elinkeinon osalta. Iissä tavoitellaan kasvun ja vetovoiman vahvistamista. Li tarjoaa elinkeinoelämälle puitteet toimia kestävästi osana globaalia taloutta. Ympäristö- ja energiaosaaminen kasvattaa liiketoimintaa, työpaikkoja ja investointeja. Li toimii elinkeinoelämä edellä.

- Kasvu

Kuntamarkkinointi

Kuntamarkkinoinnilla tavoitellaan kasvua, joka syntyy uusista asukkaista, yrityksistä ja vierailijoista. Markkinoinnissa käytetään rohkeasti luovia ja monimediaisia viestimutoja, joilla tuodaan esille lin vetovoimatekijöitä ja nostetaan alueen tunnettavuutta kuten palkittua ilmastotyötä. Asukashankinnassa toteutetaan asuinalueiden, kylien ja -tonttien mark-

kinointia keinoina mm. tonttipörssin/varausjärjestelmän kehittäminen, Rakentajan ja muuttajan opas -2019/2020, li tutuksi -palveluopas 2019/2020, some- ja hakukonekampanjat, Karhun kehittäminen, kiinteistövälittäjille & talopakettifirmoille li tutuksi -tilaisuudet ja paluumuuttajien aktivointi suoramarkkinoinnilla. Kuntalaisten osallistamista, aktivointia ja sitouttamista toteuttaa kunnan tiedotelehden ja uutiskirjeen toimitus, kuntalaisbarometri (joka toinen vuosi), kuntalaiskyselyiden koordinointi ”Osallistuva li” -merkin alla, uuden asukkaan tervetulo-paketin sisällön kehittäminen yhteistyössä alueen yritysten ja yhdistysten kanssa sekä verkkosivustojen ja sähköisten asiointi- ja viestintäpalveluiden kehittäminen.

Keskustan ja Pentinkankaan kehittäminen

Edistetään elinvoimaisen keskustan ja Pentinkankaan palvelujen/kaupan alueen kehittämistä yhteistyössä kiinteistö- ja ympäristötekniisten palveluiden kanssa. Tekniisten palveluiden keskustan pitkäaikaisemmän suunnittelutyön ohella toteutetaan ketterä pientoimi.

Matkailu

Nelostien liikennevirran hyödyntämiseen kehitetään palvelumalleja. Visit li:n luonto-, retkeily- ja vierailukohteita markkinoidaan tienvarsitauluin ja opastein, verkkokampanjoin sekä esitteillä ja karttajulkaisuilla. Tehdään matkailutuloselvitys. lin ekomatkailu pyritään hankkeistamaan.

- Elinkeinoelämä edellä

Rakennetaan uusi yrityspalvelumalli iiläisille yrityksille. Yrittäjyysilmapiiri (yrittäjäkurssit, koulutukset, tapahtumat, markkinavuoropuhelu), aloittelevien yritysten neuvonta (uusyrityserustanta), tilat&tontit (yhteistyössä lilaakso Oy ja tekniset palvelut), kasvupalvelut sekä markkinointiviestintä paketoidaan kokonaisuudeksi, joka palvelee iiläisiä yrityksiä selkeästi yhden luukun periaatteella. Invest in li tuo reipasta myyntiotetta ja laadukasta markkinointia yritys yhteistyöhön. Kannustetaan nuoria kevytyrittäjyyteen ja luodaan kestävä yrittäjyyden toimintamalli. Ylläpidetään liRekry-palvelun aktivointitoimia työllisyyden edistämiseksi. Paikallista-merkkiä laajennetaan.

Oulunkaaren yritysasiain miehen tehtävät siirretään Micropolikselle vuoden 2019 aikana porrastetusti.

Selvitetään lähijunaliikenteen avaamisen potentiaali lissä ja edistetään lin nopeita yhteyksiä maailmalle.

- Ympäristö ja energia

Resurssiivisuuden toimenpiteillä tavoitellaan liiketoimintaa, investointeja ja työllisyyttä. Kiertotaloudella tavoitellaan täystyöllisyyttä lihin sekä uutta liiketoimintaa yrityksille. Lisätään edelleen uusiutuvan energian hyödyntämistä sähkön ja lämmön tuotannossa. Viedään eteenpäin energian varastoinnin pilottia monitoimihallin yhteyteen ja selvitetään aurinkoenergian kausivarastointia. Edistetään liikenteen uusiutuvien polttoaineiden käyttöönottoa ja tavoitellaan lin linjalle biokaasubussia. Kehitetään älykkäitä järjestelmiä uusiutuville energioille yhdessä alan yritysten kanssa. Testataan uusia energiansäästömenetelmiä ja aktivoidaan kuntalaisia sekä yrityksiä ilmastotoimiin (yhteistyössä lilaakso Oy). Älyliikennettä käyttöön otetaan sähköautojen käytön laajentamisessa, kimpakyytisovelluksella ja uusien liiketoimintamallien etsimisellä. Verkostoidutaan eurooppalaisiin ympäristöosaamisen foorumeihin asiantuntijuuden vahvistamiseksi.

Yleishallinto ja elinvoimapaalvelut käyttötalous sitovuustasoilla / tulosalueilla

Yleishallinto ja elinvoimapaalvelut	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1000 € TS 2020	1000 € TS 2021
Yleishallinto					
Toimintatuotot	23 058	41 000	48 000	48	48
Toimintakulut	-3 787 471	-4 010 107	-4 418 906	-4 463	-4 463
Toimintakate	-3 764 413	-3 969 107	-4 370 906	-4 415	-4 415
Elinvoimapaalvelut					
Toimintatuotot			20 000		
Toimintakulut	-559 753	-555 032	-554 695	-545	-545
Toimintakate	-559 753	-555 032	-534 695	-545	-545
YHTEENSÄ					
TOIMINTATUOTOT	23 058	41 000	68 000	48	48
TOIMINTAKULUT	-4 347 224	-4 565 139	-4 973 601	-5 008	-5 008
TOIMINTAKATE	-4 324 166	-4 524 139	-4 905 601	-4 960	-4 960

Työllistäminen:

- Kunta työllistää pitkään työttömänä olleita, vajaakuntoisia ja nuoria palkkatuella omiin yksiköihinsä ja tukee pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistymistä myöntämällä työllistämistointaa harjoittaville yrityksille ja yhteisöille työllistämisen kuntalisää ja liRekry-tukea. TyöTako-hankkeen rinnakkaisohjelmassa hyödynnetään myös edelleensuunnitelmallisuutta kuntatyönantajan ja käyttäjäyrityksen välillä.
- Työllistämistoiminnan asiakasprosessien kehittäminen mm. tutor-toimintamallin kehittäminen.
- Kuntouttavaa työtoimintaa toteutetaan ryhmätoimintoina ja oikeissa työympäristöissä kunnan ja Oulunkaaren kuntayhtymän toimipisteissä.
- Työpajatoimintaa kehitetään tunnistamalla työpajatoiminnan oppimisympäristö osaamisen tunnistamisen mahdollistamiseksi.
- Tuunataan työtä- hankkeessa kehitetään toimintamallia kunnan ja yritysten materiaalin siivertöjen ja palveluiden hyödyntämiseksi. Hankkeella tuetaan myös lipajan tuote- ja tuotannon kehittämistä kierrätysmateriaalien hyödyntämiseksi.
- Hallinnon toimistotiimistä siirretty työllistämispalveluiden hankekoordinaattorin tehtäviin 0,5 htv.
- Nuorten kesätyöllistäminen kohdentuu vuosina 2000-2003 syntyneisiin nuoriin. Kunta työllistää nuoria 60h/2vkoa omiin yksiköihinsä, tukee nuorten työllistymistä yrityksiin ja yhdistyksiin työnantajille myönnettävillä kesäseteleillä sekä tukee nuoren kesärittäjyyttä.

Hallintopalvelut	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1000 € TS 2020	1000 € TS 2021
Asia- tieto- ja talous- palvelut					
Toimintatuotot	462 310	231 670	15 533	16	16
Toimintakulut	-1 756 643	-1 758 838	-1 170 219	-1 182	-1 182
Toimintakate	-1 294 334	-1 527 168	-1 154 686	-1 166	-1 166
Henkilöstöpalvelut					
Toimintatuotot	139 390	100 000	100 000	100	100
Toimintakulut	-318 253	-373 083	-434 398	-439	-439
Toimintakate	-178 863	-273 083	-334 398	-339	-339
Työllistäminen					

Toimintatuotot	590 633	504 731	693 453	559	557
Toimintakulut	-1 946 870	-2 174 778	-2 538 671	-2 209	-2 209
Toimintakate	-1 356 237	-1 670 047	-1 845 218	-1 650	-1 650
Yhteensä					
Toimintatuotot	1 192 333	836 401	808 986	675	673
Toimintakulut	-4 021 766	-4 306 699	-4 143 288	-3 830	-3 830
Toimintakate	-2 829 433	-3 470 298	-3 334 302	-3 155	-3 157

HENKILÖSTÖN KEHITYS

Koko henkilöstö	Lähtötilanne henkilömäärä	Lisäys/vähennys			Perustelut
		Vuosi	2018	Lisäys	
Yleishallinto					
kunnanjohtaja	1				1
hallintojohtaja	1				1
toimistosihiteeri	0	1			1 siirto toimistotiimistä
Hallintopalvelut					
taloussihteerit/controller	1				1
talousassistentti	0	1			1
henkilöstösuunnittelija	0,5				0,5 määräaikainen
kuljetuskoordinaattori	1		1		0 siirto. opetus- ja varhaiskasvatukseen
tietohallintosuunnittelija	1				1
tietopalveluasiantuntija	1				1
toimistosihiteerit	7,5		6,5		1 siirto toimialoilta, eläke
virastomestari	1	1			2 oppisopimus, eläköityvän sihteerin tilalle
Työllistäminen					
työllistämispäällikkö	1				1
työsuunnittelija	1				1
työvalmentaja	2,9				2,9
hankekoordinaattori	0,5				0,5
työvalmentaja/nuorten työpa-jatoiminta	1	1			2 valtionavustus
yksilövalmentaja	1				1
kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja	1,6				1,6
työhönvalmentaja/seinättömän työpajatoiminnan ohjaaja	1				1 määräaikainen
henkilöstösihteerit	0,5				0,5 määräaikainen
ohjaaja	0	1			1 määräaikainen 1v työllistäminen/kenttätyö
Yhteensä	25,5	5,0	7,5	23	

5.6. Sosiaali- ja terveystalvet

Sosiaali- ja terveystalvetjen järjestämissopimus:

Oulunkaaren ja kuntien strategioiden pohjalta syntyvät vuosittaiset järjestämissopimukset, joihin on kirjattu Oulunkaaren ja kuntien yhteinen näkemys ja sitoutuminen talousarviovuoden tavoitteisiin ja budjettiin. Järjestämissopimus syntyy vuotuisen kuntaneuvotteluprosessin tuloksena. Järjestämis-

sopimuksen toteutumista seurataan yhteistyössä Oulunkaaren ja jäsenkuntien kanssa kuukausittaisen talousarvioseurannan yhteydessä sekä kolme kertaa vuodessa toteutettavalla laajemmalla arvioinnilla.

Perhepalvelut:

Perhepalveluissa järjestetään pääsääntöisesti lakisääteisiä sosiaalihuollon palveluja, joilla tuetaan lasten, nuorten ja aikuisten hyvinvointia. Perhepalveluihin kuuluvat sosiaalityö, toimeentuloturva, lastensuojelu, perheneuvola, lapsioikeudelliset palvelut, vammaispalvelut, kehitysvammahuolto ja neuvolapalvelut sekä erityisryhmien asumispalvelut.

Toiminnan lähtökohtana ovat hyvinvointia tukevat ja oikea-aikaiset varhaisen tuen palvelut sekä tarpeenmukaiset kuntouttavat ja intensiivisen tuen palvelut. Palveluiden tarjonta perustuu lakisääteisyyteen, asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin sekä oikea-aikaiseen palveluohjaukseen. Sähköisiä palveluja kehitetään aktiivisesti.

Terveyspalvelut:

Oulunkaaren terveyspalvelut tuottaa jokaiseen kuntaan lähipalveluna vastaanotto-, kuntoutus-, mielenterveys-, osastohoito- ja työterveyspalvelut sekä suun terveydenhuollon palvelut. Kuntalaiset asioivat pääasiassa omilla terveysasemillaan, mutta voivat halutessaan valita vaihtoehtoiseksi asiointipaikaksi jonkun toisen Oulunkaaren kunnan terveysaseman tai minkä tahansa terveyskeskuksen Suomessa. Lyhytaikaista osastohoitoa järjestetään toisessa Oulunkaaren kunnassa silloin, kun oman kunnan osastolla ei ole paikkoja.

Terveyspalvelut tukevat kuntalaisten hyvinvointia laadukkailla ja oikea-aikaisilla perusterveydenhuollon palveluilla. Sähköisiä palveluja kehitetään aktiivisesti.

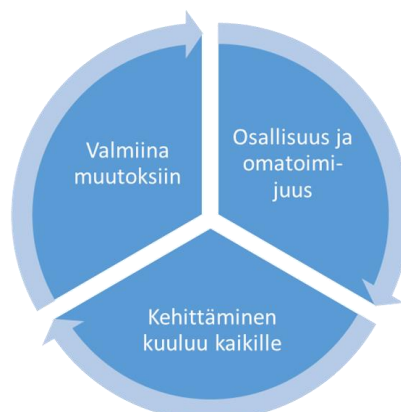
Terveyspalveluissa kehitetään aktiivisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä yhdessä kuntien hyvinvointiryhmien ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikön kanssa.

Vanhuspalvelut:

Vanhuspalveluiden kokonaisuus muodostuu kotihoidosta, asumispalveluista ja laitoshoidosta. Ikäihmisten laatusuosituksen mukaan toiminnan painopiste kotona asumisen tukemisessa ja kotiin annettavissa palveluissa. Sähköisiä palveluja kehitetään aktiivisesti.

Pitkäaikainen hoiva ja hoito tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon yksiköissä tulee arvioitavaksi silloin, kun asiakkaan toimintakyky on alentunut siinä määrin, että kotihoidon palvelut eivät enää riitä turvaamaan kotona asumista. Asiakkaan palveluntarpeeseen vaikuttavat myös paikalliset olosuhteet ja etäisyydet kuntakeskuksiin. Omaisverkoston mahdollisuudet osallistua asiakkaan hoitoon ja huolenpitoon esimerkiksi omaishoitajana on merkittävä.

Palvelualojen yhteiset tavoitteet:

Osallisuus ja omatoimisuus

- Mahdollistetaan kuntalaisten osallisuus. Kehitetään ehkäiseviä ja ihmisten omaehtoista toimintaa tukevaa työtä sekä turvataan asiakkaiden erityisistä tarpeista lähtevä kokonaisvaltainen ja moniammatillinen palveluprosessi.
- Palvelut järjestetään ensisijaisesti kotiin ja arkiympäristöön yhteistyössä verkoston kanssa. Asiakkailla on mahdollisuus tehdä palvelutarpeeseensa liittyviä valintoja.
- Verkostoyhteistyössä toteutetaan ennakoivaa työtettä ja yhteistyötä (varhaisen mukaan tulon periaatteella).
- Tuen polku –mallin käyttö
- Kotoa kotiin –prosessin kehittäminen

Kehittäminen kuuluu kaikille

- Kehitetään palvelujärjestelmää ja -sisältöjä siten, että digipalvelut ovat ensisijaisia aina kun mahdollista. Digipalvelut mahdollistavat uudenlaiset joustavat lähipalvelut. Digitaaliset palvelut muodostavat luonnollisesti lähestyttävän ja integroitavan käyttöympäristön, joka tukee asiakaspalvelua, omaisviestintää sekä kuntalaisen oman hyvinvoinnin kehittämistä. Seurataan ja osallistutaan aktiivisesti digitaalisiin trendeihin, jotka tukevat ja vahvistavat aiempaa sähköistä palvelutuotantoa.
- Kehittäminen kuuluu kaikille –toimintamallin mukaisesti henkilöstö osallistuu kehittämiseen sekä muutosten valmisteluun ja toteutukseen.
- Tieto ohjaa kehittämistä ja sen suuntaa

Valmiina muutoksiin

- Kehitetään toimintaa ja palveluja kansallisen ja maakunnallisten sote-valmistelun linjausten mukaisesti. Toimitaan aktiivisesti muutoksen valmistelussa.
- Rohkea uudistuminen on osa toimivaa työyhteisöä.

	TP	TA	TA	Muutos TA 2018 -> TA 2019	
	2017	2018	2019	€	%
	lin perhepalvelut				
Tuotot	496 000	446 000	397 000	-49 000	-11,0
Kulut	-6 732 000	-6 928 000	-7 349 000	421 000	6,1
Kate	-6 237 000	-6 482 000	-6 952 000	470 000	7,3
<i>Henkilöstömenot</i>	<i>-2 586 000</i>	<i>-2 752 000</i>	<i>-2 894 000</i>	<i>142 000</i>	<i>5,2</i>
<i>Palvelut</i>	<i>-2 841 000</i>	<i>-2 957 000</i>	<i>-3 124 000</i>	<i>167 000</i>	<i>5,6</i>
<i>Kuntien tukipalvelut</i>	<i>-272 000</i>	<i>-275 000</i>	<i>-293 000</i>	<i>18 000</i>	<i>6,5</i>
lin terveyspalvelut					
Tuotot	1 999 000	1 718 000	1 802 000	84 000	4,9
Kulut	-7 974 000	-8 189 000	-8 655 000	466 000	5,7
Kate	-5 975 000	-6 471 000	-6 853 000	382 000	5,9
<i>Henkilöstömenot</i>	<i>-4 393 000</i>	<i>-4 667 000</i>	<i>-4 766 000</i>	<i>99 000</i>	<i>2,1</i>
<i>Palvelut</i>	<i>-2 466 000</i>	<i>-2 400 000</i>	<i>-2 487 000</i>	<i>87 000</i>	<i>3,6</i>
<i>Kuntien tukipalvelut</i>	<i>-716 000</i>	<i>-755 000</i>	<i>-1 022 000</i>	<i>267 000</i>	<i>35,4</i>
lin vanhuspalvelut					
Tuotot	1 742 000	1 800 000	1 799 000	-1 000	-0,1
Kulut	-7 409 000	-8 059 000	-8 107 000	48 000	0,6
Kate	-5 667 000	-6 260 000	-6 308 000	48 000	0,8
<i>Henkilöstömenot</i>	<i>-4 263 000</i>	<i>-4 607 000</i>	<i>-4 706 000</i>	<i>99 000</i>	<i>2,1</i>
<i>Palvelut</i>	<i>-1 967 000</i>	<i>-2 308 000</i>	<i>-2 173 000</i>	<i>-135 000</i>	<i>-5,8</i>
<i>Kuntien tukipalvelut</i>	<i>-1 098 000</i>	<i>-1 203 000</i>	<i>-1 165 000</i>	<i>-38 000</i>	<i>-3,2</i>
Oma toiminta yhteensä					
Tuotot	4 237 000	3 963 000	3 999 000	36 000	0,9
Kulut	-22 115 000	-23 176 000	-24 111 000	935 000	4,0
Kate	-17 878 000	-19 213 000	-20 112 000	899 000	4,7
<i>Henkilöstömenot</i>	<i>-11 241 000</i>	<i>-12 027 000</i>	<i>-12 366 000</i>	<i>339 000</i>	<i>2,8</i>
<i>Palvelut</i>	<i>-7 273 000</i>	<i>-7 664 000</i>	<i>-7 784 000</i>	<i>120 000</i>	<i>1,6</i>
<i>Kuntien tukipalvelut</i>	<i>-2 085 000</i>	<i>-2 233 000</i>	<i>-2 480 000</i>	<i>247 000</i>	<i>11,1</i>
Esh					
Tuotot	0	0	0	0	0,0
Kulut	-12 033 000	-12 473 000	-12 273 000	-200 000	-1,6
Kate	-12 033 000	-12 473 000	-12 273 000	-200 000	-1,6
Yhteensä					
Tuotot	4 237 000	3 963 000	3 999 000	36 000	0,9
Kulut	-34 148 000	-35 649 000	-36 384 000	735 000	2,1
Kate	-29 911 000	-31 686 000	-32 385 000	699 000	2,2
Poistot ja arvonalent.	-10 000	0	0	0	0,0
Soten hankkeet	-19 000	-45 000	-41 000	-4 000	-8,9
Yhteensä	-29 941 000	-31 730 000	-32 427 000	697 000	2,2

Kuntien tukipalvelut sisältävät jäsenkunnan laskuttamat ateria- ja siivouspalvelut sekä toimitilavuokrat. Ateriat ja siivoukset sisältyvät myös palvelujen ostojen summiin.

Sosiaali- ja terveyspalvelut	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1000 € TS 2020	1000 € TS 2021
Toimintatuotot	88 575	-	41 544	-	-
Toimintakulut	-30 340 525	-32 083 173	-32 875 999	-32 876	-32 876
Toimintakate	-30 251 950	-32 083 173	-32 834 455	-32 876	-32 876

5.7. Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelujen toiminnan järjestäminen

lin kunnan opetuspalvelut järjestää perusopetuslain ja -asetuksen mukaista opetusta kaikissa yksiköissä. Kouluilla tuetaan jokaista oppilasta yksilöllisesti, monipuolisesti ja järjestetään siihen liittyviä toimia niistä säädettyjen normien mukaisesti. Oppilaiden, heidän perheidensä sekä kasvu- ja kehitysympäristöjen hyvinvointi ovat kaikessa keskeisenä tavoitteena. Perusopetus turvaa alueellisesti tasapuolisen ja ajanmukaisen opetuksen ja antaa oppilaille hyvät valmiudet jatko-opintoihin sekä itsensä kehittämiseen. Lukion tavoitteena on antaa opiskelijalle jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

lin kunnan varhaiskasvatuspalvelujen toimintaa ohjataan sekä valtakunnallisilla että kunnan omilla päätöksillä. Toimintaa määritteleviä lakeja ovat mm. varhaiskasvatuslaki, laki ja asetus yksityisen palveluiden valvonnasta, lastensuojelulaki, perusopetuslaki ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. Varhaiskasvatusta toteutetaan perheiden tarpeista lähtevänä, lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä edistävänä palveluna. Varhaiskasvatussuunnitelmissa huomioidaan lasten yksilöllisyys ja palvelujen monimuotoisuus. Kehitettävänä elementteinä vuodelle 2019 ovat avoin varhaiskasvatus, palvelusetelin arviointi sekä palveluverkko.

Muutokset ja painopistealueet

Koulujen ja varhaiskasvatuksen yksiköissä panostetaan hyvinvointiin ja sen edistämiseen. Kaikissa yksiköissä aloitetaan vuonna 2019 hyvinvoivan kasvuyhteisön prosessi. Työyhteisöjen hyvinvointia tuetaan ja kehitetään. Osaamisen kehittämisen toimenpiteillä tavoitellaan motivoitunutta ja ammattitaitoista henkilöstöä. Hyvään johtamiseen ja esimiestyöhön panostetaan ja luodaan siihen toimintakulttuuria.

Toiminnalliset muutokset:

- Ojakylän koulun laajennushanke
- Alarannan koulun rakentamistyöryhmän toiminta ja koulun suunnittelu
- Alarannan ja Ylirannan oppilaiden sijoittaminen väistötiloihin ja niihin liittyvien kouluverkkopäätösten valmistelu
- Varhaiskasvatuspaikkojen lisääminen
- Koulukuljetusperusteiden ja koulukuljetusoppaan kehittäminen sekä Koululiitu-ohjelman käyttöönotto
- Oppilaaksioton periaatteiden ja lähikoulujen määrittely

Aamu- ja iltapäivätoiminta

lin kunta järjestää ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa klo 7-17 välisenä aikana. Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita. Toimintaan otettaessa arvioidaan lasten tosiasiallista hoidon tarvetta huoltajien töiden, opiskelun tai muun syyn vuoksi.

Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia palvelut muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta voi myös hankkia palvelut antamalla tähän tarkoitukseen avustusta palvelujen tuottajalle. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla on Perusopetuslain 32 §:n mukainen oikeus koulumatkaetuun, on mahdollisuus käyttää tätä etuutta.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tulee tarjota joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella. Toimintaa järjestetään koulujen lukuvuosikalenterin mukaan, eikä sitä ole koululaisten loma-aikoina. Hakuaika on keväällä, mutta hakemuksia voi jättää myös muina aikoina toimintaa järjestäville kouluille. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään lukuvuonna

2019 seuraavilla kouluilla:

- Olhavan yksikkö (Olhavan koulu, tenavatupa)
- Haminan yksikkö (Haminan koulu)
- Kuivaniemen yksikkö (Kuivaniemen koulu)

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelujen talousarvio 2019:

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	TP 2017	TA2018	TA2019	TS 2020 1000 €	TA2021 1000 €
Opetus- ja varhaiskasvatuksen hallinto					
Toimintakulut	-233 286	-255 453	-459 440	-464	-464
Toimintakate/-jäämä	-233 286	-255 453	-459 440	-464	-464
Varhaiskasvatus					
Toimintatuotot	379 962	399 200	393 500	394	394
Toimintakulut	-5 566 606	-6 525 950	-7 703 912	-7 781	-7 781
Toimintakate/-jäämä	-5 186 644	-6 126 750	-7 310 412	-7 387	-7 387
Opetuspalvelut					
Toimintatuotot	428 863	323 934	470 904	471	471
Toimintakulut	-12 901 436	-14 219 909	-14 532 017	-14 677	-14 677
Toimintakate/-jäämä	-12 472 573	-13 895 975	-14 061 113	-14 206	-14 206
Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut yhteensä					
Toimintatuotot	808 825	723 134	864 404	865	865
Toimintakulut	-18 701 329	-21 001 312	-22 695 369	-22 922	-22 922
Toimintakate/-jäämä	-17 892 503	-20 278 178	-21 830 965	-22 057	-22 057

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

	2018	Muutos	2019	Perustelut
Vuosi				
Opetusjohtaja	1		1	
Varhaiskasvatusjohtaja	1		1	
Luokanopettaja (sis.koulunjoht.)	52		52	
Lehtori	51	+1	52	Valtari / 7 lk
Eriytisopettaja	10		10	
Esiopettaja	5		5	5
Kk-ohjaaja	27	+2	29	Valtari
Lastentarhanopettaja	20	+3	23	avoin varh.+varahenkilöt
Varhaiserityisopettaja	3		3	*(lto pk:n joht.)
Päivähoitaja	33	+1	34	avoin varhaiskasvatus
Avustaja/ohjaaja	21	+1	22	
Perhepäivähoitaja	27	-5	22	
Rehtori	4		4	4
Päiväkodinjohtaja	4		4	
Toimisto-/Koulusihteeri	4,5		4,5	
Kuljetuskoordinaattori		1	1	Hallinnollinen siirto
Tuen koordinaattori		1	1	Uusi tehtäväkuva
Yhteensä	263,5	5	268,5	

Henkilöstömuutokset ja niiden perustelut:

- Kuljetuskoordinaattorin tehtävä vakinaistetaan ja siirretään opetus- ja varhaiskasvatuksen hallintoon.

- Tuen koordinaattorin tehtävä perustetaan 08/2019 alkaen. Koordinaattori toimii varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa lin kunnan oppimisen tuen, palveluohjauksen, oppilashuollollisten toimien, perheiden palveluiden ja erityispalveluiden koordinaattorina. Tehtävä sisältää suunnittelua, käytännön tukea ja konsultointia yksiköissä sekä yhteistyön ja asiantuntemuksen rakentamista monialaisessa verkostossa. Tavoitteena on tukea jokaista lasta ja perhettä omassa lähiympäristössään.
- Kaksi koulunkäynninohjaajaa lisää perusopetuksen erityisryhmiin Valtarin kouluun.
- Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan perustetaan yksi lastentarhanopettajan ja yksi päivähoitajan toimi 08/2019 lähtien.
- Perustetaan kaksi lastentarhanopettajan tehtävää kiertäviksi varahenkilöiksi 01/2019 lähtien.
- Perustetaan määräaikainen avustajan tehtävä Nikkarin päiväkotiin 1.8.2019-31.12.2019.
- Toimistosihteerit siirtyvät opetus- ja varhaiskasvatuspalvelujen hallintoon.

Merkittävimmät toiminnalliset muutokset:

- Ylirannan koulun oppilaat opiskelevat Aseman koululla myös vuonna 2019.
- Alarannan koulun 3-6-luokkien oppilaat opiskelevat väistötiloissa Haminan alueella myös vuonna 2019. Alarannan koulun rakentamissuunnittelu etenee ja rakentaminen aloitetaan.
- Ojakylän koulun saneeraus ja laajentaminen toteutetaan vuoden 2019 aikana. Oppilaat opiskelevat omalla koulullaan myös rakentamisaikana.
- Koulukuljetusperusteita ja käytänteitä tarkennetaan kevään 2019 aikana.
- Avoin varhaiskasvatustoiminta aloitetaan 1.8.2019.
- Varhaiskasvatuksen varahenkilöjärjestelmä aloitetaan 1.1.2019.
- Työsopimussuhteisten hoitajien palkkaamisessa otetaan käyttöön yksityisen hoidon tuen kuntalisä 1.4.2019.
- Maksettava yksityisen hoidon tuen kuntalisän määrä lisääntyy vuonna 2019 yksityisen hoidon hoitopaikkojen lisääntyessä ja sisaruslisän käyttöönoton johdosta.

5.8. Kiinteistö- ja ympäristötekniset palvelut

Toiminnan kuvaus ja merkittävät muutokset toiminnassa (taloudellinen vaikutus)

Kiinteistö- ja ympäristötekniisten palvelujen hallinto

Yhdyskuntatekniisten palveluiden hallinnon henkilöstömenoihin on vuodelle 2019 merkitty 1,5 toimistosihteerin työpanos, joka on aiemmin hankittu hallintopalveluilta.

Kiinteistötekniiset palvelut

Kiinteistöpalvelut tuottavat kunnan rakennuttamispalvelut. Vuoden 2019 investointiosaan on varattu noin 6 miljoonaa euroa uudisrakentamiseen, jonka rakennuttamiseen varataan rakennuttajainsinöörin lisäksi määräaikainen 20000 €:n henkilöresurssi.

Maankäytön suunnittelu

Karhun alueella käynnissä olevaa lin rannikon ja saarten osayleiskaavan tarkistamista ja saaren keskiosalle sijoittuvan asemakaavan laatimista jatketaan vuonna 2019. Keskeisenä tavoitteena on uuden asuinalueen luominen saaren keskiosaan.

Seljänperän alueella on käynnissä yleiskaavan tarkistaminen ja asemakaavan laatiminen. Kaavahankkeet on tarkoitus saada hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2019 aikana.

Jakkukylän osayleiskaavan tarkistaminen on käynnistetty vuonna 2018. Kaavamuutoksen työstämistä jatketaan vuonna 2019. Tavoitteena on, että kaavamuutos tulee voimaan vuoden 2019 aikana.

Pentinkankaalla käynnissä olevan asemakaavan muutoksen valmistelua jatketaan. Vuoden 2019 alussa käynnistetään Illinsaaren asemakaavan laajentaminen.

Maan käytön käyttötalousosaan on varattu asemakaavoitukseen 60000,00 € ja yleiskaavoitukseen 40000,00 € määräraha.

Ympäristötekniset palvelut

Ympäristötekniset palvelut ovat oma tulosyksikkö, joka sisältää ympäristöpalvelut, liikenneväylät ja yleiset alueet sekä ladut, urheilualueet ja muut ulkoilualueet.

Ympäristöpalvelut koostuvat hallinnosta, joukkoliikenteestä, jätehuollosta ja eläinsuojelusta. Aiemmin hallintopalveluihin kuuluneelle joukkoliikenteelle varataan käyttötalouteen 163.170 € määräraha.

Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoitotaso pidetään vuoden 2018 tasolla ja kustannusyksikön määräraha saman tasoisena kuin talousarviossa vuonna 2018. Yksityisteiden avustukset kotitalouksille ovat 65000 € ja yhteisöille 20000 €.

Latujen, urheilualueiden ja muiden ulkoilualueiden hoitotaso pyritään pitämään vuoden 2018 tasolla. Kustannusyksikön talousarvio on vuoden 2018 talousarvion tasolla.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta hoitaa rakennuslupa- asiat, rakennusaikaisen valvonnan, sekä ohjaa ja neuvoo hyvän rakennetun ympäristön muodostumista. Vuoden 2019 aikana astuu voimaan jätevesiasetus, joka edellyttää muutoksia useiden rantavyöhykkeen kiinteistöjen jätevesijärjestelmiin. Näiden muutosten valvontaa varten vuoden 2019 käyttötalousosaan on varattu määräaikainen 20000 € henkilöresurssi.

Rakennusvalvonnan lupamaksuja arvioidaan kertyvän noin 240000 €, joka sisältää viidentoista tuulivoimaan lupamaksut.

Yhdyskuntalautakunnan ja rakennuslautakunnan käyttötalous sitovuustasoilla / tulosalueilla

Hallinto	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1000€ TS 2020	1000€ TS 2021
Toimintatuotot	9 710	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-207 918	-262 212	-242 611	-243	-243
Toimintakate	-198 209	-262 212	-242 611	-243	-243

Kiinteistöpalvelut					
Toimintatuotot	1 280 874	1 406 419	1 681 259	1 681	1 681
Valmistus omaan käyttöön	2 643	10 000	0	0	0
Toimintakulut	-692 790	-749 509	-765 713	-766	-766
Toimintakate	590 727	666 910	915 546	916	-916

Maankäyttö					
Toimintatuotot	865 267	690 000	590 000	590	590
Toimintakulut	-525 334	-477 369	-554 037	-554	-554
Toimintakate	339 933	212 631	35 963	35	35

Ympäristötekniset palvelut					
Toimintatuotot	25 766	27 500	19 500	20	20
Toimintakulut	-1 300 666	-1 557 003	-1 433 511	-1 434	-1 434

Toimintakate	-1 274 900	-1 529 503	-1 414 011	-1 414	-1 414
---------------------	------------	------------	------------	--------	--------

Rakennusvalvonta					
Toimintatuotot	126 697	130 000	240 000	240	240
Toimintakulut	-182 376	-197 214	-237 131	-237	-237
Toimintakate	-55 678	-67 214	2 869	3	3

	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1000€ TS 2020	1000€ TS 2021
Toimintatuotot	2 308 314	2 253 919	2 530 759	2 531	2 531
Valmistus omaan käyttöön	2643	10 000	0	0	0
Toimintakulut	-2 909 084	-3 242 307	-3 232 572	-3 233	-3 233
Toimintakate	-598 127	-978 388	-701 813	-702	-702

HENKILÖSTÖN KEHITYS

Vuosi	Lähtötilanne henkilömäärä	Lisäys/vähennys		2019	Perustelut muutokselle
	2018	lisäys	vähennys		
Nimike					
Hallinto					
Tekninen johtaja	1			1	
Toimistos sihteeri	1,5			1,5	
Kiinteistöpalvelut					
Rakennuttajainsinööri	1			1	
Maankäyttö					
Maankäytön suunnittelija	1			1	
Ympäristöpalvelut					
Ympäristöpalvelupäällikkö	1			1	
Ympäristönhoitaja	1			1	
Ympäristötekniinen työntekijä	4			4	
Valvonta					
Rakennustarkastaja	2			2	
Yhteensä	12,5			12,5	

6. TULOSLASKELMAOSA

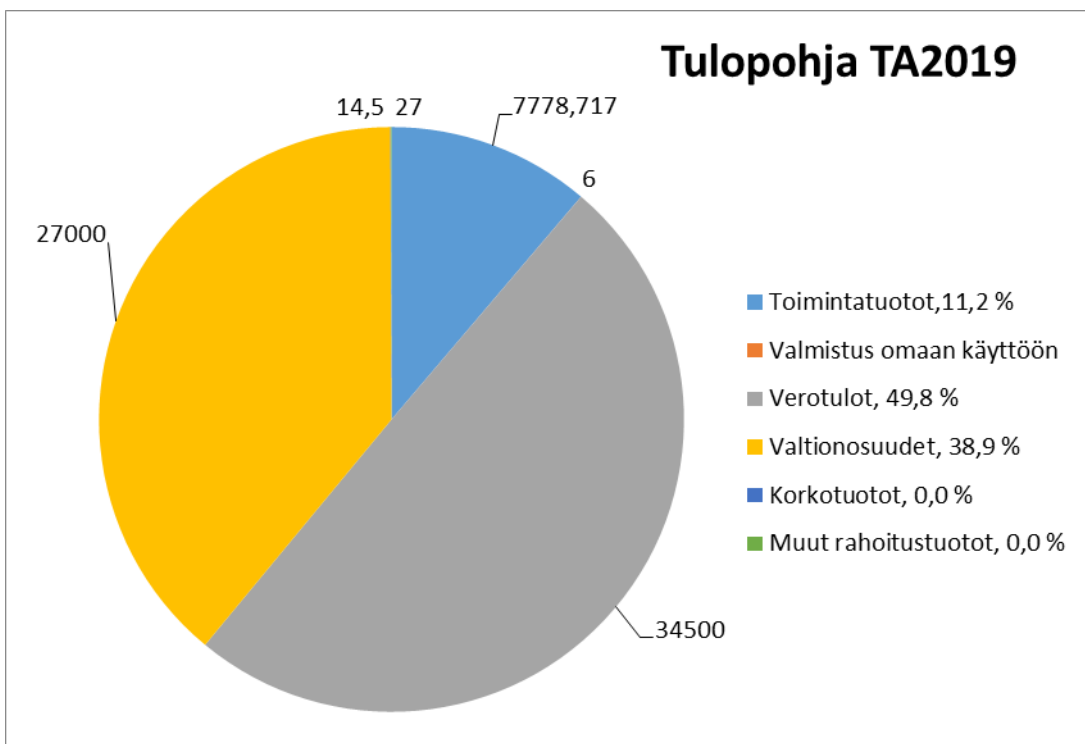
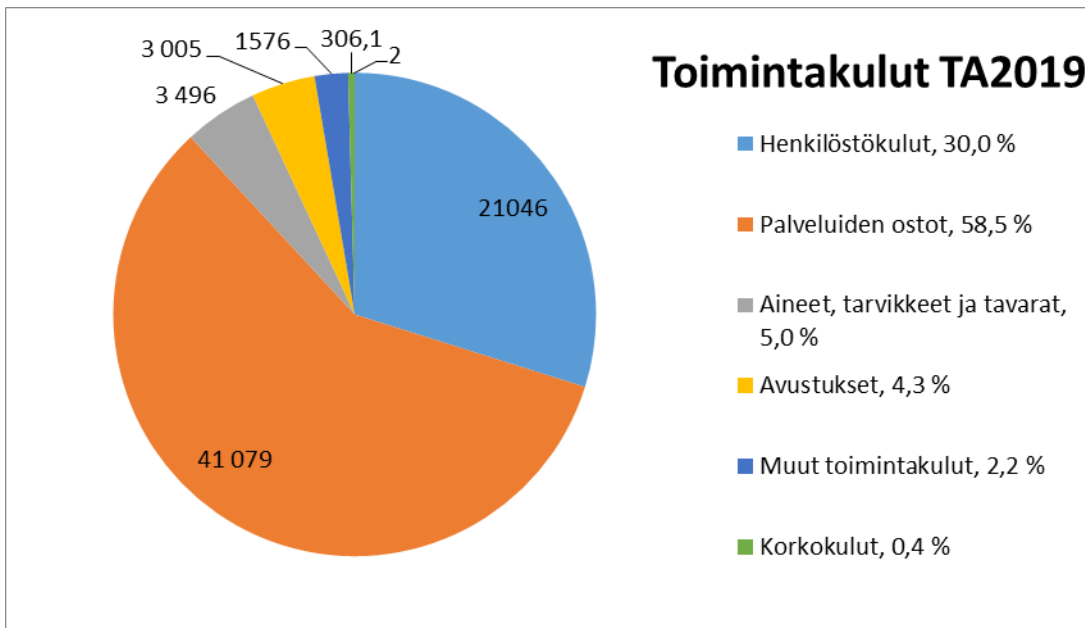
Kunnan tuloslaskelma, tunnusluvut ja suunnitelmakausi

sisältää liikelaitokset

	1 000 € TP 2017	1 000 € TA*) 2018	€ TA 2019	1 000 € TS 2020	1 000 € TS 2021
Ulkoinen					
Toimintatulot					
Myyntitulot	3 791	3367	3 675 503	3 712	3 749
Maksutulot	707	693	776 500	784	792
Tuet ja avustukset	1 016	999	1 129 378	1 141	1 152
Muut toimintatulot	1 988	2194	2 197 336	2 219	2 242
Toimintatulot yhteensä	7 502	7 253	7 778 717	7 857	7 935
Valmistus omaan käyttöön	5	16	6 000	6	6
Toimintamenot					
Henkilöstömenot	-18 525	-19 884	-21 045 960	-21 256	-21 469
Palvelujen ostot	-37 376	-40 612	-41 089 439	-41 500	-41 915
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 465	-3 549	-3 496 421	-3 531	-3 567
Avustukset	-2 208	-2 361	-3 005 390	-3 035	-3 066
Muut toimintamenot	-1 260	-1 476	-1 575 600	-1 591	-1 607
Toimintamenot yhteensä	-62 834	-67 882	-70 212 810	-70 915	-71 624
Toimintakate	-55 327	-60 613	-62 428 093	-63 052	-63 683
Verotulot	31 639	32 400	34 500 000	34 845	35 193
Valtionosuudet	27 676	27 385	27 000 000	27 270	27 543
Rahoitustulo ja -menot					
Korkotulot	20	6	14 500	15	15
Muut rahoitustulot	126	23	27 000	27	28
Korkomenot	-299	-290	-306 100	-309	-312
Muut rahoitusmenot	-2	-3	-2 000	-2	-2
Rahoitustulo ja -menot	-155	-264	-266 600	-269	-272
Vuosikate	3 833	-1 092	-1 194 693	-1 207	-1 219
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-2783	-2706	-3 064 914	-3 356	-3 739
Arvonalentumiset	-292				
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tulot					
Satunnaiset menot					
Tilikauden tulos	758	-3 798	-4 259 607	-4 562	-4 958
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	83	86	85 976	87	88
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-700				
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)					
Tilikauden yli-/alijäämä	141	-3 712	-4 173 631	-4 475	-4 870

Tuloslaskelman tunnusluvut	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot/Toimintakulut%	11,94	10,68	11,08	11,08	11,08
Vuosikate/Poistot, %	124,65	-40,35	-38,98	-35,96	-32,59
Vuosikate, €/asukas	398	-109	-123	-125	-126
Asukasmäärä vuoden lopussa	9634	10000	9680	9690	9700

*) Talousarvio 2018 sisältää lisämäärärahat, jotka on myönnetty 12.11.2018 mennessä

7. INVESTOINTIOSA

lin kunnan investoinnit

1 000 €	v. 2019	v. 2020	v. 2021
Yleishallinto			
lijoen voimaloiden investointien	25	0	
Maan hankinta *)	200	100	100
lisiverkko	150	0	
- Menot	375	100	100
- Tulot			
Netto	375	100	100

1 000 €	v. 2019	v. 2020	v. 2021
Sosiaali- ja terveystalvet investoinnit			
Korjausinvestoinnit			
Terveystakeskus	70	75	75
Kuivaniemen terveystakeskus	50	50	50
Työhönvalmennustakeskus			10
- Menot	120	125	135
- Tulot			
Netto	120	125	135

1 000 €	v. 2019	v. 2020	v. 2021
Opetus- ja varhaiskasvatustalvet investoinnit			
Uudet investointikohteet			
Alarannan koulu *)	500	1500	0
Ojakylän koulu perusk./uudisrak	850	0	0
Ojakylän koulu kalusteet	60	0	0
Pohjois-lin koulu/kalusteet	30		
Korjausrakentaminen			
Valtarin koulu	200	40	40
Olhavan koulu	25	10	10
Nikkarin päiväkotit ')	150	40	40
Lakson päiväkotit	30	30	30
Aseman koulu *)	100	30	30
Pohjois-lin koulu	50	30	30
Kuivaniemen koulu	0	30	30
Haminan koulu / Kirkkotie	20	20	20
Haminan koulu / Lukio	0	15	15
Jakkukylän koulu	70	20	20
Ojakylän koulu	20	80	
Puustelli	70		
Haminan vuoropäiväkotit	15		
- Menot	2 190	1 845	265
- Tulot			
Netto	2190	1845	265

1 000 €	v. 2019	v. 2020	v. 2021
Teknisten palveluiden investoinnit			
Uudet investointikohteet			
lin liikuntakeskus			
-menot	4900	100	
+tulot	<u>-525</u>		
kulut yhteensä	4375		
Uimahalli + jäähalli lisäselvitykset	20		
Kevyenliikenteen väylät	120	150	150
Kuntakeskuksen ja yleisten alueiden suunn./kehittäminen	40	200	200
Hulevesiviemärointi	0	100	100
Jakun riippusilta	550		
tulot	<u>-275</u>		
Yhteensä	275		
Terveyspuisto	50		
Karhu /kaava rakentaminen			150
Kulttuuripolku *)	50	0	0
Seljänperä / kaava rakentaminen	50	250	0
Illinsaari / kaava rakentaminen	250	50	0
Liikennevalot	150		
Korjausinvestoinnit			
Kuivaniemi-talo	0	10	10
Nättepori	50	10	10
Mikropolis	0	10	10
Kunnanvirasto	100	50	50
Katu- ja aluevalaistus *)	150	150	100
Rantakestilän kehittäminen	15	30	50
Katujen parantaminen/päällystäminen *)	100	100	100
Leikkikenttien parannus	40	80	50
Uimarannan kunnostaminen *)	100	100	
Illinsaaren kuntoilualueen parantaminen	50	50	100
Urheilualueiden parantaminen *)	150	20	20
Venesatamien	50	50	50
lin Paloasema	40	20	20
Kuivaniemen paloasema	40	0	0
Olhavan rivitalo	25		
Kulttuuri kauppila/sisämuutos	20		
- Menot	7110	1530	1170
- Tulot	-800		
Netto	6310	1530	1170

1 000 €	v. 2019	v. 2020	v. 2021
Kunnan investoinnit yhteensä			
- Menot	9 795	3 600	1 670
- Tulot	-800	0	0
Netto	8 995	3 600	1 670

1 000 €	v. 2019	v. 2020	v. 2021
lin ateria- ja tilapalveluliikelaitos			
- Menot	40	20	20
- Tulot	0		
Netto	40	20	20

1 000 €	v. 2019	v. 2020	v. 2021
lin vesiliikelaituksen investoinnit			
- Menot	525	845	470
Netto	525	845	470

1 000 €	v. 2019	v. 2019	v. 2020
Kunnan ja liikelaitosten investoinnit yhteensä			
Investointimenot	10 360	4 465	2 140
rahoitusosuudet	-800	0	0
Netto	9 560	4 465	2 140

*) Kunnanvaltuusto päätti seuraavien investointimäärärahojen siirtämisestä taloustyöryhmän käsittelyyn.
Käsittelyyn siirrettyjä määrärahoja ei saa käyttää ennen valtuuston päätöstä rahojen käytöstä

Alla olevassa taulukossa on ne määrärahat, jotka siirtyvät taloustyöryhmän käsittelyyn.

Investointi	1 000 €
Maan hankinta	100
Alarannan koulu	500
Nikkarin päiväkot	150
Aseman koulu	100
Kulttuuripolku	50
Katu- ja aluevalaistus	100
Katujen päällystäminen	100
Uimarannan kunnostaminen	100
Urheilualueiden parantaminen	100
Yhteensä	1 300

8. RAHOITUSOSA

	TP 2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	TA 2019	TS 2020 1 000 €	TS 2021 1 000 €
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	3 834	909	-1 194 693	-1 197	-1 209
Satunnaiset erät, netto				0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-189				
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-7 768	-8 187	-10 360 000	-4 465	-2 140
Rahoitusosuudet investointimenoihin	175	0	800 000		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	234	0	0		
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 714	-7 278	-10 754 693	-5 662	-3 349
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset				0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	44	44 000	44	44
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 096	11 100	14 900 000	9 900	7 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 250	-3 850	-4 205 273	-4 205	-4 205
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 572	0	0		
Oma pääoman muutokset	416	0	0	0	
Muut maksuvalmiuden muutokset	-369				0
Rahoituksen rahavirta	5 465	7 294	10 738 727	5 739	3 339
Rahavarojen muutos	1 751	16	-15 966	77	-10

9. lin ateria- ja tilapalveluliikelaitos

9.1. lin ateria ja tilapalveluliikelaitoksen johtokunnan palvelusuunnitelma: yleiset perustelut ja kehitysnäykymät

lin ateria- ja tilapalveluliikelaitos on perustettu tuottamaan kunnan peruspalveluiden tarvitsemat toimintaa tukevat palvelut. Liikelaitoksen toimialaan kuuluu ateria- puhtaus- ja kiinteistöhoitopalvelut, asunnonvuokraus ja tilapalveluiden tuottaminen kustannustehokkaasti käyttäjien tarpeita kuunnellen.

Liikelaitoksen toimintaan vaikuttavat kunnan strategiset linjaukset palvelujen tuottajana ja eri hallintokuntien tarpeet, mikä tarkoittaa liikelaitoksessa tarvittaessa myös oman toiminnan sopeuttamista.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset tulevat vaikuttamaan liikelaitoksen tulevaisuuteen. Omistajapoliittiset linjaukset ja tulossa olevaan SOTE/maakuntaudistukseen on valmistauduttava ja aloitettava liiketoimintasuunnitelman tekeminen, palvelumallien valmistelu ja kiinteistöpalvelujen siirtyminen hallinnonuudistuspäätöksen mukaisesti uuteen organisaatioon.

Henkilöstöä valmistellaan uudistusten tuomiin muutoksiin muutoshankkeen avulla. Hankkeen tavoitteena on henkilöstön valmentaminen ja kouluttaminen muutosten hallintaan. Hanke koskee koko liikelaitoksen henkilöstöä.

Johtokunta ohjaa liikelaitoksen toimintaa määrittelemällä toimialueiden tehtävät, talouden- ja toiminnan tavoitteet ja vastuut.

Hallinto: Hallinnon muodostaa johtokunta ja johtaja. Hallinto ohjaa kiinteistö-, ateria-, ja puhdistuspalvelualueiden toimintaa strategisten tavoitteiden mukaisesti. Johtaja valvoo liikelaitoksen eri toimialojen talouden ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista ja raportoi niistä johtokunnalle.

Kiinteistöpalvelut: Kiinteistötoimi huolehtii kiinteistöomaisuuden arvon säilymisestä ja käyttökelpoisuudesta. Vastaa kiinteistöjen kuten opetus-, hoito- ja kokoontumisrakennuksien hallinnoinnista, vuokrauksesta ja kiinteistönpidosta. Kunnostus- ja huoltotoimenpiteet tehdään suunnitelmallisesti. Kiinteistöjen energiatehokkuuteen panostetaan ja opastetaan käyttäjiä ekologisista toimintatavoista.

Ateriapalvelut: Ateriapalvelujen tehtävänä on tuottaa kaikille asiakasryhmilleen turvallisia, monipuolisia ja laadukkaita ateriapalveluita. Ruokalistat suunnitellaan täyttämään eri-ikäisten ruokailijoiden ravinnontarpeet, tuottamaan mielihyvää ja elämyksiä. Suunnittelussa huomioidaan ruoan myönteinen vaikutus asiakkaiden terveyteen ja hyvinvointiin. Ruoka-aineiden valinnassa huomioidaan paikallisuus ja kestävä kehitys.

Puhdistuspalvelut: Puhdistuspalvelujen ensisijainen tarkoitus on huolehtia siivouksellisin keinoin kiinteistöjen kunnossapidosta ja vastata asiakkaiden työympäristön viihtyvyydestä. Siivouksessa kiinnitetään huomioita energian, veden ja pesuaineiden käyttöön. Siivouksessa käytetään ympäristöystävällisiä tuotteita ja vettä säästäviä toimintatapoja.

9.2 Toiminnalliset muutokset

Ateriatuotantoa kehitetään yhteisen seudullisen tuotannonohjaushankkeen avulla. Laaditaan kokonaissuunnitelma keittiötoimintojen kehittämiseksi ja henkilöstön koulutussuunnitelma tukemaan toiminnan uudistamista.

Ateria- ja puhdistuspalveluissa aloitetaan valmistautuminen maakuntaudistukseen ja sen tuomiin henkilöstömuutoksiin ja maakuntaan siirtoihin.

Kiinteistöpalvelun ja teknisen toimen toimintamallin uudistaminen. Aloitetaan toimintamallin luominen yhteistyössä teknisen toimen kanssa.

Valmistaudutaan vuokratalojen siirtymiseen lin vuokrataloille.

Puhtauspalvelun nykytilan arviointi, mittareiden laatiminen ja tunnuslukujen hyödyntäminen kustannuslaskennassa ja hinnoittelussa. Siirrytään puhdistuspalveluissa kohdekohtaiseen kustannusseurantaan.

Henkilöstösuunnitelma

Koko henkilöstö	Lähtötilanne henkilömäärä	Lisäys/vähennys			Perustelut
		Vuosi	2018	Lisäys	
Hallinto					
Liikelaitoksen johtaja	1				1
Toimistosihteeri	0,5				0,5
Ateriapalvelut					
Ateriapalveluesimies	1				1
Ateriapalvelun työnjohtaja	1				1

Kokki	8			7	
Ruokapalvelutyöntekijä	10			9	
Moniosaaja				9	
Kiinteistöpalvelut					
Kiinteistöpalveluesimies	1			1	
Kiinteistönhoitaja	9		0,5	8,5	
Kirvesmies		1		1	
Puhtauspalvelut					
Puhdistuspalveluesimies	1			1	
Puhdistuspalvelutyöntekijä	24			22	
Palvelutyöntekijä	8			1	
Yhteensä	64,5			63	

Henkilöstön eläköityessä ei pääsääntöisesti palkata uutta henkilöä, vaan tarkastellaan toimintatapoja ja uudistetaan toimintamalleja.

9.3 lin ateria- ja tilapalveluliikelaitoksen johtokunnan käyttötalous

	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020 1000 €	TS 2021 1000 €
Hallinto					
Toimintatuotot					
Toimintakulut	-174 095	-186 150	-185 165	-185	-185
Toimintakate	-174 095	-186 150	- 185 165	- 185	- 185
Kiinteistöpalvelut					
Toimintatuotot	3 854 498	4 092 328	4 508 748	4 615	4 615
Toimintakulut	-3 835 766	-4 146 710	-4 427 399	-4 427	-4 427
Toimintakate	-18 731	-54 382	81 349	188	188
Ateriapalvelut					
Toimintatuotot	2 120 922	2 383 258	2 350 097	2 389	2 389
Toimintakulut	-2 142 840	- 2 145 147	- 2 205 478	-2 205	- 2 205
Toimintakate	-21 917	238 111	144 619	184	184
Puhdistuspalvelut					
Toimintatuotot	1 331 380	1 346 124	1 370 341	1 366	1 366
Toimintakulut	-1 122 770	-1 150 939	- 1 132 246	- 1 135	- 1 135
Toimintakate	208 610	195 188	238 095	233	233
*Yhteensä					
*Toimintatuotot	7 306 801	7 821 710	8 229 186	8 370	8 370
*Toimintakulut	-7 275 471	- 7 628 943	- 7 950 288	- 7 951	- 7 951
*Toimintakate	31 329	192 767	278 898	419	419

*sitova taso kunnanvaltuustoon nähden

Talousarvioon vaikuttavat muutokset

lin ateria- ja tilapalveluiden TA-2019 on laadittu kunnanhallituksen hyväksymien ohjeiden ja strategia 2025 pohjalta.

Ateria- ja tilapalveluliikelaitoksen toimintaan vaikuttaa kunnan investointiohjelma. Investointiohjelman ja omistajapoliittisten toimenpiteiden vaikutusta liikelaitoksen käyttötalouteen taloussuunnitelmakaudelle 2020 – 2021 ei ole voitu huomioida.

Valmistaudutaan kiinteistöpalveluiden siirtymiseen teknisen toimialan alle ja vuokratalojen siirtymiseen lin vuokrataloille.

Hallinto

Hallinnon menoja on vyörytetty suoraan toimialoille. Hallinnon menoihin on budjetoitu henkilöstön kehittämis- ja hyvinvointihankeen yhteisiä kuluja. Menot pysyvät lähes samoina kuin vuonna 2018.

Ateriapalvelut

Ateriapalveluiden menoissa on huomioitu Merta-keittiön poistot ateriapalvelujen menona. Elintarvikkeiden hintojen nousuun on varauduttu 5 %:n määrärahakorotuksella edelliseen vuoteen verrattuna.

Kiinteistöpalvelut

Kiinteistöpalveluiden menoihin on lisätty kalustoinvestoinnit ja korjauskuluihin on lisätty varausta. Talousarviossa on varauduttu ICT-ohjelmistojen päivittämiseen ja hankintaan, sekä koulujen IV-kanavien puhdistuksiin. Kiinteistönhoidossa käyttöneliömäärät ovat pysyneet lähes samoina, vaikka kiinteistöjä on poistunut. Kiinteistöpalveluiden tuottojen kasvu selittyy poistojen kasvulla.

Puhdistuspalvelut

Puhdistuspalveluiden tulot ja menot pysyvät lähes samalla tasolla kuin vuonna 2018. Raamissa on varauduttu puhdistuspalvelujen digitalisaation lisäämiseen Atops-ohjelmaan saatavan palveluseurannan työkalun hankintaan.

9.4 lin ateria- ja tilapalveluliikelaitoksen toiminta / Tuloslaskelma

	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020 1000 €	TS 2021 1000 €
Liikevaihto	7 306 801	7 821 710	8 229 186	8 370	8 370
Liiketoiminnan kulut					
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 368 821	-2 371 000	-2 301 100	-2 301	-2 301
Palvelujen ostot	-941 513	-1 095 677	-1 139 750	-1 140	-1 140
Materiaalit ja palvelut	-3 310 334	-3 466 677	-3 440 850	-3 441	-3 441
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-1 882 560	-1 935 400	-2 032 930	-2 033	-2 033
Henkilöstösivukulut					
Eläkekulut	-487 123	-550 179	-486 906	-487	-487
Muut henkilösivukulut	-84 005	-92 125	-79 499	-80	-80
Henkilöstökulut	-2 453 688	-2 577 704	-2 599 335	-2 600	-2 600
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-17 220	-16 342	-29 878	-30	-30
Arvonalentumiset					
Liiketoiminnan muut kulut	-1 511 449	-1 584 562	-1 910 103	-1 910	-1 910
Liikelyijäämä	14 110	176 425	249 020	419	419
Rahoitustuotot ja -menot					
Korkotulot					
Muut rahoitustulot	2 943	2 600	2 600	3	3

Korkomenot					
Korvaus peruspääomasta	-7 489	- 7 489	-7 489	-7	-7
Muut rahoitusmenot	-165				
Rahoitustuotot ja -menot	-4 711	- 4 889	-4 889	-5	-5
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	9 399	171 536	244 131	384	384
Satunnaiset erät					
Tilikauden yli-/alijäämä	9 399	171 536	244 131	384	384

Valtuustoon nähden sitovat erät: Peruspääoman korko

Rahoitusbudjetti/ lin ateria- ja tilapalveluliikelaitos

	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020 1000 €	TS 2021 1000 €
Toiminnan rahavirta					
Liikelylijäämä	14 110	176 425	244 131	384	384
Poistot	17 220	16 342	29 878	30	30
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 711	-4 889	-4 889	-5	-5
Investoinnit	-52 682	-50 000	- 40 000	- 40	- 40
Toiminnan ja investointien rahavirta	26 063	137 878	229 120	344	344
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Lyhytaikaisten lainojen muutos					
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	26 063				
Rahoituksen rahavirta	26 063	137 878	229 120	344	344
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0			

Asukasmäärä	2017	2018	2019	2020	2021
	9 634	10000	9680	9690	9700

Investoinnit

lin ateria- ja tilapalveluliikelaitoksen investointimenot ovat kalustohankintoja.

1 000 €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Ateria- ja tilapalveluliikelaitos					
Investointimenot	53	50	40	20	20
Rahoitusosuudet					

Astianpesukoneen hankinta Pohjois-lin kouluille, patapesukoneen hankinta Valtarin koululle (siirto vuodelta 2018), Huilingin ja Nikkarin päiväkodin linjaston uusinta, yhdistelmäkoneiden uusinta (3 kpl) ja robotti-imureiden hankinta puhdistuspalveluille, ruoankuljetusvaunujen lisähankinta.

10. li-instituutti -liikelaitos

10.1 li-instituutti -liikelaitoksen tehtäväalueet:

Johtaminen ja hallinto

li-Instituutti -liikelaitoksen hallinto- ja tukipalvelut, kokonaisvastuu liikelaitoksen johtamisesta, taloudesta, suunnittelusta ja kehittämisestä, liikelaitoksen johtokunnan asioiden valmistelu ja päätösten toimeenpano.

Hyvinvointityö

Hyte-työ, nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, LaPe-työryhmä, järjestöyhteistyö ja -avustukset, vanhus- ja vammaisneuvosto, lin kylien neuvottelukunta ja ehkäisevä päihdetyö.

Koulutus: kansalaisopisto ja taidekoulu

Kansalaisopiston opetuksen ja lasten taiteen perusopetuksen (taidekoulu), näyttelyiden, konserttien ym. tilaisuuksien ja tapahtumien suunnittelu, järjestäminen ja kehittäminen.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuritapahtumat, kotiseututyö ja museotoiminta

Taidekeskus KulttuuriKauppila

Kansainvälisen residenssitoiminta, ympäristötaidepuisto, keskustan ja puistojen kehittäminen taiteen keinoin, taiteesta hyvinvointia -toiminta, näyttely-, tapahtuma- ja projektitoiminta, kansainvälinen Art li -biennaali joka toinen vuosi.

Nuorisotyö

Nuorisotilatyö, liikkuva nuorisotyö, sosiaalinen nuorisotyö, katupartio toiminta, nuorisotiedotus, nuorisovaltuustotoiminta, Valtarin koulun nuorisotyö, leirit ja retket sekä etsivä nuorisotyö.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen sekä -tapahtumien järjestäminen ja kehittäminen yhteistyössä eri yhdistysten ja järjestöjen kanssa, kuntalaisten liikunta- ja ravintoneuvonta. Liikunta-asiainneuvottelukunta.

Tapahtumat

Liikunta-, kulttuuri-, kotiseutu-, matkailu- ym. tapahtumien sekä Museokahvila Huilingin kahvilatoiminnan järjestäminen ja kehittäminen yhteistyössä eri yhdistysten ja järjestöjen kanssa. lin kunnan juhlien järjestäminen.

Kirjasto

Kirjasto- ja tietopalvelujen järjestäminen ja kehittäminen lin ja Kuivaniemen kirjastoissa ja kirjastoautossa.

Henkilöstösuunnitelma:

li-instituutti -liikelaitos	Lähtötilanne		Lähtötilanne		2019	Perustelut
	hlömäärä		Lisäys	Vähennys		
Vuosi	2018	Lisäys	Vähennys	2019		
Nimike						
li-instituutin hallinto ja hyvinvointityö						
Hyvinvointijohtaja / liikelaitoksen johtaja	1			1		nimikemuutos
Hyvinvointikoordinaattori		+ 0,8		0,8		uusi 0,8
Kansalaisopisto ja taidekoulu						
Kansalaisopiston rehtori		+1		1		uusi
Opisto-/toimistosihtööri	1			1		
Musiikinopettaja	1			1		
Suunnittelijaopettaja	1			1		
Vapaa-aika ja kulttuuri						
Vapaa-	1			1		nimikemuutos

aikapääällikkö/liikunta- ja nuorisotyövastaava				
Tapahtumatuottaja/ tapahtumavastaava	0,8	+0,20		1 nimikemuutos
Tapahtuma-avustaja	1			
Vapaa-aikaohjaaja	1			2
Nuorisotyöntekijä	0,5			0,5yht. koulun kanssa
Etsivä nuorisotyöntekijä		+2		2 vakinaistaminen
Liikuntaneuvoja	1			1
KulttuuriKauppilan toiminnanjohtaja/ Kulttuuri-vastaava	1			1 nimikemuutos
Kirjasto				
Kirjastonjohtaja	1			1
Kirjastonhoitaja	2			2
Kirjastosihteerit	4			4
Yhteensä	17,3	+4,0		21,3

Vakinaisten tehtävien lisäys +4,2 hlöä, lisämäärärahan tarve +1,75 hlöä

- kansalaisopiston rehtori +100%, uusi tehtävä
- tapahtumatuottaja/-sihteeri, +75% (25% rahoituksesta instituutin toimistosihteerin tehtävästä)
- hyvinvointikoordinaattori, uusi tehtävä (20 % siirtyy hallintopalveluista)
- liikunta- ja nuorisotyövastaavan tehtävä poistuu, muutetaan vapaa-aikapääälliköksi, tehtävänkuva muuttuu
- tapahtuma-avustajan tehtävä poistuu, lisätään vapaa-aikaohjaajan tehtävä
- etsivä nuorisotyöntekijöiden (2) vakinaistaminen, ei lisää kustannuksia
- liikelaitoksen johtajan nimike muuttuu hyvinvointijohtajaksi (kvalt päätös)

10.2 li-instituutti -liikelaitoksen käyttötalous

	TP 2017 €	TA2018 €	TA2019 €	TS 2020 1000 €	TS 2021 1000 €
Hallinto					
Toimintatuotot	1 975 988	2 132 053	2 475 957	2 457	2 457
Toimintakulut	-154 327	-190 426	-198 401	-198	-198
Toimintakate/jäämä	1 821 661	1 941 627	2 277 910	2 258	2 258
Koulutus ja kulttuuri					
Toimintatuotot	157 949	126 000	147 500	141	141
Toimintakulut	-896 949	-973 068	-1 101 572	-1 096	-1 096
Toimintakate/jäämä	-739 001	-847 068	-954 072	-955	-955
Nuorisotyö, liikunta ja tapahtumat					
Toimintatuotot	151 242	90 400	94 400	94	94
Toimintakulut	-515 384	-584 336	-653 717	-640	-640
Toimintakate/jäämä	-364 142	-493 936	-559 317	-546	-546
Kirjasto					
Toimintatuotot	22 025	10 700	22 300	22	22
Toimintakulut	-553 753	-611 323	-632 890	-633	-633
Toimintakate/jäämä	-531 728	-600 623	-610 590	-611	-611
Hyvinvointi					

Toimintatuotot					
Toimintakulut			-146 769	-152	-152
Toimintakate/jäämä	0	0	-146 769	-152	-152
*II-INSTITUUTTI-LIIKELAITOS Yhteensä					
Toimintatuotot	2 307 204	2 359 153	2 740 157	2 729	2 729
Toimintakulut	-2 120 415	-2 359 153	-2 732 995	-2 721	-2 721
Toimintakate/jäämä	186 790	0	7 162	7	7

*Sitova taso valtuustoon nähden

Talousarvioon vaikuttavat muutokset 2019

Henkilöstökulut, lisäys yhteensä (sivukuluineen) +137 000 €

- Vakituiset (lisäys yhteensä +1.75 henkilöä)
  - rehtori +73 000
  - tapahtumatuottaja +33 000
- Määräaikaiset
  - kulttuurituottaja + 23.000 (sisältää siirron Oulunkaarelta 10 000 €, Lähde -hankkeen juurruttamisraha)
  - kesämuseonhoitaja, mopopaja +8 000

Lisäksi muut henkilöstökulut (mm. palkkojen nousu, sivukulujen nousu, palvelulisät)

Avustukset, lisäys yhteenstä +21 000 €

- Oijärven kyläavustaja + 17.000 € (aiemmin Työtä -luonnosta hankkeessa)
- seniorikortit +4 000

Hyte-työ, lisäys yhteensä +35 500 €

- Hyte-työpajat +10 500
- Valtarin Areenan avajaiset +9 500
- järjestöyhteistyö +4 500
- ehkäisevä päihdetyö +2 500
- Iin kylien neuvottelukunta +3 500

Työterveysmenot +5 000 €

Kuntapalvelutoimisto +3 500 €

Vapaa-aika ja kulttuuripalvelut, yhteensä +24 500 €

- Kulttuurikauppilan residenssin remontti- ja muutostyöt +6 000
- Taideteosten korjaukset +3 000
- Museo, pilotit +5 500
- Nuorisotyö, mopopaja +5 500
- Liikunta, Nova2-hanke, omarahoitus (khal päätös) +4 500
- Tapahtumapalvelut, nettisivut +3 000

Kirjasto, leasing ja tapahtumat +5.500

Sisäiset siirrot hallintopalveluista yhteensä + 62.500 €

- hyvinvointikoordinaattorin palkkausmenot 11.500 €
- järjestöavustukset
- hyvinvointityö 11.500 €
- osallistavaan budjettiin on varattu 10.000 € (aluejohtokuntien hallintokulut)

Siirto Oulunkaarelta (kuntaneuvotteluissa sovittu) Lähde-hankkeen juurruttamisraha 10.000 €

Li-instituutti liikelaitoksen toiminta / Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	TP 2017 €	TA 2018 €	TA 2019 €	1000 € TS 2020	1000 € TS 2021
Liikevaihto	331 216	227 100	264 200	264	264
Liiketoiminnan kulut					
Tuet ja avustukset kunnalta	1 975 988	2 132 053	2 475 957	2 475	2 475
Liikevaihto yhteensä	2 307 204	2 359 153	2 740 157	2 740	2 740
Liiketoiminnan kulut					
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-194 889	-166 614	-215 514	-216	-216
Palvelujen ostot	-420 919	-539 701	-581 088	-581	-581
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-615 808	-706 315	-796 602	-797	-797
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-988 744	-1 050 095	-1 197 190	-1 197	-1 197
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-202 942	-214 441	-241 986	-242	-242
Muut sivukulut	-40 892	-49 985	-46 358	-47	-47
Henkilösivukulut	-243 834	-264 426	-288 344	-288	-288
Henkilöstökulut yhteensä	-1 228 346	-1 314 521	-1 485 534	-1 486	-1 486
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 814		-5 684	-6	-6
Liiketoiminnan muut kulut	-272 029	-338 317	-450 859	-451	-451
Liikelylijäämä (alijäämä)	188 207	0	1 478	1	1
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot					
Muut rahoitustuotot	1 970		1 100	1	1
Muille maksetut korkokulut					
Korvaus peruspääomasta	-2 578		-2 578	-3	-3
Muut rahoituskulut	-15				
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-623		-1 478	-1	-1
Ylijäämä (alijäämä ennen satunaisia erä	187 583	0	0	0	0
Satunnaiset erät					
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	137 163	0	0	0	0

Valtuustoon nähdän sitovat erät: Peruspääoman korko

Investoinnit

1 000 €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
li –instituutti –liikelaitoksen					
Investointimenot	-24 708	0	0	0	0
Rahoitusosuudet	17 000				
Netto	-7 708	0	0	0	0

Perustelut investoinneille:

Rahoitusbudjetti/ li-instituutti –liikelaitos

TALOUSARVION RAHOITUSOSA					
	TP 2017 €	TA 2018 €	TA 2019 €	1000 € TS 2020	1000 € TS 2021
Toiminnan rahavirta					
Liikelylijäämä	188 207	2 578	1 478	1	1
Poistot	2 814		5 684	6	6
Rahoitustuotot ja -kulut	-623		-1 478	-1	-1
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-24 709				
Rahoitusosuudet investointeihin	17 000				
Toiminnan ja investointien rahavirta	182 689	2 578	5 684	6	6
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Lyhytaikaisten lainojen muutos					
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-182 689				
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	2 578	5 684	6	6
Asukasmäärä	9 634	10000	9680	9690	9700

Toimenpiteet merkittävimpien riskien pienentämiseksi

11. lin Vesiliikelaitos

11.1. lin vesiliikelaitoksen toiminnan kuvaus:

lin vesiliikelaitos on vesihuoltolain 3 §:n 3. kohdan tarkoittama *vesihuoltolaitos*, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta kunnan hyväksymällä toiminta-alueella.

Henkilöstö

Oman henkilöstön toimenkuva painottuu edelleenkin laitoksen eri toimintojen kunnossapitoon ja valvontaan (erityisesti vesijohto- ja viemäriverkosto), mutta tarkoituksenmukaisissa kohteissa käytetään henkilöstöä myös investointeihin. Toiminnat sovitetaan henkilöstön resurssien mukaisesti ja varaudutaan palveluiden ostoon. Edelleen tullaan käyttämään paikallisten yritysten palveluja ja vähäinkin merkittävämät uudisrakennuskohteet toteutetaan urakkakilpailun perusteella.

Henkilökunta tarjoaa kuntastrategian mukaisesti asiakasystävällistä palvelua perheille ja yrityksille.

Talousvesi

Pohjavedenottoamoilla ja vesijohtoverkostolla turvataan toiminta-alueen talousveden tarve kustannustehokkaasti ja turvallisesti. Talousveden laatua tarkkaillaan viranomaisten hyväksymän valvontatutkimusohjelman mukaisesti sekä asiakaspalautteen perusteella. Oma toimintana talousveden laatua tarkkaillaan aistinvaraisesti (väri, haju, maku) ja tarvittaessa suoritetaan vesinäytteiden tutkimus hyväksytyssä laboratorioissa.

Jätevesi

Viemäriverkostolla ja jätevedenpumppaamoilla johdetaan viemäriverkoston toiminta-alueen jätevedet li – Haukipudas – Oulu siirtoviemärin lähtöpumppaamoon (ent. jätevedenpuhdistamo). Oulun veden Taskilan jätevedenpumppaamolle johdettavan jäteveden määrä mitataan kuntien välisellä rajalla ja kunta maksaa puhdistuksesta Oulun kaupungille erikseen hyväksytyyn sopimuksen mukaisesti.

Entisen Kuivaniemen Vesi Oy:n toiminnan jatkaminen

Patentti- ja rekisterihallitus on 13.7.2017 ilmoittanut, että Kuivaniemen Vesi Oy:n selvitystila on päättynyt ja yhtiön toiminta on loppunut. Yhtiön liiketoiminta (vesi- ja jätevesihuolto) on siirtynyt 1.1.2017 lin vesiliikelaitokselle. Vuoden 2019 aikana sovitetaan edelleen yhtiössä ollutta toimintaympäristöä ja vallinneita käytäntöjä yhdenmukaiseksi lin vesiliikelaitoksen kanssa.

Käyränkankaan vesiosuuskunta, Jakkukylän vesiosuuskunta ja Oijärven Vesi Oy

Mainittujen kunnan alueella toimivien vesihuoltolaitos kanssa kehitetään yhteistoiminnassa ja vastuullisesti kunnan vesihuoltoa. Laitoksilla ei ole viemäriverkostoa, eikä jätevesien käsittelyä. Erityistilanteissa avustetaan laitoksia, mutta kuitenkin niin, että oma toiminta ei vaarannu. Millään laitoksella ei ole omaa vedenottamoita tai talousveden muuta tuotantoa, vaan ne ostavat talousveden lin vesiliikelaitokselta.

Toiminnan tavoitteita:

Talousvesi

Tavoite: tuotetun talousveden määrä on enintään 1,2 x laskutetun talousveden määrä.

Jätevesi

Tavoite: puhdistettavaksi toimitetun jäteveden määrä laskee pysyvästi alle 1,3 x laskutetun jäteveden määrä.

IIN VESILIIKELAITOS / lin alue					
TALOUSVESI					
	2013	2014	2015	2016	2017
Vedenottamoilla tuotettu vettä	439 917	459 073	475 171	472642	458581
Laskutettu talousvettä	344 000	357 729	377 871	356267	361036
kerroin	1,28	1,28	1,26	1,33	1,27
JÄTEVESI					
	2013	2014	2015	2016	2017
Käsitelty jätevesimäärä	437 947	265 653	339 720	312883	267975
Laskutettu jätevesimäärä	210 697	214 501	223 352	216962	227379
kerroin	2,08	1,24	1,52	1,44	1,18
Kuivaniemen alue					
TALOUSVESI					
	2013	2014	2015	2016	2017
Vedenottamoilla tuotettu vettä	139 470	173 301	188 762		177029
Laskutettu talousvettä	86 026	110 260	110 542		97864
kerroin	1,62	1,57	1,71		1,81
JÄTEVESI					
	2013	2014	2015	2016	2017
Käsitelty jätevesimäärä	53 546	55 850	62 356		60810
Laskutettu jätevesimäärä	27 621	30 120	30 215		28928
kerroin	1,94	1,85	2,06		2,1

Merkittävät muutokset toiminnassa

Merkittäviä muutoksia toiminnassa ei vuoden 2019 aikana toiminnassa tapahdu.

Investoinnit

Uusinvestoinnit:

1. Aseman alueen viemäroinnin suunnittelu
2. Kotakankaan vedenottamon tutkimukset, suunnittelu ja luvitus sekä Aaltokankaan rengaskaivon suunnittelu
3. Illinsaaren asemakaavan laajennuksen vesihuolto
4. Korttelin 31b vesihuollon uusiminen

Korvausinvestoinnit:

5. Viemäriverkoston saneeraukset lissä ja Kuivaniemellä
6. Jätevesipumppaamoiden saneerauksia
7. Korkiakankaan vedenottamon saneeraus
8. Jokisuuntie-Jakkilanoja vesijohdon saneeraus (suunnittelu)
9. Iin jv-puhdistamon jatkokäytön suunnittelu
10. Johtokartan laadinta
11. Muut investoinnit

Vuoden 2019 suunniteltujen investointien nettomäärä on 525 000 € alv 0 % ja arvioitujen poistojen määrä 438 230 €.

11.2. Riskienhallinta

Riskienhallinta on kokoaikaista. Riskin toteutuessa asia käydään läpi perusteellisesti ja tehdään raportti tapahtuneesta. Talousarviokäsittelyn yhteydessä johtokunta on päivittänyt laitoksen riskienhallintasuunnitelman. Riskit eivät ole olennaisesti muuttuneet, koska toimintaan ei ole suunniteltu olennaisia muutoksia. Arvioinnissa on otettu huomioon poikkeuksellisten sääilmiöiden todennäköinen lisääntyminen sekä merkittävien tienparannustöiden aiheuttama muutos liikenteessä.

11.3. Iin vesiliikelaitoksen henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelmassa ja talousarviossa on varauduttu toimistosihteerin siirtymiseen vesiliikelaitoksen henkilöstöön.

Työaikajärjestelyn johdosta nykyinen asentajaresurssi 4,5.

Vuosi	Lähtötilanne henkilömäärä	Lisäys/vähennys		2019	Perustelut
	2018	Lisäys	Vähennys		
Vesiliikelaitoksen johtaja	1	-	-	1	Hallinnonuudistus
Toimistosihteerit	0,8	0,2	-	1	
Vesihuoltomestari	1	-	-	1	
Asentajat	4,5	-	-	4,5	Työaikajärjestelyt
Yhteensä	7,8	-	-	8	

Iin vesiliikelaitoksen johtokunnan käyttötalous

Valtuuston sitovuustaso

Käyttötalousosa					
	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1 000 € TS 2020	1 000 € TS 2021

Toimintatuotot	1 833 740	1 780 670	1 920 200	1 960	1 999
Valmistus omaan käyttöön	2 070	6 000	6 000	6	6
Toimintakulut	-1 042 232	-1 034 575	-1 033 217	-1 060	1 081
Toimintakate	793 578	752 095	892 983	900	918

lin Vesiliikelaitoksen toiminta Tuloslaskelma ja tunnusluvut

Tuloslaskelma	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1 000 € TS 2020	1 000 € TS 2021
Liikevaihto	1 833 740	1 780 670	1 920 200	1960	1999
Valmistus omaan käyttöön	2 070	6000	6000	6	6
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-187 139	-179 850	-166 450	-172	-179
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	11 359	0	0		
Palvelujen ostot	-471 700	-461 480	-423 770	-431	-439
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-282 109	-283 875	-332 140	-339	-345
Henkilöstösivukulut					
Eläkekulut	-73 641	-72 370	-70 337	-74	-74
Muut henkilösivukulut	-12 315	-13 514	-12 834	-16	-16
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-425 334	-367 080	-438 230	-440	-445
Arvonalentumiset					
Liiketoiminnan muut kulut	-26 616	-23 486	-27 686	-28	-28
Liikelylijäämä (-alijäämä)	368 315	385 015	457 331	460	473
Rahoitustuotot ja -menot					
Korkotulot	0	0			
Muut rahoitustulot	3 788	4000	4 000	4	4
Korkomenot	-6 305	-7 000	-8 100	-8	-8
Korvaus peruspääomasta	-96 745	-97 000	-97 000	-114	-114
Muut rahoitusmenot	-765	0			
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä ja varauksia	268 287	285 015	356 231	342	355
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	18 510	14 545	14 545		
Tilikauden yli-/alijäämä	224 380	299 560	370 776	342	355

Valtuustoon nähden sitovat erät: Peruspääoman korko 96 745€

lin vesiliikelaitoksen investoinnit

	1 000 €	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Uusinvestoinnit				
Aseman alueen viemäriin suunnittelu		-30	-30	-200
Kotakankaan vedenottamon tutkimukset, suunnittelu ja luvitus sekä Aaltokankaan rengaskaivon suunnittelu		-10		
- Aaltokankaan rakentaminen		-80	-80	
- Kotakankaan rakentaminen		-50	-150	

Sorosentien vesijohtoverkon laajentaminen			
Karhu, asemakaava-alueen vesihuoltotyöt		-150	-150
Illinsaaren asemak. laajennus	-40		
Korttelin 31b vesihuollon uusiminen	-15	-15	
Seljänperän alueen vesihuolto		-100	
Pauhu-Hiue vesijohdon rakentaminen ja Pitkänniemen eteläranta: ei esitetä suunnitelmakaudelle, haetaan investoinnit kattavaa rahoitusvaihtoehtoa			
<u>Korvausinvestoinnit</u>			
Viemäriverkoston saneeraukset li ja Kn	-100	-100	-100
Jätevesipumppaamoiden saneeraus	-100	-100	
- Särkitie, Vaihtometsäntie, Tikkasenoja, Kunnanvirasto			
Korkiakankaan vedenottamon vanhan osan peruskorjaus	-50		
Jokisuuntie-Jakkilanoja saneeraus	-10	-100	
Iin jv-puhdistamon jatkokäytön suunnittelu	-10		
Johtokartan laadinta	-10		
Muut investoinnit	-20	-20	-20

	1 000 €	TA 2019	TS 2020	TS 2021
VESILIIKELAITOKSEN INVESTOINNIT YHTEENSÄ				
Investointimenot		-525	-845	-470
Rahoitusosuudet				
Netto		-525	-845	-470

Iin vesiliikelaitos rahoitusbudjetti

Rahoitusosa	TP 2017	TA 2018	TA 2019	1 000 € TS 2020	1 000 € TS 2021
Toiminnan rahavirta					
Liikelylijäämä	368 244	385 015	457 331	460	355
Poistot	425 334	367 080	432 230	440	445
Rahoitustuotot ja -kulut	-100 028	-100 000	-101 100	-118	-118
Toiminnan rahavirta yhteensä	693 550	742 095	788 461	782	682
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät					
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-928 212	-645 000	-525 000	-845	-470
Rahoitusosuudet investointeihin					
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot					

Toiminnan ja investointien rahavirta	-234 662	97 095	263 461	-63	212
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisten vähennykset					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	96000				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-59 750	-59 750	-59 750	-59	-59
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	16 036				
Lainakannan muutokset yhteensä	52 286	-59 750	-59 750	-59	-59
Oman pääoman muutokset	415 952				
Muut maksuvalmiuden muutokset	-400 824				
Rahoituksen rahavirta yhteensä	869 063	-59 750	-59 750	-59	-59
Vaikutus maksuvalmiuteen	-634 401	37 345	203 711	-122	153
Rahavarat 31.12.	659985				
Rahavarat 1.1.	1033446				

Liikelaitoksen tunnusluvut	TP	TA	TA	1 000 €	1 000 €
	2017	2018	2019	TS	TS
	2020			2020	2021
Lainanhoitokate	10,88	5	5	5	5
Kassan riittävyys, pv	237				
Asukasmäärä	9634	10000	9680	9690	9700

12. IIN KUNNAN MERKITTÄVIMMÄT RISKIT JA NIIDEN HALLINTAKEINOT

Kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja talousarvion toteutuminen oikealla ennakkoinnilla. Toimielimet ovat kirjanneet riskien hallintakeinot, joilla voidaan rajata riskin vaikutusta ja vaikuttaa riskin toteutumisen todennäköisyyteen, jolloin riskin merkitys kunnan kannalta pienenee. Kunnan vahinkoriskejä hallitaan vakuuttamisen avulla.

Iin kunnan kuntatalouden vahvistuminen on perustunut verotulojen ja valtionosuuksien kasvuun, joka on ollut seurausta positiivisesta väestönkasvusta. Tulorahoituksen kasvu on kattanut reilusti vuosittaisten menojen kasvun. Nyt keskeisten tulolähteiden valtionosuudet ja verotulot kasvu näyttää pysähtyneen. Tämä kehitys vaikeuttaa tilannetta merkittävästi, koska menojen kasvu jatkuu esimerkiksi palkkojen korotusten vuoksi. Sen seurauksena syntyy menojen ja tulojen välille epäsu-

ta, joka näkyy tuloslaskelmassa vuosikatteen pienenemisenä ja mahdollisesti alijäämäisenä tuloksesta.

Kunnan ja konsernin taloudellisten resurssien pieneneminen vähentää mahdollisuuksia korjausinvestointeihin sekä kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon. Kunnan kiinteistöjen korjausvelka kasvaa joka vuosi. Kiinteistöjen kunnan rapistuminen lisää sisäilmaongelmia.

Iin vesiliikelaitoksen kannalta merkittävimpiä riskejä ovat juomaveden saastumisriski ja jakeluverkon häiriöt. Suuret vahinkoriskit liittyvät vesijohto- ja viemäriverkostoissa tapahtuviin vaurioihin. Verkostosaneerauksilla verkostovaurioiden riski pienenee.

13. IIN KUNNAN HANKKEET JA PROJEKTITOIMINTA

Hankkeisiin ja projektimuotoisiin kehittämistöihin saadaan ulkopuolista osarahoitusta. Hankkeet tukevat kuntastrategian tavoitteita.

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut:

Kerhotoiminnan kehittäminen

Hankkeen kesto: 1.8.2018-31.12.2019

Hankkeen budjetti 21 429 €, OPH:n avustus 15 000 € (70%).

Hankkeen tavoitteet: Vakiinnuttaa kerhotoiminta osaksi Iin kunnan koulutoimintaa ja tarjota kaikille mahdollisuus harrastaa ja osallistua kerhotoimintaan.

Esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistävät toimenpiteet

Hankkeen kesto: 1.8.2018-31.12.2019

Hankkeen budjetti 180 000 €, OPH:n avustus 144 000 € (80%).

Hankkeen tavoitteet: Erityisopetuksen laadun kehittäminen, ja luoda kaikille oppilaille turvallinen oppimisympäristö, ja mahdollisuus opiskella kykyjensä ja taitojensa mukaisesti.

Liikkuva koulu -hanke

Hankkeen kesto: 1.8.2018 - 31.7.2019

Hankkeen budjetti: 70 000 € PSAVI:n avustus 35 000 € (50 % ja kunnan osuus 50 %).

Hankkeen tavoitteet: Välituntiliikuttaminen ja harrastustoiminnan lisääminen yhdessä urheiluseurojen kanssa. Lisäämään luontoliikkomista hankkimalla retkeilyvälineitä.

Kielten opiskelun varhentamiseen, kehittämiseen ja lisäämiseen

Hankkeen kesto: 1.8.2018-31.12.2019

Hankkeen budjetti: Kokonaisbudjetti 42 106 €, OPH:n avustus 40 000 € (95%).

Hankkeen tavoitteet: Tutustuttaa koululaisia aiemmin eri vieraiden kielen opiskeluun sekä kommunikation välineenä laaja-alaisesti eri oppiaineissa. Tutor- opettajan palkkaaminen ja muiden opettajien täydennyskouluttaminen.

Kielikylpytoiminnan laajentaminen 2018:

Hankkeen kesto: 20.6.2018-31.12.2019

Hankkeen budjetti: Kokonaisbudjetti 22 500 €, OPH:n avustus 18 000 €

Hankkeen tavoitteet: Kielirikasteisen opetuksen laajentaminen ja kehittäminen. Kielitietoisuuden lisääminen opetuksessa ja koulujen toimintakulttuurissa.

Työllistämisen palvelukeskus:**Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen 2019:**

Hankkeen kesto: 1.1.-31.12.2019

Hankkeen budjetti n. 86 000 €.

Haetaan OKM/AVI avustusta 60 000 euroa työntekijöiden palkkaukseen.

Tuunataan työtä -ESR hanke:**Koordinaatiohanke:**

Hankkeen kesto: 1.9.2018 – 31.12.2020.

Hankkeen kokonaiskustannukset 477 998 €

lin kunnan rahoitusosuus 76 172 €

lin kunnan rahoitusosuus vuonna 2019: 32 071 €

Hankkeen tavoitteena on luoda toimintamalli, jossa hyödynnetään kestävän kehityksen, resurssi- viisauden ja kiertotalouden mahdollisuuksia työn ”tuunaamisessa”. Hankkeessa kartoitetaan kun- nan ja yritysten käytöstä poistettua ja poistuvia materiaaleja ja selvitetään materiaalien jatko- ja uusiokäytön mahdollisuuksia ja tuotannon työllistäviä vaikutuksia.

Tuunataan työtä rinnakkaishanke:

Hankkeen kesto: 3.9.2018 – 31.8.2019.

Hankkeen kokonaiskustannukset 273 750 €

Työ- ja elinkeinohallinnon rahoitus enintään 134 500 €.

Rinnakkaishanke sisältää hankkeessa työllistettävien henkilöiden palkkatuki- työvoimakoulutus- määrärahat. Vuoden 2019 talousarviossa tuloksi arvioitu 95 362 € ja palkkakustannusten osuu- deksi -200 905 €, nettomenot -105 543 €

TyöTakomo-hankkeen rinnakkaishanke

Hankkeen kesto 1.10.2016-31.5.2019, jatkohakemus 30.9.2019 saakka

Oulunkaaren kuntayhtymän koordinoiman TyöTakomo-hankkeen rinnakkaishanke (työllistäminen: li, Pudasjärvi, Utajärvi, Vaala).

Vuoden 2019 talousarvioissa palkkatukitulojen määräksi lin kunnan osalta arvioitu 39 290 € (37%) ja palkkakustannuksiksi – 128 817 €.

Elinvoimapalvelut:**Iisisti Energinen**

Hankkeen kesto: 1.5.2018 – 28.2.2019

Hankkeen budjetti: kokonaisbudjetti 100 000 €, josta ulkopuolista rahoitusta 70 %. Vuoden 2019 siirtymään varataan 10 000 €.

Iisisti energinen -kokeilu on Sitran osarahoittama kestävän arjen kokeiluhanke, jonka toimenpiteet kohdistuvat kuntalaisten uusiutuvan energian käytön lisäämiseen ja kotitalouksien energiatehok- kuuden parantamiseen. Hankkeelle haetaan jatkoaikaa 1.1.-28.2.2019.

Lähijunaliikenneselvitys

Hankkeen arvioitu kesto 1.11.2018 – 31.3.2019

Hankkeen arvioitu budjetti 54 000 €, lin selvityksiin varataan omarahoitusta 20 000 €

lin kilpailukyvyyn ja kasvun vahvistamiseksi Lähijunaliikenteestä kasvua kaupunkiseudulle - hankkeessa selvitetään lähiraideliikenteen avaamisen potentiaali ajankohtaisesta tulokulmasta.

Hanke toteutetaan yhteistyössä Limingan kunnan kanssa ja sille haetaan rahoitusta maakuntalii- ton kautta. Hanke toteuttaa lin kuntastrategia 2025:ttä.

li-Instituutti -liikelaitos:

lin kunnan etsivä nuorisotyö

Hankkeen kesto: 22.05.2018 - 21.05.2019

Hankkeen budjetti 88 000 €. Haettu OKM/AVI avustus 60 000 euroa työntekijöiden palkkaukseen.

Hankkeen tavoitteet: Järjestää kattavaa ja laadukasta etsivää nuorisotyötä lin kunnan alueella. Hankkeesta saadulla rahoituksella palkattu kaksi etsivää nuorisotyöntekijää lin kuntaan/li-instituutti -liikelaitokseen.

Pölijä kuijeilee – Ahane pärrää följysä

Hankkeen kesto 1.1.2019-31.12.2019

Hankkeen budjetti 20 000 euroa, Rahoitusta haetaan OKM:ltä. 10 000 € paikalliseen liikunnallisen elämäntavan kehittämiseen. Hanke on jatkohanke vuodelle 2018. Hankkeen päätavoitteena on lisätä iiläisten liikkumista koko elämänkulussa, erityisesti vähän liikkuvien keskuudessa.

Pelastetaan Iltasatu osa2! - lukuintoa lapsiperheille ja päivähoidon työntekijöille

Hankkeen aikataulu: 9/2018 - 12/2019

Budjetti: 11 300 € (AVI:lta haettu 9 000€, omarahoitusosuus 2 300 mm. omana työnä)

Rahoitus ei sisälly talousarvioaraamiin.

Jatkohankkeen tavoitteena on ottaa mukaan kaikki ensimmäisessä hankkeessa pois rajatut kohderyhmät ja sitouttaa kirjaston ja varhaiskasvatuksen henkilökunta uuteen yhteistyöhön.

Millon se auto tulee? -kirjastoautopalvelut ajan tasalle lissä, Kuusamossa ja Pudasjärvelä

Hankkeen aikataulu: 8/2018 - 12/2019

Budjetti: 34 200 € (AVI:lta haettu 27 360 €, omarahoitusosuus 6 840 mm. omana työnä)

Rahoitus ei sisälly talousarvioaraamiin.

Hankkeessa on kolme kokonaisuutta. Ensimmäisenä tavoitteena on selvittää minkälainen kirjastoauton aikataulu palvelisi kuntalaisia parhaiten. Voisiko kirjastoauto toimia jollakin muulla periaatteella kuin säännöllisellä reitti-aikataululla. Toinen tavoite on selvittää miten kirjastoauto voi palvella kouluja uutena oppimisympäristönä ja tukea siten uutta opetussuunnitelmaa. Kolmantena tavoitteena on selvittää minkälaisia uusia yhteistyökumppaneita lillä ja Kuusamolla voisi olla uuden auton hankinnassa. Miten palvelut järjestetään siinä tapauksessa, että rahoitusta uuteen autoon ei myönnetä.

Nova-2 hanke

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on myöntänyt hankkeelle ESR-rahoituksen ajalle 1.6.2018 – 31.5.2021. NOVA2-hankkeen toteuttajina toimivat Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry ja Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö/ ODL Liikuntaklinikka.

lin kunta osallistuu hankkeen rahoittamiseen yhteensä 12 500 eurolla. Rahoitus jakaantuu neljälle vuodelle, ollen 2 500 euroa vuonna 2018, 4 500 euroa vuonna 2019, 4 500 euroa vuonna 2020 ja 1 000 euroa vuonna 2021.

NOVA2-hankkeen kohderyhmänä ovat 15–29-vuotiaat työelämän, koulutuksen ja harjoittelun ulkopuolella olevat ns. NEET-nuoret sekä välillisesti urheiluseurat, liikuntapalveluja tarjoavat yhdistykset, kunnat, oppilaitokset ja vapaaehtoiset henkilöt. Hanke kohdentuu Oulun, Raahen, Pudasjärven, Muhoksen ja lin kuntien alueelle.

14. IIN KUNNAN KONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

14.1 Vastuu omistajapolitiikan toteuttamisesta

Omistajapolitiikan ohjaus ja valvonta kuuluvat luottamushenkilöorganisaatiossa kunnanvaltuustolle, toimeenpano kunnanhallitukselle sekä toiminnan tarkoituksenmukaisuuden ja linjausten toteuttamisen valvonta tarkastuslautakunnalle. Viranhaltijaorganisaatiossa omistajaohjaus kuuluu kunnanjohtajan tehtäviin.

Kunnanvaltuusto määrittelee lin kuntakonsernin omistajapolitiikalle tavoitteet, joihin konsernin operatiivinen omistajaohjaus perustuu. Kunnanhallituksen roolia keskeisenä omistajaohjaajana vahvistetaan siten, että tytäryhtiöiden toimitusjohtajia ja hallituksen puheenjohtajia kuullaan kunnanhallituksessa kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi kunnanjohtajalla ja kunnanhallituksen puheenjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus tytäryhtiöiden hallituksissa.

14.2. lin kunnan konserniin kuuluvat yhteisöt:

Kuntayhtymät

- Oulun seudun koulutuskuntayhtymä
- Oulunkaaren kuntayhtymä
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
- Pohjois-Pohjanmaan Liitto

Liikelaitokset

- lin ateria- ja tilapalveluliikelaitos
- li –Instituutti -liikelaitos
- lin vesiliikelaitos

Tytäryhteisöt ja säätiöt

- lin Energia Oy (100 %)
- lin Vuokratalot Oy (100 %)
- Iilaakso Oy (100 %)
- lin Palvelusäätiö (80 %)
- Kiinteistö Oy Rinmanni (95,83 %)
- Kuivaniemen Vuokratalot Oy (100 %)
- Kuivaniemen Sotaveteraani Oy (57,14 %)
- lin Micropolis Oy (69,23 %)

Osaosakkuusyhteisöt ja muut osuudet

- Kuiva-Turve Oy (58 %)
- Oulukaaren työterveys Oy (32,57 %) 1.1.2019
- Kiinteistö Oy Vatungin Pooki (26,32 %)
- Rantakaira Oy (22,2 %)
- Osuuskunta Kuivaniemen Tilaliha (19,70 %)
- As Oy Taimenkulma (5,25 %)
- Oulun Ammattikorkeakoulu Oy (1,9 %)
- As Oy Laksontammi
- As Oy Korttikaari
- Kiinteistö Oy lin Kenttäkulma
- As Oy lin Kanervanpuisto
- Oulun Osuuspankki
- Oulun seudun ajoharjoitusratasäätiö

- Osuuskunta Metsäliitto
- Osuuskunta Team Kala
- Kuntien Asuntoluotto Oy (0,11 %)
- YH-Rakennuttajat (osuuskunta)
- Teknoventure Oy

14.3 Konsernin omistajaohjaus, sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla kuntakonsernin toimialat, yksiköt ja muut vastuutahot pyrkivät varmistamaan tavoitteidensa saavuttamisen ja toteutumisen. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat hyvän johtamis- ja hallintotavan edellytys ja ne ovat jatkuva osa johtamista, ohjaamista ja työn tekemistä.

Omistajaohjauksella otetaan kantaa myös omistusriskien hallintaan sekä tehtävien ja vastuiden jakoon kunnan omistajapolitiikan toteutuksessa. Omistajapolitiikan lähtökohtana ovat kunnan kehittämistavoitteet. Omistajapolitiikka määrittelee, millaista omaisuutta kunta hankkii ja missä tehtävissä ja hankkeissa kunta on mukana omistajana ja sijoittajana. Samalla määritellään omistukselle asetettavat tuotto- ja muut tavoitteet, pääoman käytön ja palvelutuotannon tuotantovälineiden hankinnan periaatteet sekä kuka omaisuuden käytöstä vastaa ja miten seuranta ja raportointi on järjestetty.

Valtuusto päättää kunnan omistajapoliittisista linjauksista. Omistajaohjaus kuntakonsernissa ja omistajapoliittiset linjaukset toimintaohje hyväksytty kunnanvaltuustossa 12.9.2016 (§ 71). Konserniohje hyväksytty kunnanvaltuustossa 20.6.2016 (§ 59). Linjaukset on tarkoitettu ohjeeksi kunnan luottamushenkilöille ja henkilöstölle ja tytär- ja osakkuusyhteisöille tulevien yksittäisten päätösten pohjaksi. Iin kunnassa omistajaohjaus kuuluu kunnanhallitukselle ja on osa kunnanjohtajan tehtäviä.

Omistajapoliittisia linjauksia voidaan täydentää toimialakohtaisissa ohjelmissa ja strategioissa, kuten kunnan maapoliittisessa ohjelmassa, liiketoimintastrategiassa tai asuntostrategiassa. Yksityiskohtaisempia omistajapoliittisia ratkaisuja sisältyy muun muassa kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaan ja yksittäisiin investointipäätöksiin.

Kunnanhallituksen roolia korostetaan edelleen konsernin omistajaohjauksessa, sisäisessä valvonnassa ja riskien hallinnassa kutsumalla vuosittain konserniyhtiöt kunnanhallituksen tavoite- ja tuloskeskusteluun.

14.3.1. Iin Vuokratalot Oy

Toiminta-ajatus:

Asuntojen vuokraus

Painopistealueet:

Asukastyytyväisyys, nykyajan laatuvaatimukset, käyttöaste

Toiminnalliset tavoitteet:

Käyttöasteen parantaminen ja ylläpito. Korjausvelan ehkäisy. Kuivaniemen Vuokratalot Oy ja Kiinteistö Oy Rinmanni fuusioidaan Iin Vuokratalot Oy: hyn vuoden 2019 aikana. Uuden asuntokannan rakentamisen käynnistäminen.

Talous 1 000€

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
--	---------	----------	---------	---------	---------

Liikevaihto	971	970	1345	1345	1800
Liikevoitto	241	226	360	360	400
Tilikauden tulos	0	0	0	0	0
Oma pääoma	79	79	175	175	250
Vieras pääoma -siitä lainakanta	3800	3600	4620	5000	5000

Tunnusluvut

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Sumupoistot	175	160	200	180	250
Asuntoja kpl	134	134	218	218	300
Käyttöaste	95	95	95	96	96

14.3.2. Kuivaniemen Vuokratalot Oy

Talous 1 000€

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	297	270	135		
Liikevoitto	90	95	47,5		
Tilikauden tulos	0	0	0		
Oma pääoma	76	76	76		
Vieras pääoma -siitä laina kanta	726	660	630		

Tunnusluvut

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Sumu poistot	51	50	25		
Asuntoja kpl	50	50	50		
Käyttöaste	94	94	94		

14.3.3. Kiinteistö Oy Rinmanni

Talous 1 000€

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	90	70	35		
Liikevoitto	24	15	7,5		
Tilikauden tulos	0	0	0		
Oma pääoma	17	17	17		
Vieras pääoma -siitä lainakanta	10	7	0		

Tunnusluvut

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Sumu poistot	9	8	4		
Asuntoja kpl	18	18	18		
Käyttöaste	96	96	95		

Merkittävimmät riskit ja toimenpiteet riskien pienentämiseksi: Vuokrausmarkkinoista jälkeen jäänti. Jatkuva asuntojen perusparannus ja markkinointi. Vuokralaisten kato syö käyttökassan, vaarautaan tulevaisuudessa uuden rakentamiseen.

Kuntastrategian toteutus (mitä strategisia tavoitteita on asetettu talousarviovuodelle):

Pyritään tarjoamaan sijoittautumis- mahdollisuudet asumisen menetelmillä. Tytäryhtiöiden fuusioituminen vahvistaa yhtiön kassaa sekä antaa pienentää päällekkäisiä toimintoja.

14.3.4. Iilaakso Oy

Toiminta-ajatus:

Iilaakso Oy rakennuttaa ja vuokraa toimitiloja yrityksille ja yhteisöille sekä tekee kunnalle vuosittain palvelusopimuksen mukaisia energiatehokkuuteen liittyviä toimia.

Painopistealueet kuntastrategiaan perustuen:

Toimitilojen rakennuttaminen, isännöinti, hallinta ja vuokraus, uusiutuvien energiamuotojen käyttöönotto ja energiatehokkuustoimenpiteet.

Toiminnalliset tavoitteet:

Vuokrausasteen kohottaminen, säästää energiankulutuksessa, talouden saaminen positiiviseksi. Merihelmen myynti. Suurien teknologiahankkeiden saanti lihin.

Talous (1 000 €)

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	1526	1570	1600	1744	1760
Liikevoitto	103	101	120	140	140
Tilikauden tulos	-31	10	30	30	30
Oma pääoma	2709	2800	2800	3000	3200
Vieras pääoma -siitä lainakanta	4110	3700	3100	2700	2100

Tunnusluvut

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Henkilöstön lkm	3	3	3	3	3

Investoinnit

Investointi kohde	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Kiinteistöt	40	170	200	200	200
ICT-hankkeet	10	10	10	10	10
Muut hankkeet	10	10	20	20	20

Merkittävimmät riskit ja toimenpiteet riskien pienentämiseksi:

Vuokralaisten poistuminen ja siten vapautuvat tilat. Isot hallit keskimäärin vaikeampia vuokrata. Pidetään vuokrat kohtuullisena ja pyritään auttamaan vuokralaisia muutoksissa.

Kuntastrategian toteutus (mitä strategisia tavoitteita on asetettu talousarviovuodelle):

Aktiivisesti hankitaan uusia sijoittuvia yrityksiä lihin. Nykyisiä vuokralaisia autetaan kasvussa. Testaamalla uusia innovatiivisia energiansäästö menetelmiä, voidaan säästää koko kunta tasolla.

14.3.5. Iin Micropolis Oy

Toiminta-ajatus:

Yhtiö luo yrityksiä, työpaikkoja ja elinvoimaa Oulun seudulle

Painopistealueet:

Uusiutuva energia ja ympäristöosaaminen

Toiminnalliset tavoitteet:

Kasvun vahvistaminen, asukas- ja yrityshankinta, osallistava viestintä ja markkinointi sis. digitalisaation edistäminen, uusi malli iiläisten yritysten palvelujen tuottamiselle, Invest in li - yritysmarkkinointi, vähähiilisydestä ja resurssiviisaudesta kasvua, työtä ja liiketoimintaa, uusiutuvan energian käytön lisääminen, taloudellinen tulos positiivinen

Talous (1 000 €)

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	471	470	500	530	530
Liikevoitto	7	5	0	0	0
Tilikauden tulos	6	4	0	0	0
Oma pääoma	25	30	34	34	34
Vieras pääoma	439	420	420	400	400
-siitä lainakanta	286	286	286	286	286

Tunnusluvut

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Henkilöstön lkm	9	8	9	10	10

Investoinnit

Investointi kohde	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
	0	0	0	0	0

Merkittävimmät riskit ja toimenpiteet riskien pienentämiseksi:

Sote-uudistuksen vaikutus elinkeinon järjestämiseen. Perinteinen elinkeinoneuvonta kunnista siirtyy todennäköisesti maakuntien ja/tai valtakunnallisten toimijoiden hoidettavaksi. Selkeä viesti uudistusta valmistelevalta taholta on, että alueellisesti erikoistuneet elinkeinopalvelut voidaan jatkossakin tuottaa kuntien toimesta sekä kunnallisomisteisten osakeyhtiöiden kautta. Micropoliksen seuraa kehitystä. Pääasiana on varmistaa iiläisten yritysten palvelujen saannin jatkuvuus.

Micropolis hyödyntää rahoituksessaan EU-ohjelmärahoitusta. Rahoitusehtoihin voi tulla muutoksia, mikä voi hankaloittaa uusien hankkeiden käynnistystä. Hankkeisiin edellytetään myös ulkopuolista kunta- tai yritysrahoitusta. Ohjelmakausi on päättymässä 2020 ja siirtymävaiheessa uuteen ohjelmakautteen 2021 on varauduttava siihen, että rahoitukset pysähtyvät.

Micropoliksen tulee toteuttaa nykyiset hankkeet laadukkaasti, tuottaa rahoittajille, kumppaneille ja asiakkaille lisäarvoa, panostaa uusien hankkeiden tarvelähtöiseen suunnitteluvaiheeseen ja käynnissä olevien hankkeiden tulokset tulee osoittaa selkeästi. Uuden ohjelmakauden valmistelussa on oltava mukana. Micropoliksen strategia 2023 on yhteensovitettu tämänhetkiseen tietoon uuden ohjelmakauden teemoituksesta.

Asiantuntijaorganisaationa Micropoliksen on varmistettava, että sen henkilöstö on alansa paras, motivoitunut ja jokainen voi kehittyä omalla alallaan. Henkilöstö on asiantuntijaorganisaation suurin voimavara, josta on pidettävä huolta. Hankealan työsuhteiden jatkuvuus on varmistettava. Henkilöstölle järjestetään yhteistä koulutusta, kehityskeskusteluissa arvioidaan yksilöllinen koulutustarve ja osaamisen kehittämisen polku, ja esimies on ratkaisukeskeinen johtaja -koulutuksessa. Henkilöstö on osallistettu yrityksen strategiatyöhön ja työn sisällöllinen tiimi kokoontuu joka toinen viikko.

Kuntastrategian toteutus:

Micropolis tavoittelee kasvun ja vetovoiman vahvistamista, jotta li tarjoaa strategian mukaisesti elinkeinoelämälle puitteet toimia kestävästi osana globaalia taloutta. Ympäristö- ja energiaosaaminen kasvattaa liiketoimintaa, työpaikkoja ja investointeja. Li toimii elinkeinoelämä edellä.

Kuntastrategian 2025 tavoitteista Micropolis edistää vuoden 2019 aikana mm:

- Kestävän kehityksen eteenpäin vieminen kunnassa, mukana lukien paikallinen osaaminen hankinnoissa ja markkinavuoropuhelu, liikkumisen vähäpäästöisyyden ja vesien tilan edistäminen, ilmastotalkoisiin kannustaminen
- Micropolis tukee työllään sitä, että kunta toimii elinkeinoelämä edellä houkutellessa alueelle uusia yrityksiä ja kannustaen olemassa olevia uusia yrityksiä kasvuun: uusyrityksperustanta ja yritysten liikevaihdon kehitys ovat kasvussa
- Digitalisaatio mukaan lukien kunnan digitaalisen nosto, yritysten digiosaamisen tukeminen, uudet älykkäät ratkaisut kuten älyliikenteen palvelut
- Nopeat yhteydet: Selvitys lähijunaliikenteen avaamisesta lissä, kestävä liikuminen ja liikunnan uudet palvelumallit pilotoidaan
- Rohkaiseva maankäyttö: uusien asuin-, yritys- ja palvelualueiden kehittäminen ja markkinointi
- Kuntalaisten osallistaminen
- Kestävä konsernitalous: Micropolis hyödyntää monipuolisesti eri rahoituskanavia moninkertaisten hankkeissaan lin kunnan siemenrahoituksen

14.3.6. lin Energia Oy

Toiminta-ajatus:

- tuottaa, myydä ja siirtää sähköä kilpailukykyisesti ja häiriöttä

Painopistealueet:

- sähköntuotanto, -jakelu ja -myynti, laajakaistatoiminta

Toiminnalliset tavoitteet:

- sähköntuotannon omavaraisuus, verkkotoiminnan kehittäminen EMV:n valvontamallin mukaan, sähkömyynnin laajentaminen, laajakaistaverkon toiminnan saaminen kannattavaksi.

Talous (1 000 €)

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	4735	5500	5700	5800	5800
Liikevoitto	331	100	100	150	150
Tilikauden tulos	36	0	0	0	0
Oma pääoma	4332	4450	4500	4550	4550
Vieras pääoma	10556	11000	11000	10000	10000
-siitä lainakanta	3913	6000	6000	5400	5100

Tunnusluvut

	Henkilöstön lkm	Liikevoitto %/lv	Nettotulos %/lv	Sijoitetun pääoman tuotto %	Oman pääoman tuotto %	Omavaraisuus -aste %	Quick ratio
TP 2017	14	12,3	9,3	2,8	5,5	22,5	1,65

Investoinnit

Investointi	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
-------------	---------	----------	---------	---------	---------

kohde					
Sähköverkosto	1156	1000	1000	1000	1000
lisiverkko	3634	3500	50	50	50

Merkittävimmät riskit ja toimenpiteet riskien pienentämiseksi:

- Iso myrsky tms. luonnon katastrofi
  - vakuutus
  - yhteistyö naapuri yhtiöiden kanssa
  - urakoitsijayhteistyö
  - johtokatuksen kunnossapito
- Sähkön hinnan äkillinen nousu
  - omat tuotanto-osuudet
  - hinta seuranta
- lisiverkko-hanke
  - iso laina – kunta takaa
  - laittilan tuhoutuminen – vakuutus

Kuntastrategian toteutus (mitä strategisia tavoitteita on asetettu talousarviovuodelle):

- Myymämme sähkö on 80 %:sti tuotettu uusiutuvalla energialla
- Viisaan energiakäytön neuvonta
- Hankinnoissa käytetään mahdollisuuksien mukaan paikallisia yrityksiä
- Siirtyminen sähköisiin järjestelmiin ja tallenteisiin
- Materiaalien kierrätys

14.3.7. Kuiva-Turve Oy

Toiminta-ajatus

Toiminta-ajatuksena on edistää lin kunnan alueelta tuotettavan kotimaisen energian tuotantoa ja käyttöä sekä vahvistaa alueensa taloudellista hyvinvointia.

Painopistealueet

- olemassaolevien turvesoiden hyödyntäminen
- paikallista elinkeinotoimintaa palvelevien liikeltilojen rakentaminen ja vuokraus

Toiminnalliset tavoitteet

- nykyisten turvetuotantoalueiden ympäristölupavelvoitteiden hoito/valvonta
- liikeltilojen maksimaalisen hyödyntämisen edistäminen ja kiinteistöhoito tilojen arvon ylläpitämiseksi

Talous (1 000 €)

	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	61	80	80	80	80
Liikevoitto	-25	10	10	10	10
Tilikauden tulos	-25	10	10	10	10
Oma pääoma	903	913	923	933	943
Vieras pääoma	330	300	300	300	300
-siitä lainakanta	20	20	0	0	0

Tunnusluvut (Jos on saatavilla, voidaan poistaa tarvittaessa)

	Henkilöstön lkm	Liikevoitto %/lv	Nettotulos %/lv	Sijoitetun pääoman tuotto %	Oman pääoman tuotto %	Omavaraisuus -aste %	Quick ratio
TP 2017	0,2	-40%	neg	neg	neg	73%	1,85

Investoinnit

Investointi kohde	TP 2017	TPE 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Ei investointeja tässä taloustilanteessa	0	0	0	0	0

Merkittävimmät riskit ja toimenpiteet riskien pienentämiseksi:

Turpeen kysynnän heikkeneminen ja siitä aiheutuva liikevaihdon lasku.

Kuntastrategian toteutus (mitä strategisia tavoitteita on asetettu talousarviovuodelle):

Pyritään nostamaan yhtiön tulos positiiviseksi.